

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Katolická teologická fakulta

Ústav dějin křesťanského umění

František Futera

AUGUSTIN SCHUBERT

(1902-1942)

Diplomová práce

Vedoucí práce: PhDr. Tomáš Petráček, Ph.D., L.S.T.

PRAHA 2008

Na tomto místě bych chtěl poděkovat PhDr. Tomáši Petráčkovi, Ph.D., L.S.T. za pomoc při tvorbě této diplomové práce, PhDr. Janu Stříbrnému za podnětné rady, augustiniánům od svatého Tomáše za vstřícnost při hledání materiálů a všem, kteří mě podporovali a pomáhali mi při vzniku této práce.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně a v seznamu literatury a pramenů uvedl veškeré informační zdroje, které jsem použil.

V Praze dne 20.4. 2008

.....

Obsah

Úvod.....	6
Prameny a literatura.....	8
1. Prostředí v němž Schubert vyrůstal.....	10
2. Vzdělání.....	12
2.1 Základní a střední škola.....	12
2.2 Studium na vysoké škole a skupina Staffelstein:.....	12
3. Povolání ke kněžství.....	15
3.1 Touha po řádovém kněžství.....	15
4. Studium teologie.....	17
4.1 Prenoviciát u svatého Tomáše.....	17
4.2 Seznamování se s klášterním životem v Münnerstadtu.....	17
4.3 Studium teologie ve Würzburgu.....	19
5. Příchod do Prahy a začátek činnosti v řádu.....	21
6. Vstup na veřejnou scénu.....	22
6.1 První publikovaný článek.....	22
6.2 Vstup do ČS Orla.....	22
6.2.1 Zvolení vzdělavatelem orelské jednoty na Malé Straně.....	22
6.2.2 Zvolení vzdělavatelem Pospíšilovy župy.....	23
6.2.3 Začátky v řadách župní rady.....	24
7. Mimoorelské aktivity.....	26
7.1 Pastorační činnost.....	26
7.2 Výchova chovanců v konviktu u svatého Tomáše.....	26
7.3 Schubert a mládež.....	28
8. Orelská pouť do Říma v roce 1933.....	30
8.1 Velké přípravy pro velkou věc.....	30
8.2 Zahájení pouti.....	31
8.3 Vrchol pouti – audience u papeže Pia XI.	33
8.4 Návrat z pouti.....	35
9. Stoupající hvězda mladého kazatele.....	36
9.1 Osvětová činnost.....	36
10. Změna poměrů v reakci na zahraniční vývoj.....	40
11. Válečná léta.....	44
11.1 Následky pro Schuberta jako pro činovníka ČS Orla.....	44
11.2 Kázání v slzách.....	45
11.3 Pokračování navzdory zostřeným poměrům:.....	45
11.4 Augustin Schubert – vzdělavatel ČS Orla.....	47
11.5 Orelské desatero.....	48
11.6 Setkání v Jedovnicích.....	51
11.7 Pout' na Hostýn 1940.....	52
12. Srpen 1940.....	54
12.1 Výročí vstupu do řádu.....	54
12.2 Schubertovo zatčení.....	54
13. Počátek křížové cesty Dr. Schuberta, věznění v Čechách.....	57
13.1 Proč byl vlastně zatčen.....	57
13.2 Dr. Schubert na Pankráci.....	59
13.3 Augustin Schubert v Terezíně.....	60
14. Cesta koncentračními tábory.....	63
14.1 Koncentrační tábor Sachsenhausen - Oranienburg.....	63

14.1.1. Schubert v koncentračním táboře Sachsenhausen	64
14.1.2 Schubert u výslechu v Praze	66
14.2 KZ Dachau	68
14.2.1 Příchod do Dachau	68
14.2.2 Pobyt v izolaci	68
14.2.3 Situace kněží v Dachau v době Schubertova příchodu	69
14.2.4 Schubert na bloku 30/1:	70
14.2.5 Události o Svatém týdnu 1942	71
15. Dr. Schubert odchází	73
15.1 Revír	73
15.2 Augustin Schubert na revíru	73
15.3 Smrt	74
Závěr	76
Přehled použitých zkratk:	78
Seznam pramenů a literatury:	79
PŘÍLOHY	82
Anglická anotace	88

Úvod

Hrdinství, odvaha, příkladný život, s těmito pojmy se setkáváme velice často. Většinou, ale zůstane jen u pojmů, konkrétní lidi, které bychom mohli jmenovat už zas není tak snadné nalézt. Mnoho vzácných lidí žilo a zemřelo a dnes si na ně nikdo nevzpomene a nemůže tak navázat na odkaz, který zde zanechali. Má práce by měla pomoci, aby vzpomínka na jednoho takového člověka, augustiniána Augustina Františka Schuberta, nezašla tak lehce jako pamětní deska na kostele svatého Tomáše na Malé Straně, která je jednou z posledních připomínek tohoto výjimečného muže.

Začátky mého bádání přitom ani v nejmenším nenaznačovaly, že by nakonec mohla vzniknout nějaká obsáhlejší práce. Zpočátku šlo jen o zvědavost, o snahu blíže se seznámit s osudem jednoho z bratrů augustiniánů, kteří sídlí u nás na Malé Straně, právě v klášteře svatého Tomáše. I když jsou to většinou misionáři z cizích zemí, přesto obnovili takřka 60 let zapomenutou vzpomínku na Augustina Schuberta O.S.A. tím, že začali s přípravami na jeho blahořečení.

Úkol byl nasnadě. Shromáždit a utřídit materiály, které by pomohly v tomto vznešeném počínu. I mně se jednoho dne dostala do ruky kartička s modlitbou za Schubertovo blahořečení. Skromný text o jeho životě, který byl též přiložen, mi mnoho nového o této osobě nepověděl. Po rozhovorech s kněžími od svatého Tomáše jsem se dozvěděl, že kromě několika svědectví, které po zprávě o první fázi procesu blahořečení zaslali pamětníci, není příliš mnoho informací pro to, aby bylo možné zrekonstruovat Schubertův život. Kamenem úrazu byla samozřejmě jazyková bariéra, protože většina zpráv o něm je v českém jazyce, popř. v němčině.

Této práci jsem se ujal. Zpočátku šlo jen o několikastránkový životopis, jehož zveřejnění by snad mohlo zvýšit zájem o tuto osobu. Postupně ale, jak jsem sbíral materiály, vyvstával přede mnou barevný obraz událostí, které se přímo týkaly mého rodiště na Malé Straně, které Schubert také ovlivnil. I vzhledem k tomu, že tehdy pomalu nastávala doba, kdy je nutné si zvolit téma diplomové práce, po dohodě jsem se rozhodl, že životopis Augustina Schuberta O.S.A. sepíši v rámci písemné části Státní závěrečné zkoušky.

Ve své práci jsem se snažil postupovat chronologicky a řadit události z Schubertova života tak jak se udály. Některým, jako byla například orelská pouť do věčného města v roce 1933, nebo vzniku orelského desatera jsem vyčlenil větší prostor, protože šlo

o události, které jsou dodnes spojovány s Schubertovým jménem a patří mezi těch několik málo střípků, které se dostali do povědomí širší, hlavně orelské veřejnosti.

Cílem mého bádání je sepsat životní cestu Augustina Schuberta a doplnit tak absenci nějaké větší práce o jeho životě. Přitom bych chtěl objasnit některé dílčí otázky. V první řadě bych se ve své práci rád zaměřil na otázku, která vyplývá z jeho původu, totiž, že pocházel z českoněmecké rodiny. Jak Schubert nahlížel sám na sebe, měl blíže k Čechům nebo k Němcům? Velice rád bych také přidal nějaké informace o jeho náhlém rozhodnutí stát se knězem. Nakonec bych se rád pozastavil nad důvody jeho zatčení. Vzhledem k tomu, že se mi do ruky dostalo několik možných důvodů, chtěl bych se zamyslet nad tím co bylo skutečnou příčinou jeho věznění. Vzhledem k primárnímu cíli mého bádání, tedy hledání materiálů pro proces blahořečení, jsem se věnoval i jeho mučednické pouti po věznicích a koncentračních táborech.

Abych čtenáři přiblížil také Schubertovo myšlení a psaný projev, který je vzhledem k jeho kazatelské činnosti velmi podstatnou součástí jeho působení, vložil jsem do textu i několik jeho promluv, které by měly ukázat myšlenkové pochody bratra Augustina. Celkové uspořádání a analýzu jeho díla jsem si však nekladal za cíl. Doufám, že tento můj počin nejenže pomůže úspěšně ukončit mé studium teologie, ale, že bude i skromným příspěvkem k přípravě procesu blahořečení P. Schuberta.

Prameny a literatura

Národní archiv

Mé první kroky na cestě při sbírání materiálů pro tuto diplomovou práci vedly právě do tohoto archivu. Zde jsem ve fondu řádu augustiniánů skutečně našel složku Augustina Schuberta, převora řádu. Obsahovala z větší části korespondenci se svými blízkými, hlavně s matkou a sestrou a přítelem Bonaventurou Czernym. Bohužel většina těchto dopisů byla odeslána v době jeho věznění v koncentračních táborech Sachsenhausen a Dachau. Mnoho informací se proto z těchto dopisů nasbírat nedalo, protože všechny prošly cenzurou a vězni v nich nesměli psát mnoho o svém současném stavu. Jsou však velice důležité pro zmapování pohybu Schuberta po vězeních a koncentračních táborech.

Naštěstí složka obsahovala i několik motáků, které daleko lépe vystihují Schubertovu situaci. Dále jsem v kartonu našel různé školní dokumenty a jmenovací dekrety.

Archiv Ministerstva vnitra

Zde jsem doufal, že najdu informace o událostech válečných let, například o Kurtu Oberhauserovi, zatýkajícím Schuberta a Wernerovi Bobe, konfidentu gestapa. Bohužel konkrétní spis o Augustinu Schubertovi se nedochoval, stejně jako většina z těch, které byly zničeny ke konci války. Soudy, které proti gestapákům a jejich pomahačům po válce zahájily řízení však shromáždily mnoho materiálů a výpovědí. V několika z nich se zachovaly i zmínky o Schubertovi a řádu svatého Tomáše na Malé Straně. Tento zdroj přinesl několik zajímavých informací o Schubertově zatčení.

Státní ústřední archiv (dnes Národní archiv)

Zde jsou ve složce Franz Schubert umístěny hlavně různé dokumenty totožnosti, které byly důležité pro informace o rodině Schubertově. Velkou pomocí také byly dokumenty německé tajné policie o řádu augustiniánů.

Augustiniánský fond

Toto byl jeden z nejvýznamnějších zdrojů, hlavně v oblasti svědeckví pamětníků. Zde při mně stálo štěstí. V roce 1998, když augustiniánský řád zahájil přípravy pro sběr materiálů pro přípravu procesu blahořečení se totiž tehdejšímu postulátorovi Miguelu Fuertesovi O.S.A. podařilo shromáždít několik písemných svědeckví od lidí, kteří se

s Augustinem Schubertem osobně setkali. Šlo převážně o členy ČS Orla, farníky a také je zde několik příspěvků od spolubratrů kněží, kteří Schuberta znali ze studií v Německu, popř. z kláštera sv. Tomáše.

Orelský archiv

Materiály, které jsem zde mohl získat jsem většinou měl již od bratrů augustiniánů. V tomto archivu se však dají nalézt výtisky orelských časopisů, do kterých Schubert často přispíval. Ve své diplomové práci jsem si však nevytyčil cíl zpracovat Schubertovu tvorbu, takže jsem je ve své práci použil spíš okrajově.

Pamětníci

Zde byla situace více než kritická. Žijícího pamětníka jsem našel pouze jednoho, pana Milana Schullera. Nicméně písemných svědectví jsem měl díky bratrům augustiniánům hned několik.

Literatura

Moje původní obavy, že o Schubertovi nebude v knihách nic se naštěstí ukázaly jako liché. Velikých štěstím byl fakt, že jeho spolupracovník v ČS Orlu Václav Antonín Nesnídal sepsal hned dvě knížky. Byla to kniha „Augustin Schubert dachauský vězeň číslo 27127“, kde hlavně sepsal své vzpomínky na jejich spolupráci v ČS Orlu a kniha „Jednoho jest zapotřebí...“, kde zaznamenal některé z promluv a přednášek, které na témata orelství a víra Schubert přednesl. O Schubertovi jsem pak našel několik medailonů, které se ovšem navzájem příliš nelišily a většinou vycházely z Nesnídalových knih.

Velkou pomocí mi také byla kniha Bedřicha Hoffmana „A kdo vás zabije...“, ve které velice důkladným způsobem popsal situaci kněží v koncentračních táborech v Německu, hlavně pak v Dachau a Sachsenhausenu.

1. Prostředí v němž Schubert vyrůstal

V roce 1902 přesněji 14. května se u Schubertů udála radostná událost. Po prvorozené dceři Kamile, která se narodila o čtyři roky dříve, se jim konečně narodil vyprošovaný syn.¹ Otec Václav Schubert, byl zaměstnán na dráze, kde zastával funkci železničního úředníka.² Tato práce postačovala, aby mohli žít se svou o osm let mladší manželkou Annou spokojeným, nijak zvlášť rozmařilým životem. Jeho manželka byla z Prahy a pocházela z české rodiny Macháčkových.³ Václav se do Prahy dostal díky zaměstnání, povýšil a tak se mohl přestěhovat ze svého rodného Chomutova, kde od mládí vyrůstal v německém prostředí. Narození syna oba chápali jako velké požehnání a získali tak naději, že ve stáří budou mít zastání. Rodina bydlela v Táboritské ulici.⁴ Byli to zbožní, věřící lidé. Podle zvyklosti nechali své dítě pokřtít hned několik dní po porodu. Farářem ve farnosti svatého Prokopa byl tehdy P. Karel Procházka. Schubertovi vybrali pro svého syna křestní jméno František.⁵

Jak jsem již zmínil výše, rodina Schubertova se řadila mezi relativně dobře situované rodiny. V oblasti Žižkova však takových mnoho nebývalo. Spíše naopak, šlo o čtvrť, která ještě dnes nese stopy toho, že zde bydleli hlavně lidé těžce manuálně pracující, jednoduše chudí udření lidé.⁶ Pro starý Žižkov byly typické drobné živnostenské provozovny často ukryté ve dvorních traktech domů, stejně jako krámky malých obchodníků často spojené s jednou obytnou místností vzadu za kvelbem.⁷ A právě v tomto prostředí František vyrůstal. V prostředí, kde často museli lidé žít jen z jednoho ubohého platu, který sotva postačoval na pokrytí běžných potřeb. Z rozhovorů, které později František Schubert vedl se svými blízkými je patrné, že právě tyto zážitky měly velký vliv na formování jeho světonázoru.⁸ Jak moc tyto, mnohdy bolestné, zkušenosti měly vliv při rozhodování pro

---

¹ Srov. Praha, Národní archiv, fond 46/II Řád augustiniánů, č. kartonu 56, Augustin Schubert: Křestní list Františka Schuberta.

² Zaměstnání otce jako železničního úředníka uvádí naprosto všichni, kteří psali o Schubertově dětství. Přesně byl Schubertův otec vrchním revidentem buštěhradské dráhy.

³ Srov. Praha, Národní archiv, fond 46/II ŘA: Křestní list Františka Schuberta.

⁴ Schubertovi se několikrát stěhovali. Postupně vystřídal bydliště v Husově, Riegrově, Libušině a Havlíčkově ulici. V roce 1937 se vrátili opět do Táboritské, kde si pořídili vlastní byt. (Praha, Národní archiv, Policejní ředitelství 1921-1940 Sg. S 7112/15, Schubert Franz 1902).

⁵ Srov. Praha, Národní archiv, fond 46/II ŘA: Křestní list Františka Schuberta.

⁶ Srov. KOLÁŘ Petr: Vzpomínka na Dr. Augustina Schuberta, http://mujweb.cz/WWW/FARNOST_MICHLE/FL0206.HTM, (16.10. 2007).

⁷ Z historie Žižkova, <http://www.praha3.cz/article.asp?id=40>, (16.10. 2007).

⁸ Srov. FRANKE Ambros: Der Dachauer KZ-Häftling Nr. 27127, Augustijns Historisch Instituut, (Heverlee, Belgie).

jeho povolání to si ovšem neodvážím říct. Všichni, kteří mu byli blízko, ale jistě znali jeho umění přistoupit k lidem a umět jim pomoci.

2. Vzdělání

2.1 Základní a střední škola

V roce 1908 přibýly malému Františkovi i povinnosti školní. Navštěvoval německou obecnou školu.⁹ Pro německou menšinu, která však tvořila pouze necelá 4 %, pořídila obec roku 1879 německou školu v Jeseniově ulici vydržovanou Schulvereinem.¹⁰ Její budova se nacházela v blízkosti domu kde Schubertovi bydleli. Ve škole prospíval velmi dobře ze všech předmětů. Mimo jiné se zde začalo rozvíjet jeho sportovní nadání a nadšení, které ho pak celý život neopustilo. Ke konci základního vzdělání se, ostatně jako každé dítě, rozhodoval, kam bude pokračovat. Otec viděl jak těžce se žije manuálně pracujícím lidem v jejich okolí. Proto chtěl, aby získal co nejvyšší vzdělání. Tajně doufal, že se syn vydá v jeho šlépějích a bude jako on zastávat poměrně jisté místo železničního úředníka.¹¹

Proto František nastoupil na střední školu. Otec ho zapsal na gymnázium u sv. Štěpána.¹² Zde opět vynikal, nejvíce ale miloval sport - fotbal, to bylo jeho. A nešlo jen o pasivní sledování. Sám byl členem jedenáctky studentského týmu A.F.K. Union.¹³ Podle pamětníků se hřiště, které měl tento tým za svůj domácí nacházel někde v blízkosti dnešního stadionu Viktorie Žižkov. Dnes bychom ho už ale nenašli. Úspěšně maturoval 13. června 1921.¹⁴

2.2 Studium na vysoké škole a skupina Staffelstein:

Po maturitě nastoupil ke studiu filozofie na Filozofickou fakultu bývalé německé univerzity v Praze (1921-1925).¹⁵ V tomto období byl členem vysokoškolské skupiny Staffelstein.¹⁶ Jejím zakladatelem byl P. Eduard Winter, šlo vlastně o organizaci sudetoněmecké katolické mládeže, která byla velice oblíbená mezi mladými německými katolickými intelektuály a studenty. Právě v této skupině měl Schubert možnost seznámit

---

⁹ Srov. NESNÍDAL Václav Antonín: Dr. Aug. Schubert, dachauský vězeň č. 27127, Praha: Středočeská orelská Pospíšilova župa v Praze, 1948, str. 8.

¹⁰ Z historie Žižkova, <http://www.praha3.cz/article.asp?id=40>, (16.10. 2007).

¹¹ Srov. NESNÍDAL Václav Antonín: Dr. Aug. Schubert, dachauský vězeň č. 27127, str. 7.

¹² Srov. FRANKE Ambros: op. cit.

¹³ Srov. NESNÍDAL Václav Antonín: Dr. Aug. Schubert, dachauský vězeň č. 27127, str. 5.

¹⁴ Srov. Archiv Univerzity Karlovy, Franz Schubert.

¹⁵ Srov. tamtéž.

¹⁶ Srov. FRANKE Ambros: op. cit.

se s novými trendy a metodami pastorační a evangelizační. Bylo to dáno tím, že Staffelsein si, podobně jako většina německých spolků, snažil udržet vazby na německé jazykové prostředí¹⁷ a na setkání byli mnohokrát zváni i němečtí teologové jejichž přednášky byly velice obohacující. Docela se nám osvětluje, proč se Schubert „najednou“ při studiu filozofie rozhodl pro kněžské povolání.

Ve skupině Staffelsein měl možnost prohlubovat svůj duchovní život a přemýšlet o něm. Staffelseineri totiž kladli veliký důraz na duchovní obnovu a autentické prožívání víry. Centrálním bodem bylo slavení mše – každou první neděli v měsíci slavili tzv. Staffelseinsonntag, což bylo pravidelné setkávání se při stole Páně.¹⁸ Tato setkání se pravidelně odehrávala v kostele sv. Josefa a někdy i v kostele sv. Tomáše na Malé Straně.¹⁹ Blízkost augustiniánského kláštera u svatého Tomáše dala Schubertovi možnost, i když pocházel ze Žižkova, seznámit se blíže s augustiniánským stylem života. Na pravidelné rozhovory, které následovaly vždy po slavení „Staffelseinsonntag“ totiž často přicházeli i bratři augustiniáni. Mládež sdružená do této skupiny se však velice aktivně snažila zapojovat i ostatní věřící v kostele. To se uskutečňovalo například formou mešního zpěvu.²⁰ U sv. Tomáše měli velmi dobré podmínky. Ve zdejší kostele totiž byla bohatá tradice zpěvu gregoriánského chorálu, takže bylo na co navázat.²¹

Bohulibou činnost Staffelseinerů shrnul Schubertův kolega, spolubratr, ale hlavně jeho blízký přítel Paulus Sladek²²: „Ve spolicích katolické mládeže, v jejich společenstvích, v bohoslužbách, konaných v duchu liturgické reformy...v dobrovolném přijímání eucharistie uprostřed společenství, při večerní modlitbě, formulované vlastními slovy

---

¹⁷ Srov. ŠEBEK Jaroslav: Mezi křížem a národem. Politické prostředí sudetoněmeckého katolicismu v meziválečném Československu, Brno: CDK, 2006, str. 60.

¹⁸ Srov. tamtéž, str. 60.

¹⁹ Srov. FRANKE Ambros: op. cit.

²⁰ ŠEBEK Jaroslav: op. cit., str. 60.

²¹ I v pozdější době, kdy se Schubert stal převorem, zavedl v klášteře častější užívání gregoriánského chorálu při liturgii a tento chorál celá klášterní komunita soustavně nacvičovala (Srov. MAREČEK František, vzpomínka na Augustina Schuberta, 5.10. 1999. Nепublikováno. Uloženo v klášteře sv. Tomáše v Praze na Malé Straně.).

²² Paulus Sladek (1908-2002) se angažoval již od střední školy ve spolku Staffelsein, kde se také rozhodl pro vstup do augustiniánského řádu (1926). Zároveň absolvoval teologická studia a v roce 1931 byl vysvěcen na kněze. Nejprve působil krátce jako kaplan v České Lípě (Böhmisch Leipa) a posléze se věnoval pastorační práci mezi německými vysokoškoláky v pražském kostele Nejsvětějšího Salvátora a v augustiniánském klášteře svatého Tomáše, který se stal centrem vysokoškolského spolkového hnutí. V této době zastával postoje, podporující národní charakter víry a křesťanství. Za druhé světové války sloužil u zdravotní služby německé armády. Po roce 1945 se věnoval charitativní péči o vysídlence. Stal se zakladatelem katolického sdružení Ackermann Gemeinde a usiloval o zahájení procesu česko-německého smíření. (ŠEBEK Jaroslav: Mezi křížem a národem, str. 60).

ve skupině mladých, při zpěvu náboženských písní se stávala křesťanská víra pro mládež osobním prožitkem.²³

Jako každá mládežnická organizace i oni podnikali různé výlety a setkání. Na jednom takovém mimopražském setkání Staffelsteinerů se Schubert poznal se svým budoucím spolubratrem a přítelem, Ambrožem Franke. Stalo se tak v táboře Staffelstein ve Svojkově u České Lípy, což bylo místo tradičních setkání tohoto spolku.²⁴ Ve své vzpomínce na Františka Schuberta Franke napsal: „Byl jsem tehdy teologem v Litoměřicích v kněžském semináři. V těchto nezapomenutelných večerech toho roku, ve kterých jsme zpívali o tichém údolí na Spitzberkách a hráli na Schubertovu kytaru lidové písničky, obdržel jsem s ním, Karlem Czernym z Liberce a se mnou rozhodnutí, abychom vstoupili k augustiniánům eremitům. I v tomto klášteře jsme chtěli vykonávat obnovu církve a lidu v Čechách. To měl být začátek nového vývoje pro českou provincii řádu svatého Augustina.“²⁵

Schubert v té době končil studium na vysoké škole. Téma jeho závěrečné disertační práce bylo Die soziale Lehren Peter Chelcickys.²⁶ Práci obhájil 12.května 1925 před oponenty profesorem Spinou a prof. Gesemannem.²⁷ První rigorosum ze Slawische Philologie a deutche Volkskunde složil 15. května 1925 a druhé rigorosum s filozofie složil 4. června 1925.²⁸ Promoval několik dní poté, 12. června 1925 a získal titul doktora filozofie.²⁹ Ačkoliv by si ho nejradši prof. Spina nechal jako svého asistenta, kterého by vedl k habilitaci a učinil z něj tak svého nástupce na fakultě, rozhodl se Schubert po předchozím uvážení pro vstup do kláštera sv. Tomáše na Malé Straně.³⁰

---

²³ ŠEBEK Jaroslav: op. cit., str. 61.

²⁴ Srov. tamtéž, str. 1.

²⁵ FRANKE Ambros: op. cit..

²⁶ Srov. Národní knihovna, Diss D321, dizerační práce Franze Schuberta.

²⁷ Srov. Archiv Univerzity Karlovy, Franz Schubert.

²⁸ Srov. tamtéž.

²⁹ Srov. tamtéž.

³⁰ Srov. FRANKE Ambros: op. cit.

3. Povolání ke kněžství

Bylo to 28. srpna 1925, tedy na den svátku sv. Augustina, kdy vstoupil do řádu augustiniánů eremitů. Udělal to i přes nevěli svého otce, který stále doufal, že z něj bude úředník. Ovšem nechápejme jeho otce jako někoho, kdo mu házel klacky pod nohy. Spíše chtěl, aby se jeho syn měl dobře, železnici znal od malička, kdežto klášterní život si nedokázal dostatečně představit, jako styl života, který by člověka zabezpečil. Ostatně i Schubertova sestra Kamila byla později zaměstnána na dráze jako úřednice.³¹ Chápejme tedy odpor Schubertova otce raději jako uvážlivý přístup k realitě. Nikdy ale k jeho touze vstoupit do kláštera neřekl přímo ne. Schubert vzpomínal, že rozhovory s rodiči, které vedl na toto téma, často otec stočil na jiné téma, nebo se tuto otázku snažil oddalovat. Většinou prohlásil: „Nejdřív dostuduj, pak se uvidí.“ Pravděpodobně věřil, že to je jen jeden z chlapeckých nápadů, který se objevil u jeho dospívajícího syna.³²

3.1 Touha po řádovém kněžství

Když potom později vzpomínal V. Nesnídal na Augustina Schuberta, vzpomněl si i na situaci, kdy jeli ze závodů v lehké atletice, kterých se zúčastnila i jejich župa. Tehdy když zastavil vlak v Hořovicích ukázal Schubert na výpravčího a povídal: „Vašku, podívej se, takhle jsem mohl stát a vypravovat vlaky, kdybych byl vyhověl přání svého otce a stal se železničářem a možná, že bych nebyl tak spokojený jako jsem dnes.“³³

A dále mu vyložil své úsilí stát se knězem. Být knězem řeholním znamenalo pro Schuberta být celým knězem, plně zasvěceným vznešenému úkolu duchovního. V mnišském rouchu viděl větší naplnění svého života a poslání, než by tomu bylo v činnosti světského kněze.³⁴ Z výpovědí mnoha pamětníků, prý takřka nebylo možné spatřit Schuberta oblečeného jinak než v černém augustiniánském hábitu.³⁵ Ten

---

³¹ Srov. Praha, Národní archiv, Policejní ředitelství 1921-1940 Sg. S 7112/15, Schubert Franz 1902.

³² Srov. NESNÍDAL Václav Antonín: Dr. Aug. Schubert, dachauský vězeň č. 27127, str. 8.

³³ Srov. tamtéž, str. 9.

³⁴ Srov. tamtéž, str. 9.

³⁵ Srov. SCHULLER Milan, vzpomínka na Augustina Schuberta, 4.5.2007. Nepublikováno. Uloženo v klášteře sv. Tomáše v Praze na Malé Straně.

neodkládal ani, když jezdil na motorce pomáhat rodičům na chatu, kterou měli v okolí Prahy.³⁶

---

³⁶ Srov. KRÁTKÝ Karel, vzpomínka na Augustina Schuberta, 12.11.2005. Nepublikováno. Uloženo v klášteře sv. Tomáše v Praze na Malé Straně.

4. Studium teologie

4.1 Prenoviciát u svatého Tomáše

Pro vzdělání svých členů měl každý řád z důvodů péče o jejich rozvoj vhodný klášter tzv. noviciát. Podle církevního práva se doporučovalo, zvláště u početnějších komunit, aby do určitého času svého seznamování se s klášterním životem, byli jejich noví členové rozděleni do menších společenství pod vedením novicistrů. Cílem těchto menších uskupení a hlavně jejich vedoucích bylo novicům pomoci objevit jejich přání a cíle a pomoci jim v začlenění do života komunity. Novicové si měli v tomto období prohloubit a upevnit svůj názor na postavení sebe sama v řádu. Podle kodexu kanonického práva musel touto procedurou projít každý člen řádu, kněz i laik. Provincie, které měly potíže, ať už z důvodů prostorových, finančních, či nedostatku uchazečů o vstup do řádu, mohly pro zachování litery církevního práva poslat své novice do jiného kláštera, resp. do noviciátu jiného kláštera.³⁷

Tento problém musel řešit i konvent u sv. Tomáše na Malé Straně.³⁸ Svoje novice proto posílal většinou do Műnnerstadtu do kláštera sv. Michala. K tamějšmu klášteru patřila také budova církevní školy.³⁹ V čele ústavu stál pater regent, kterým byl po desetiletí až do roku 1936 P. Godehard Brune.⁴⁰ A právě do tohoto noviciátu zamířil z Prahy i Augustin Schubert, aby se vzdělal v teologii a pochopil pravidla, která v řádu panují.

4.2 Seznamování se s klášterním životem v Műnnerstadtu

Do Műnnerstadtu přišel v dubnu 1926. Rok před ním byl do tohoto noviciátu poslán jeho veliký přítel P. Bonaventura Czerny. Ze vzpomínek P. Sebastiana Koppa, který tam

---

³⁷ Srov. FRANKE Ambros: op. cit.

³⁸ Ovšem důvod proč byli novicové posíláni na studium do Bavorska, nebyl kvůli jejich malému počtu. Klášter sv. Tomáše totiž nestačil kapacitně. Z dopisu ze 14. května 1927 se dozvídáme proč. V něm provinciál řádu augustiniánů píše na příslušné úřady: „Již deset let má budovu konventu zabranou ministerstvo sociální péče. Řád pak musí nechat své chovance studovat v Bavorsku a nové nepřijímat. Nyní se do této budovy má nastěhovat i ministerstvo pošt a telegrafu. Řád potřebuje nejméně 21 místností, které musí být podle církevního práva oddělené.“ (Praha, Národní archiv, fond 46/II Řád augustiniánů, č. kartonu 23: korespondence provinciála.).

³⁹ Srov. Praha, Národní archiv, fond 46/II ŘA: dopis z Műnnerstadtu.

⁴⁰ Srov. KOPP Sebastian O.S.A.: Erinnerungen an Bonaventura Czerny und Augustin Schubert, 1986. Nepublikováno. Uloženo v klášteře sv. Tomáše v Praze na Malé Straně.

tou dobou také studoval, se dočteme: „Schubert byl člověk, který na celé své okolí působil velmi příjemným dojmem. Jelikož byl synem německého otce a československé matky, nedělalo mu problémy mluvit německy, což mu umožňovalo plně se soustředit na studium. Co se vzhledu týče popsal ho jeho spolubratr Sebastian Kopp náseldovně: „Byl spíše střední výšky, štíhlé postavy. Nejvýraznější na jeho podlouhlém úzkém obličejí byly zářící radostí ze života, zájem ano i ohnivé velké oči.“⁴¹ Velikou výhodou pro Schuberta bylo i to, že do noviciátu přišel již jako doktor filozofie, tedy měl určité základy pro další rozvíjení studia teologie. Jeho spolubratři, kteří šli do kláštera hned po maturitě s ním často trávili mnoho času, aby se nechali poučit a vysvětlit to co jim ve studiu dělalo potíže. Schubert dokázal předložené problémy důkladně rozebrat a jasně poukázat na to co je klíčové k pochopení dané věci. Dokázal to podat názorným, plynulým a stylisticky vybroušeným způsobem, takže i přes své krátké působení v řádu byl brzy znám jako ten, ke kterému se jeho spolubratři mohli obrátit pro radu.⁴² Jeho spolubratr Sebastian Kopp o tom řekl: „Jeho schopnost řešit problematické otázky, které nás mnohdy tolik trápily, tkvěla v jeho tvrdém studiu, ale hlavně ve vynikající schopnosti vcítit se do postoje svého partnera v dialogu.“⁴³

Stále více se bratr Augustin stával ve společenství noviců vůdčí osobností. Velmi se to ukazovalo právě v době, kdy se mnozí v prvních dvanácti měsících noviciátu intenzivně zamýšleli nad svým životem, nad svou budoucností. Velice inspirující byl pro mnohé styl, jakým Schubert prožíval svůj duchovní život. Sám říkal: „Můj cíl mi stojí jasně před očima. Vím proto jistě co mám vykonat. Může přijít cokoliv, nic mě ale nemůže zabrzdit a zabránit mi v pokračování na cestě, kterou jsem si zvolil. Vydržím!“⁴⁴

1. prosince 1925 udělal další krok na cestě za svým cílem, přijal časné sliby.⁴⁵

Od začátku byl novic Augustin oživujícím článkem v klášterním společenství. Byl odpovědný a vážný v práci, naopak veselý a vřelý v kruhu svých přátel při rekreaci a dokázal použít svého nadání pro společné obveselení. Byl rozený zpěvák, rád zpíval a dokázal zanotovat mnoho písniček, jak zrovna nálada umožňovala. Dokázal si zkrátka vždycky poradit, ať už šlo o písně, které znal z mládežnického hnutí Staffelstein, kterého

---

⁴¹ KOPP Sebastian O.S.A.: Erinnerungen an Bonaventura Czerny und Augustin Schubert, 1986.

⁴² Srov. tamtéž

⁴³ Tamtéž.

⁴⁴ Tamtéž.

⁴⁵ Srov. NESNÍDAL Václav Antonín: Dr. Aug. Schubert, dachauský vězeň č. 27127, str. 9.

byl členem, nebo šlo o písně s okruhu křesťanských, nebo jen takové vtipné popěvky, vždy to byl pro všechny při odpočinku velmi zajímavý zážitek.⁴⁶

I proto byl požádán aby se chopil pořádání tradiční vánoční besídky. Jak vzpomíná Sebastian Kopp: „Po několika veselých písničkách, vystoupil Schubert a oznámil nám, že je známý meteorolog a že dokáže za pomoci obyčejného archu papíru předpovídat počasí. Všichni jsme netrpělivě sledovali co se bude dít. S vážnou tváří a velice důležitě otevřel okno a vystrčil do tmy arch papíru. Po nějaké chvíli stáhl ruku zpět a začal dlouze zkoumat list papíru. Napětí vrcholilo, ticho by se dalo krájet. V tom Schubert naprosto vážně prohlásil: “Papír je mokrá, prší!” Všichni jsme tento překvapivý závěr přijali s bouřlivým potleskem.”⁴⁷

Právě umění pobavit své okolí nenadálým vtipem otvíralo Schubertovi cesty do srdcí jeho spolubratrů.

4.3 Studium teologie ve Würzburgu

19. listopadu 1926 Schubert a jeho vrstevníci přihlásili ke studiu teologie na univerzitě ve Würzburgu. Celý teologický kurz, se tedy přesunul z Műnnerstadtu do tohoto města.⁴⁸ Tento postup byl naprosto běžný u mladých noviců, poté co se jim dostalo seznámení se základními pravidly života v komunitě augustiniánů a osvojili si každodenní návyky klášterního života, bylo třeba prohloubit také teologické vzdělání. Základy teologie samozřejmě získali od svých starších spolubratrů po vstupu do kláštera, ale teď bylo třeba znalosti rozšířit na úroveň univerzitní.

V prvním semestru navštěvovali posluchači teologie základní předměty, které ostatně najdeme i v dnešních osnovách teologických studií. Měli čtyři hodiny týdně církevní dějiny období mezi Francouzskou revolucí až po současnost, christologii, úvod do Starého zákona, apologetiku, kterou bychom dnes spíše hledali pod názvem fundamentální teologie a dva dvouhodinové kurzy hebrejské gramatiky a cvičení z hebrejštiny.⁴⁹ Čtyři měsíce po nástupu na vysokou školu se dostali na nějaký čas do svého domácího kláštera. Tuto krátkou dobu využili všichni k tomu, aby dohnali to, co ve studijním běhu nestihli nebo nestačili dobře pochopit. Bratr Augustin byl díky svému předchozímu studiu filozofie,

---

⁴⁶ Srov. KOPP Sebastian O.S.A.: Erinnerungen an Bonaventura Czerny und Augustin Schubert, 1986.

⁴⁷ Srov. tamtéž.

⁴⁸ Srov. Praha, Národní archiv, fond 46/II ŘA: Studijní průkaz.

⁴⁹ Srov. tamtéž: Rozvrh přednášek.

alespoň co se týče pole filozofie daleko před svými spolužáky, a mnohým dokázal velice pomoci, obzvláště v začátcích.⁵⁰ Měli sice přístup ke kvalitní vědecké literatuře, ale mnozí nevěděli zpočátku co hledat, natožpak kde to hledat. „Byl pro nás začátečníky něco jako mentor, který nás uváděl do základních filozofických a apologetických otázek“, vzpomínal jeho spolubratr Sebastian Kopp. V klerikátě, který vzrostl bezmála na 50 spolubratrů, naplňovalo Schubertovo odhodlání a kázeň v učení celé společenství. Jako správný debatér dokázal vynést na povrch jak kořen celého problému, tak i oduševnělým vtipem oživit skomírající debatu a uvolnit atmosféru. Jak vzpomíná Kopp, dokázal využít sebemenší příležitost, aby provedl nějakou veselost, taškařici, nikdy však tak, aby byl někdo poškozen.⁵¹

V druhém ročníku se objevily předměty více se zabývající morální teologií, popř. pastoračního rázu.⁵²

O Vánocích roku 1926 opět Schubert dokázal jakým skvělým bavičem a organizátorem zábavy byl. Tyto Vánoce trávili studenti ve Würzburgu, bylo tedy třeba vymyslet zábavu pro daleko více posluchačů. Štěstěna mu ale přála. Zrovna v té době byl v klášteře jako jáhen bratr Robert Rattler, který byl zdatný v hudbě a také komponoval. O Vánoční besídce byl proto mimo jiné proveden čtyřhlasý zpěv, do kterého se zapojila valná část mnichů.⁵³

Studia ve Würzburgu ukončil 11. srpna 1927.⁵⁴ Ještě téhož roku se společně se spolubratry Bonaventurou Czernym, Alipiusem Scharfem a Paulusem Sladkem vrátil zpět do Prahy, do kláštera svatého Tomáše.⁵⁵

---

⁵⁰ Srov. KOPP Sebastian O.S.A.: *Erinnerungen an Bonaventura Czerny und Augustin Schubert*, 1986.

⁵¹ Srov. tamtéž.

⁵² Srov. Praha, Národní archiv, fond 46/II ŘA: Rozvrh přednášek.

⁵³ Srov. KOPP Sebastian O.S.A.: *Erinnerungen an Bonaventura Czerny und Augustin Schubert*, 1986.

⁵⁴ Srov. Praha, Národní archiv, fond 46/II ŘA: Studijní průkaz.

⁵⁵ Srov. FRANKE Ambros: *op. cit.*

5. Příchod do Prahy a začátek činnosti v řádu

V čele kláštera stál v té době Alfons Mitnacht, velice známá osobnost, člověk, který byl později od německých okupantů stíhán podobně jako Schubert.⁵⁶

Po příchodu do vlasti se všichni „čerství teologové“ zapojili do působení ve farnosti. Augustin Schubert byl od 1.8. 1929 až do konce července 1932 kaplanem u svatého Tomáše.⁵⁷

Kromě duchovní činnosti, která zahrnovala například výuku náboženství, přípravu ke svátostem, měli spoustu praktických úkolů. Obhospodařovali zahradu a chodili pracovat i do blízkého pivovaru, který přímo sousedil s klášteřem na Malé Straně. V tomto období ještě udržoval Schubert styky s mládežnickým hnutím – Staffelsteinery.⁵⁸ Jak napsal Ambrož Franke, který v té době pobýval v klášteře: „V těchto letech to bylo krásné, bratrské spolužití u sv. Tomáše na Malé Straně. S vysokoškolskou skupinou Staffelstein v Tomášské ulici číslo 6 jsme měli dobré vztahy. Staffelsteineři se s námi často scházeli v klášterní kvadratuře pod divokým vínem. Útoky českého tisku, který se zmiňoval o tom, že se u sv. Tomáše dá slyšet více německých slov a písní, než českých, nemohly naši budoucí náladu v té době pokazit, zvláště když se P. Alfons snažil v jím založené koleji u sv. Tomáše, vštěpovat vzdělání české provincie augustiniánů.“⁵⁹

28. srpna 1928 složil Schubert věčné sliby a dostal se tak jen krůček od svého vysněného cíle, být knězem.⁶⁰ Těsně po Vánocích 20. ledna 1929 byl vysvěcen na kněze a 27. toho měsíce sloužil svou první mší v kostele svatého Tomáše na Malé Straně.⁶¹

---

⁵⁶ Srov. Praha, Národní archiv, 82/41 – II B1, Materiály německé tajné policie o Alfonsovi Mitnachtovi a řádu augustiniánů.

⁵⁷ Srov. Praha, Národní archiv, fond 46/II Řád augustiniánů, č. kartonu 19: korespondence provinciála s úřady.

⁵⁸ Srov. FRANKE Ambros: op. cit.

⁵⁹ Tamtéž.

⁶⁰ Srov. Praha, Národní archiv, fond 46/II ŘA: Korespondence.

⁶¹ Srov. tamtéž: Památné obrázky na svěcení.

6. Vstup na veřejnou scénu

6.1 První publikovaný článek

Toho roku se po celé republice konaly oslavy Svatováclavského milénia. Tisícileté výročí smrti sv. Václava bylo doprovázeno množstvím společenských akcí, poutí, tělovýchovných sletů a samozřejmě nechyběl ani zvýšeným zájmem tisku o osobu svatého Václava. Právě v této době se Schubert dostal i do širšího povědomí, protože byl požádán o to, aby napsal zamyšlení nad osobou sv. Václava pro noviny Deutche Presse. Tento článek vyšel na titulní stránce spolu s promluvou arcibiskupa Kordače 28. září 1929.⁶²

Tehdy Schubert napsal: „Svatý Václav je prvním Čechem, který ve své osobě představuje to, co si žádá přirozenost a příslušnost k tomuto pokolení od celého českého národa, totiž být mostem mezi slovanským východem a germánským západem.“⁶³

A jedním s takových spojujících můstků Schubert skutečně byl.

6.2 Vstup do ČS Orla

Rok 1929 byl pro Schuberta přelomový ještě v jednom směru. Vstoupil totiž do ČS Orla, kteréžto organizaci zasvětil valnou část své budoucí práce.⁶⁴ Přesné datum vstupu není jisté, pravděpodobně se tak stalo v červenci 1929, neboť se tak mělo stát po Svatováclavských dnech Orelstva, které se konaly 4. a 5. července 1929.⁶⁵

V této době se Pospíšilova župa, která sdružovala orelské jednoty v Praze dostala do fáze, kdy bylo třeba opět jasně vymezit další kroky v jejím působení.

6.2.1 Zvolení vzdělavatelem orelské jednoty na Malé Straně

Jednota do níž Schubert vstoupil měla pravidelně své vzdělavatel z řad řehole svatého Augustina, a tak hned po vstupu je Schubert vyzván aby se ujal duchovního vedení členů

---

⁶² Srov. Augustin Schubert, OSA: Der heilige zwischen Ost und West, in: Deutche Presse 1929.

⁶³ Tamtéž.

⁶⁴ Vstup do ČS Orla je pro nás, kteří se zabýváme životem Augustina Františka Schuberta o to důležitější, že se nám tak v orelských tiskopisech a archivech zachovaly jeho promluvy a přednášky, které jsou velice cenným materiálem pro následnou rekonstrukci jeho života.

⁶⁵ Srov. NESNÍDAL Václav Antonín: Dr. Aug. Schubert, dachauský vězeň č. 27127, str. 11.

jednoty. Protože se do své nové funkce vrhl se zápalem sobě vlastním, začali ho zanedlouho na přednášky a schůze zvat i funkcionáři ostatních jednot. Jak píše jeho spolupracovník V. A. Nesnídal, předtím byla organizace dobrá, členové přicházeli, ale celé župě scházel jakýsi hlubší duchovní rozměr. S Dr. Schubertem se kulturní život zlepšil a vyvíjel se ke prospěchu orelského hnutí, organizačně, tělovýchovně i společensky, zvláště pak po stránce náboženské.⁶⁶

6.2.2 Zvolení vzdělavatelem Pospíšilovy župy

Pospíšilova župa prožívala rozkvět, který se projevoval jak v počtu nově přihlášených, tak v množství akcí, které sama uspořádávala. Statisticky vzato prodělávala boom, ale co se týče duchovní péče, tam byla situace poněkud komplikovanější. Už dlouho se nepodařilo do čela osvětové činnosti postavit někoho, kdo by byl opravdu významnou osobností. Na častých poradách a setkáních kněží vzdělavatelů a osvětových pracovníků, byl stále více cítit nedostatek hlubší osvětové práce. Mezitím se Schubert stal známým kazatelem, který byl zván nejen do skoro všech pražských kostelů, ale i do katedrály sv. Víta.⁶⁷ I proto byl přizván do župního předsednictva, aby pomohl řešit nastalou situaci. Po mnoha debatách, kdy bylo jasně řečeno, že se musí zvolit někdo, kdo se chopí práce na delší dobu, a ne jen na rok či dva, se o něm začalo uvažovat jako o budoucím vzdělavateli celé župy. 14. února 1932 se konal v Praze župní sjezd orelské župy Bedřicha Pospíšila. Na tomto setkání byl Schubert jednomyslně zvolen župním vzdělavatelem.⁶⁸ Ve stejném roce právě slavila Pospíšilova župa své dvacetileté výročí a tato změna ve funkci vzdělavatele jakoby předznamenala novou etapu v její existenci.⁶⁹ První den župního sjezdu na němž

---

⁶⁶ Srov. NESNÍDAL Václav Antonín: Dr. Aug. Schubert, dachauský vězeň č. 27127, str. 12.

⁶⁷ Srov. FRANKE Ambros: op. cit.

⁶⁸ Srov. NESNÍDAL Václav Antonín: Dr. Aug. Schubert, dachauský vězeň č. 27127, str. 13.

⁶⁹ Vznik Pospíšilovy župy je úzce spjatý s počátečním vývojem ČS Orla v Čechách. Po váhavém začátku, kdy nebylo jisté zda v Čechách a hlavně v Praze budou lidé následovat Moravu a vznikne i zde tělovýchovná křesťanská organizace, to byly právě lidé jako Bedřich Pospíšil, kteří dali ČS Orlu vzniknout v hlavním městě. V roce 1909 se objevil první náznak činnosti ve formě spolku „Křesťansko-sociálního Sokola“. Prvotní nadšení však pozvolna skomíralo a po zimě 1909, kdy většina členů nemohla dojet do středu Prahy, usnulo úplně. A právě Bedřich Pospíšil zorganizoval hned na jaře širší schůzi katolického lidu a mládeže na Žofíně. Po horlivé diskuzi a hlavně poučení z předchozích chyb se účastníci dohodli, že bude lepší zakládat menší spolky, každý pro jednotlivou městskou čtvrť, než se snažit pokrýt celou Prahu z jednoho místa. Ambice jednotlivých sdružení, která potom hojně vznikala, však zapříčinily, že se jich mnoho odmítlo podřídit ústřednímu vedení v Hradci Králové. Tato izolace měla za příčinu zánik mnohých. Proto 11. listopadu 1912 svolala skupina kolem Bedřicha Pospíšila zástupce jednotlivých spolků a bylo rozhodnuto, že vše zastřeší jedním orgánem; tak vznikla Středočeská župa. Jejím starostou byl pochopitelně zvolen Ing. Bedřich Pospíšil. Poslední schůze župy se odehrála 30. května 1914, pak její činnost přerušila světová válka. Po válce se opět začaly staré jednoty obnovovat a vznikalo i mnoho nových. Potřeba

byl zvolen, slavil mši svatou v kostele Nejsvětější Trojice ve Spálené ulici. Část z jeho tehdejšího kázání otiskl dva měsíce potom Orelský věstník, který ho uvedl pod titulkem „Kulturně náboženské poslání Orla“⁷⁰.

Tehdy Schubert napsal: „Kdyby Orelstvo bylo hnutím čistě tělovýchovným, neměli by jeho nepřátelé tak hojných příčin k jeho pronásledování. Orel jest ale stížen zvláštním osudem: nepřátelský tábor plně pochopil význam orelského hnutí pro katolicismus, a proto jej všemožně potírá, katolíci si však stále ještě neuvědomili v dostatečné míře důležitost orelské myšlenky, a proto Orla nepodporují tak, jak by bylo třeba. Ale přes veškerý nápor, plynoucí z bystrého postřehu významu Orla, a přes nedostatečné pochopení ze strany katolické, orelské řady všude mohutní, protože celé hnutí je neseno odpovědnými činovníky, prochnutými pevným přesvědčením o nezbytnosti Orla pro celý československý katolicismus.“⁷¹

6.2.3 Začátky v řadách župní rady

První velkou akcí, na které se ukázaly organizační schopnosti nového župního vzdělavatele byly Svatohorské dni orelské. Tento třídní jubilejní slet Pospíšilovy župy na Svaté Hoře u Příbrami začal 14. května 1932.⁷² Účast byla nad očekávání. Nebylo to však bez příčiny. Již předtím vydali Augustin Schubert a jeho věrný spolupracovník Antonín Nesnídal informativní brožurku, ve které představili náplň všech náboženských slavností. V úvodu tohoto manuálu pro účastníky sletu se píše:

„Bratři a sestry! Svatohorské dni orelské jsou oslavou dvacetiletého trvání Středočeské orelské župy Bedřicha Pospíšila. Přicházíme, abychom Bohu a Matce Boží poděkovali za všechna dobrodiní, prokázaná našim pracovníkům a našemu katolickému hnutí. Předem chceme děkovati, že nám Bůh nedal zahynouti v bouřlivých dobách převratových a že nám dal sílu, vzdor nepřátelskému náporu, vzrůst. Každé jubileum ale zavazuje! Proto také přicházíme, abychom vyprosili vytrvalost a obětavost, nezbytnou k našemu dalšímu

---

jednotícího prvku byla opět aktuální. 10. dubna 1919 byla opět nastartována činnost Středočeské župy. Starostou byl zvolen Bedřich Klimeš. Na zasedání 20 března 1920 byla pojmenována po svém zakladateli Bedřichu Pospíšilovi, Pospíšilova župa.

Pro ukázkou o jak velký útvar se jednalo, připojuji i statistiku z roku 1922: Koncem roku 1921 měla župa 69 Jednot sružených v 10 okrscích a 6040 příslušníků, z čehož bylo 1715 členstva cvičícího, 690 činného, 1094 přispívajícího, 733 dorostu a 1808 žactva (Bryndychova župa: Vznik a stručné dějiny Orla v Čechách (1897-1921), Hradec Králové).

⁷⁰ Srov. NESNÍDAL Václav Antonín: Dr. Aug. Schubert, dachauský vězeň č. 27127, str. 13.

⁷¹ Tamtéž, str. 14.

⁷² Srov. tamtéž, str. 15.

rozkvětu. Proto jsme zvolili posvátné místo Svatou horu ke svému sletu, která taktéž tohoto roku slaví své korunovační jubileum. Veřejnosti chceme demonstrovati naši ukázněnost a vyspělost na poli tělovýchovném. Na vás záleží, aby obou našich cílů bylo dosaženo. Našemu sletu, Bože zdař!“⁷³

Neoficiálním pokračováním tohoto sletu, byl sjezd pro úzký okruh Orlů v Hájku u Prahy.⁷⁴ Tato událost není v Orelském prostředí moc známá, jelikož šlo jen o menší slet. Zprávu o tom jak probíhal, nám podal alespoň krátce jeden z účastníků, Emil Michálek. Napsal o něm toto: „ Slet o němž se nepsalo. Svolavatelem, Vůdcem a Hostitelem by Ježíš Kristus, Syn Boží, náčelníkem bratr P. Augustin Schubert, cvičícími bylo 37 orelských bratří. Program: zdvih myslí a srdcí, zápasy s pýchou, sebeláskou a vůlí; sletová hudba; mlčení; sletišťe: klášter v Hájku. To byly exercicie mužů od 2. do 6. července 1932. Bylo to krásné, co říci jiného?“⁷⁵

Velikým přínosem pro celkovou práci v ČS Orlu bylo zavedení vzdělávacích kurzů, na kterých se formou přednášek a diskuzí s jejichž pomocí se měl prohlubovat duchovní život zúčastněných. Frekvence setkání byla různá, zpravidla se konala jednou za týden, nebo jednou za čtrnáct dní. První vzdělávací kurz pod vedením Augustina Schuberta začal v říjnu 1932, setkání byly jednou za týden a dohromady jich bylo deset. Nosnou myšlenkou bylo uvědomění si a prohloubení činnosti členů v Orlu.⁷⁶

V neděli 16. listopadu začal jubilejní sjezd Pospíšilovy župy. Na zahájení sloužil Schubert mši svatou. Na konci první části slavnosti promluvil u hrobu zakladatele župy Bedřicha Pospíšila o velkém odkazu a zásluhách tohoto člověka. Následně pokračovaly oslavy konferencí činovníků v sále Štefánkova domu, které se zúčastnila i velká osobnost ČS Orla, tehdejší starosta Msgre Dr. Jan Šrámek.⁷⁷

Velikou část materiálů, kterou máme o Augustinu Schubertovi z období jeho působení v klášteře u svatého Tomáše máme právě díky jeho činnosti v ČS Orlu. Jeho spolupracovníci, hlavně pak jeho blízký přítel Václav Nesnídal tušili jak velkého člověka mají vedle sebe a proto se snažili po válce uchovat vzpomínky na něj tím, že sepsali své vzpomínky, které o Schubertovi v době jeho činnosti v Orlu měli.

---

⁷³ Srov. NESNÍDAL Václav Antonín: Dr. Aug. Schubert, dachauský vězeň č. 27127, str. 15.

⁷⁴ Srov. tamtéž, str. 15.

⁷⁵ Srov. tamtéž, str. 15.

⁷⁶ Srov. tamtéž, str. 15.

⁷⁷ Srov. tamtéž, str. 16.

7. Mimoorelské aktivity

Augustin Schubert zanechal v Československém Orlu veliký kus odvedené práce a zásluhy v této organizaci vedly do jisté míry k tomu, že se vzpomínka na něj ještě úplně nevytratila. Nezapomínejme, ale kým měl být a kým samozřejmě i byl. Kromě všech svých povinností byl hlavně knězem.

7.1 Pastorační činnost

Schubert docházel vyučovat do školy v Josefské ulici, která se dosud nachází kousek od kláštera svatého Tomáše na Malé Straně a tím jakoby vybízí k pastoračnímu působení.

Jedním z mála, možná posledním, žijícím pamětníkem, kteří se s Schubertem osobně setkali je i pan Milan Schuller. Kromě mše se setkával s Dr. Schubertem právě na hodinách náboženství. Pan Schuller vzpomíná: „Chodil jsem do páté třídy což bylo v letech 1932/1933. Učil mě, když jsem byl v páté třídě, tady v Josefské ulici. Byl to výborný člověk, měli jsme ho sice jen rok, ale ten si dokázal tak získat třídu, naši pozornost, jak to nedovedl snad nikdo, z těch co jsme měli na náboženství. Protože on nám vykládal přímo ze života. On byl Žižkovák. A vyprávěl nám o Unionu Žižkov, což byl fotbalový klub, ve kterém působil jako sportovec. A o tom nám často říkal, takže si samozřejmě naši pozornost získal, ale my jsme ho měli rádi i proto jak vykládal náboženství. O fotbalu nám opravdu vypravoval rád. V jeho hodinách vždy panoval klid a pořádek. Takže se nemusel nějak rozčilovat.“⁷⁸

Potvrdil mimo jiné i to, že Schuberta nikdy neviděl v civilu: „On pořád nosil ten černý hábit jako člen řádu.“ Z jeho činnosti v Orlu mi nemohl povědět víc, protože v té době chodil do konkurenčního Sokola.

7.2 Výchova chovanců v konviktu u svatého Tomáše

25. července 1932 byl Schubert jmenován administrátorem u sv. Tomáše.⁷⁹ Kromě toho byl také nějaký čas prefektem v klášterním konviktu. Jeden z jeho žáků, a pozdější

---

⁷⁸ SCHULLER Milan, vzpomínka na Augustina Schuberta, 4.5.2007. Nepublikováno. Uloženo v klášteře sv. Tomáše v Praze na Malé Straně.

⁷⁹ Srov. Praha, Národní archiv, fond 46/II ŘA: Jmenovací dekret.

spolubratr P. Václav na něj vzpomíná jako na kněze a člena řádu, ze kterého přímo vyzařoval lidský cit a pochopení. Byl to člověk, který svou dobrotou a srdečností dokázal získat důvěru a přátelství.⁸⁰ „Byl pro nás všechny vzorem. Pro studenty měl vždy pochopení. Přestože měl mnoho povinností, našel si vždy pro své chovance čas, aby si s námi popovídal o našich studentských radostech i starostech i o sportovních zážitcích. Často sedával uprostřed nás s kytarou v ruce a zpíval s námi nadšeně lidové i studentské písničky.“⁸¹

„I přes svou neduživost si neustále zachovával mladickou radostnost a svěžihého ducha. Není proto divu, že si všechny okolo sebe dokázal získat. Velmi živé vzpomínky mám na jeho kázání. Uměl nás 13-14leté kluky vždy zaujmout. Nejvíce jsem se těšil na jeho slavnostní promluvy. V kostele sv. Tomáše bylo dost chladno, ale P. Augustin věděl jak nás nějakou barvitou historkou a přesností svého myšlení dostat do varu.“⁸²

Také další člen tehdejšího konviktu Václav Krajíček vzpomněl na jeho památná kázání. „Hned napoprvé mě zaujal jako kazatel. Obsah jeho myšlenek, formulace i osobní podání bylo něco, co posluchače uchvacovalo. On sice u sv. Tomáše tak často nekázal, protože býval zván na jiná místa v Praze i na poutní místa v Čechách či Moravě, ale přesto stále vidím před očima jeho fascinující zjev s rukama v rozšířených rukavicích, zdůrazňující jeho slova, která hřímala i konejšila, přinášela radost i naději a burcovala.“⁸³

To, že ani v době kdy mu přibývaly povinnosti neztratil smysl pro humor dokumentovali oba na příhodě, která se udála v době, kdy byli v konviktu u sv. Tomáše. „Jako známý fotbalový fanda Sparty, přišel jednou do naší jídelny, v ruce sklenici s hořčicí (která pro nás byla tabu) a agitoval: „Kdo bude zítra fandit Spartě, dostane ke špekáčkům, co večeříte, hořčici. Kdo bude na straně Slávie, nedostane nic.“ Pochopitelně jsme všichni slíbili fandit Spartě. Druhý den nás s sebou vzal na to pražské derby a tak jsme společně s ním svými hlasy přispěli k vítězství Sparty.“⁸⁴

---

⁸⁰ Srov. P. WENZEL, Unser P. Augustin, in: Regionalvikariat Wien, Augustinerrundbrief 1-100.

⁸¹ Tamtéž.

⁸² Tamtéž.

⁸³ KRAJÍČEK Václav, vzpomínka na Augustina Schuberta, 1.10. 1999. Nепublikováno. Uloženo v klášteře sv. Tomáše v Praze na Malé Straně.

⁸⁴ Tamtéž.

7.3 Schubert a mládež

Dalším kdo Dr. Schuberta pamatoval z dob jeho práce s mládeží byla i paní Eliška Řeřábková. Ke kostelu a klášteru svatého Tomáše na Malé Straně měla blízký vztah, protože zde její dědeček celých 40 let dělal kostelníka. Podle jejích slov byl Schubert v období, kdy byl převorem, vůdčí osobností celého řádu, nejen v duchovních věcech, ale i ve věcech veřejného života.

To o čem jsme již mluvili a co i ona potvrdila, byl fakt, že Schubert byl oblíbený kazatel. „Jeho kázání doslova burcovala lhostejnost mnohých farníků, protože probíral a způsobem jemu vlastním zpřístupňoval lidem otázky nejen náboženské, ale i sociální a národnostní.“⁸⁵ Měl autoritu nejen u lidí věřících, ale i u těch, kteří patřili spíše mezi vlažné, ať už byli jakéhokoliv stavu, ale nejvíce prý oslovoval inteligenci. „U příležitosti svátků vánočních, velikonočních, o svátku Božího Těla apod., v podstatě jen kvůli němu a jeho promluvám, zejména ale pro jeho ojedinělá postní kázání, naplňovali lidé krásný barokní chrám Svatotomášský, aby vyslechli slova kněze – člověka – buditele – učitele a filozofa, který v podstatě daleko předešel svou dobu.“⁸⁶

Nebylo zvykem aby mládež mohla s duchovními tak otevřeně rozmlouvat. Byli od malička vychovávaní k úctě před kněžským rouchem. I tuto představu ale Schubert změnil. Jeho přístup k mládeži byl na tu dobu nevídaný, s mladými jednal jako rovný s rovným. V této souvislosti utkvěla paní Řeřábkové v paměti jedna situace.

„Nezapomenu na jeho jednu větu ke mně, když jsem se snažila mu cosi říci, aby to bylo „učesané“ a aby to vyznělo uctivě tak, jak jsme v té době ve většině případů museli hovořit s profesory, s kněžími či řádovými sestrami, či vůbec s dospělými. Chvilí na mě koukal jakoby zkoumavě pak mě náhle přerušil a povídá mi s úsměvem: „Víš, holka zlatá, řekni mi to zkrátka tak, jak ti zobák narost, nebo tu budu s tebou do zejtra a na to já nemám čas“.“⁸⁷ Takový styl vyjadřování mu byl vlastní, jak mohli poznat nejen mladí, se kterými se setkával na pravidelných debatních sezeních v klášteře. Vždy pozorně vyslechl problém, který mu předložili, ten pak precizně rozebral a vyjádřil své stanovisko. „Odpovídal nám často s humorem jemu vlastním, jadrně, jak bychom dnes řekli „tak po žižkovsku“, odkud

---

⁸⁵ ŘEŘÁBKOVÁ Eliška, vzpomínka na Augustina Schuberta, srpen 1987. Nepublikováno. Uloženo v klášteře sv. Tomáše v Praze na Malé Straně.

⁸⁶ Tamtéž.

⁸⁷ Tamtéž.

pocházel, a to bylo daleko víc, než kdyby byl přednášel či četl z filozofických děl. Jeho slova, která šla velmi často tak říkajíc “na tělo“, nesu si je s sebou až dodnes.“⁸⁸

Její otec, který byl policistou se s Schubertem také často scházel, aby přátelsky podiskutovali. Setkávali se prý zejména u lahůdkáře pana Lakosila v Mostecké ulici a tak i s mnohými Malostráňáky probírali různé události a často se rozproudila družná zábava, k níž podstatnou měrou přispíval i P. Augustin, kterého velmi často doprovázel i jeho věrný druh P. Bonaventura Czerny, usměvavý a různolící žoviální pán.⁸⁹

Schubert byl opravdu člověk, který měl blízko k lidem ať už byli jakéhokoliv postavení. P. Václav vzpomněl na své první setkání s Schubertem.

„Setkání proběhlo v době kdy jsem byl ještě malý kluk. S mým otcem mluvil P. Augustin, i přes jeho vzdělání, jako se svým blízkým. S velkým zájmem se ho vyptával na to jak se má naše rodina a na poměry v domácnosti. Na konci rozhovoru, jak pro něj bylo charakteristické, se rozloučil nějakým žertem.“⁹⁰

---

⁸⁸ ŘEŘÁBKOVÁ Eliška, vzpomínka na Augustina Schuberta, srpen 1987.

⁸⁹ Srov. tamtéž.

⁹⁰ P. WENZEL, Unser P. Augustin, in: Regionalvikariat Wien, Augustinerrundbrief 1-100.

8. Orelská pouť do Říma v roce 1933

8.1 Velké přípravy pro velkou věc

Na popud Dr. Schuberta a V.A. Nesnídala se měla konat samostatná orelská pouť Pospíšilovy župy do Říma. Bylo to u příležitosti vyhlášení Milostivého léta papežem Piem XI.⁹¹ Augustin Schubert se příprav zhostil se zápallem sobě vlastním, protože tak velkolepý podnik si žádal velkých příprav. Obzvláště začátky byly těžké, protože málokdo věřil, že se nakonec pojede a bylo třeba překonat mnoho problémů. V období hospodářské nejistoty bylo obtížné na akce tohoto druhu sehnat peníze. Mnoho lidí si ji prostě nemohlo dovolit. Proto P. Schubert burcoval kde se dalo a také otiskl článek v časopise Orel, kde se snažil vyzdvihnout význam oslav milostivého léta a důležitost plánované pouti.

„Řím byl tehdy velmocí, před kterou se skláněl téměř celý známý svět. Římský voják dobýval neúnavně nová území pro svého císaře, vždy nové provincie byly včleněny do této veleříše, až konečně bohatství, z těchto provincií do Říma plynoucí, se stalo zkázou Říma samého. S přibývajícím blahobytem mizela přísná starořímská kázeň a mravy a rozrůstal se vnitřní rozklad v národě, až konečně tento uvnitř rozleptaný národ nemohl udržeti své násilné panství nad národy ostatními a ztrácel kus po kuse svou moc. Ale dlouho ještě bylo touhou mnohých a právě těch nejmocnějších panovníků mimoitalských posaditi si na hlavu korunu římských císařů.

Ale v stejném měřítku, jak ztrácel politický Řím své velmocenské postavení, nabýval jiný Řím nového velkého významu: Řím papežský. Papežství bylo příčinou, proč si toto město udrželo významný zvuk svého jména, a teprve dnes se snaží Mussolini vybudovati opět politickou moc Říma, navazuje při tom právě na výjimečné postavení, které bylo Římu zachováno právě papežstvím.

I dnes je Řím velmocí – ovšemže v jiném smyslu: velmocí duchovní. Římský papež vládne říši jako žádný jiný světský velmož. Království toho, jehož je římský papež místodržitelem, je rozepjato po celém světě, ale přece není z tohoto světa. Není to království politických intrik, válečného zápolení a bezohledného sobectví, nýbrž je to „království pravdy a života, svatosti a milosti, království spravedlnosti, lásky a míru“.

---

⁹¹ Srov. NESNÍDAL Václav Antonín: Dr. Aug. Schubert, dachauský vězeň č. 27127, 1948, str. 19.

A přece chce jeho panství zříditi v každém národě, v každém srdci, ale tato armáda není nebezpečím pro státy a národy, neboť bojuje za pravdu, svatost, milost, spravedlnost, lásku a mír. Milostivé léto znamená pro velejší křesťanskou ohromnou přehlídku vojska, které putuje alespoň v delegacích k svému nejvyššímu vojevůdci do Říma. Nebude tam chybět ani Čs. Orel, protože tam chybět nesmí. Naše římská pouť je naší čestnou povinností a současně nebojácným přiznáním k občanství ve světové říši Krista Krále. A tento Král musí a bude kralovati také v našem národě!⁹²

Tato výzva se vskutku neminula účinkem, alespoň jak můžeme soudit podle počtu poutníků, kterých bylo takřka ke stovce.⁹³

8.2 Zahájení pouti

Pouť začínala vlastně už v Praze mší svatou za dobrý zdar tohoto díla. Okolo deváté hodiny večerní se poutníci shromáždili v Kostele sv. Josefa na Náměstí republiky. Augustin Schubert, jako duchovní vůdce pouti zde sloužil mší svatou za zdárný průběh poutě. Promluvil krátce k poutníkům a nakonec jim požehnal.⁹⁴ Kostel byl zaplněný do posledního místa. Na mši totiž kromě poutníků, přišla nejen početná skupina farníků, ale byl zde i velký počet příbuzných a přátel.⁹⁵

Po mši svaté se celá skupina přesunula na tehdejší Wilsonovo nádraží. Na nástupiště poutníky tehdy přišla vyprovodit, kromě velkého davu lidí, i žižkovská orelská hudba v čele s jejím kapelníkem Novákem.⁹⁶

Ve vlaku do Itálie měli poutníci zamluvené dva vozy, jeden s třetí třídou, druhý půlený, tzn. polovina vozu druhá a polovina vozu třetí třída. Cestou na české hranice se ke skupině přidalo několik poutníků mimopražských. České hranice přejeli přes hraniční přechod Dvořiště, kde kromě výměny personálu ve vlaku nedošlo k žádnému zdržení. První zastávkou v zahraničí bylo nádraží v Linci, kam dorazili brzy ráno a každý tak této několikaminutové pauzy využil k protažení nohou. Jak vzpomínal V.A. Nesnídal, bylo pro poutníky překvapením moderní zařízení nádraží, totiž hlášení prostřednictvím tlapačů

---

⁹² NESNÍDAL Václav Antonín: Dr. Aug. Schubert, dachauský vězeň č. 27127, str. 21.

⁹³ Srov. NESNÍDAL Václav Antonín: Hrst vzpomínek, Praha: Osvětový sbor orelské župy Pospíšilovy, 1934, str. 87.

⁹⁴ Srov. tamtéž, str. 8.

⁹⁵ Srov. tamtéž, str. 11.

⁹⁶ Srov. tamtéž, str. 11.

a vypravování vlaku ne za pomoci píšťalky, ale plácačky. Po cestě z Lince se v restauračních vozech podávala snídaně. V Salcburku měli poutníci možnost prohlédnout si i část města.

Po obědě byly v několika kupé zřízeny provizorní zpovědní místnosti, ve kterých Augustin Schubert a Petr Kurc zpovídali poutníky, kteří chtěli přijet do Říma připraveni k přijetí svátostí.⁹⁷ Mezitím vlak překonal Taurský tunel a poutníky čekala poslední zastávka na rakouském území – Villach.

První nocleh mimo rodnou vlast je čekal v Padově. Jelikož se již během cesty podařilo rozdělit pokoje a vyplnit registrační formuláře, nedošlo v půlnočních hodinách, kdy dorazili na Padovské nádraží, k žádným prodlevám. Schubert bydlel na jednom pokoji s V.A. Nesnídalem. Další den ráno se všichni cestou na mši svatou kochali krásami města sv. Antonína. V chrámě, který je mu zasvěcen, a který je lákadlem pro každého kulturychtivého turistu, pak celá skupina poutníků slavila mši svatou v čele s paterem Hudcem. Na postranních oltářích sloužili mše svaté i ostatní duchovní.

Z Padovy pokračoval vlak přes Bolognu do Florencie. Cesta probíhala bez problémů, jen v Bologni doplatila jistá paní Polívková na to, že se příliš rozutíkala skupina po nádraží. V domnění, že jejich vlak je pouze posunován pokračovala v procházce po peronu a stále doufala, že se vlak vrátí. Naštěstí se hned v příští zastávce podařilo pánům Nesnídalovi a Schubertovi vysvětlit místnímu přednostovi, který mnoho německy neuměl, co se stalo, a tak ztracená poutnice dorazila příštím vlakem za nimi.⁹⁸ Pouze několik členů výpravy se dokázalo domluvit s místními, kteří se neustále snažili dostat do jejich vagónů, které byly určené pro Čechy. Zpočátku to sice dělalo potíže, ale netrvalo dlouho a jakmile se nějaký Ital pokusil dostat do vagonu, ozvalo se ze všech stran: „Rizervato, okupato!“ Toto sousloví pak hojně používali všichni celou cestu po Itálii. Augustin Schubert dokonce navrhoval, aby po skončení pouti vydal župní osvětový sbor novou příručku „S pěti slovy po celé Itálii snadno a rychle“, čímž, jak říkal, samotnému Vymazalovi a jeho příručkám dáme flek.⁹⁹ A opravdu mnozí z poutníků jen s několika slovy prošli celou Itálií. O půlnoci dorazili do Říma, kde započal jejich čtyřdenní pobyt.

---

⁹⁷ Srov. NESNÍDAL Václav Antonín: Hrst vzpomínek, str. 14.

⁹⁸ Srov. tamtéž, str. 24.

⁹⁹ Srov. tamtéž, str. 25.

8.3 Vrchol pouti – audience u papeže Pia XI.

Hned ráno se všichni dychtivě vydali na první prohlídku města a první kroky nasměřovali hned do kostela sv. Klimenta, kde je podle tradice hrob sv. Cyrila. Tam pak u oltáře Cyrila a Metoděje sloužil mši pater Douša, promluvu si vzal na starost pochopitelně Dr. Schubert, který sloužil mši u hlavního oltáře. Celá pouť se postupně blížila k momentu, který byl pro všechny zúčastněné nezapomenutelný. Ve čtvrtek 7. září 1933 se totiž Orelské delegaci včele s Augustinem Schubertem podařilo uskutečnit krátkou audienci u Svatého Otce Pia XI. Ještě předtím se ale zúčastnili mše svaté, kterou sloužil sám papež v chrámu svatého Petra. V obrovském prostoru snad nejznámějšího kostela na světě se tehdy podle odhadů shromáždilo přes čtyřicet tisíc poutníků. Po mši svaté se stala skupina z Čech centrem zájmu mnoha přítomných, proběhlo tehdy mnoho focení, protože se každý zajímal, co že to vlastně za oblečení mají na sobě. Větší část orlů si totiž na audienci u papeže oblékla orelské kroje a dvě členky si dokonce přivezly i kroj národní.

Kolem jedenácté hodiny se všichni seřadili před palácem, aby se odebrali k audienci. Veliké obavy měli zvláště ženy, zda jejich kroje projdou vstupní kontrolou. Muži prošli hladce. Jeptišky, které měli na starost zkontrolovat ženské kroje, ale odmítli vpustit k papeži ženskou část skupiny. Jako důvod uváděli příliš krátké sukně a že kroje zdůrazňují necudně některé proporce ženského těla. Schubert byl z toho na pokraji zoufalství, takovou dlouhou cestu vážili, vezli s sebou kroje, pečlivě je připravili a nakonec by tato námaha měla být marná? Pokusil se tedy o poslední možnost prosadit audienci pro všechny. Oslovil proto komořího, který jeho žádost předložil papeži, který nařídil, že má předstoupit celá skupina.¹⁰⁰ Všichni se tedy dostali dovnitř a byli uvedeni do konzistorního sálu, který patří mezi přední sály v budově paláce, a který se používal i pro přijímání významných osobností a diplomatů a konaly se zde i schůze papežské konzistoře a sboru kardinálů.¹⁰¹

A to už nadešla chvíle, na kterou všichni čekali. Z červeně obložených dveří na pravé straně vstoupil důstojník vatikánského palatinského vojska a za ním, následován duchovními a dvořany, vstoupil sám Svatý Otec Pius XI.¹⁰² Nebyl ve slavnostním, pouze v bílém.¹⁰³ Všichni po vzoru P. Schuberta zvolali orelský pozdrav: „Zdař Bůh!“

¹⁰⁰ KROHA Karel, vzpomínka na Augustina Schuberta. Nepublikováno. Uloženo v klášteře sv. Tomáše v Praze na Malé Straně.

¹⁰¹ Srov. NESNÍDAL Václav Antonín: Hrst vzpomínek, str. 53.

¹⁰² Srov. tamtéž, str. 53.

¹⁰³ Srov. KROHA Karel, vzpomínka na Augustina Schuberta. Nepublikováno. Uloženo v klášteře sv. Tomáše v Praze na Malé Straně.

a „Sláva!“¹⁰⁴. Svatý Otec všem požehnal a započala samotná audience. Jako první byl Svatému Otci představen duchovní vůdce celé pouti Augustin Schubert, který mu padl k nohám a políbil mu papežský prsten. Několika větami představil sebe i celou skupinu Orlů z Čech a provedl pak papeže kolečkem věřících, aby si lépe mohl prohlédnout kroje, které si pro tuto příležitost poutníci připravili.¹⁰⁵ Římský biskup se velice dlouho pozastavil nad kroji národními, které se odlišovali svou barevností od orelských. Zvláště obdivoval bohaté vyšívaní a najednou se Schuberta zeptal co že to je za kroj, který má ta žena na sobě. To byl druhý šok v řadě, který ho po problémech s oblečením potkal na audienci v papežském paláci. Nevěděl, nestačil se předtím dostatečně informovat a samozřejmě nechtěl Svatému Otci lhát. Přesto zkroušeně odpověděl, že jde o kroj plzeňský. Chvilí čekal jaká bude reakce okolí. Všichni ale jevíli známky spokojenosti, z čehož Schubert usoudil, že se mu podařilo trefit dobře. Byl rád, že nelhal Svatému Otci.¹⁰⁶

Papež se poté usadil na trůn a pronesl k poutníkům tato slova:

„Ačkoliv náš čas je velice omezen, chceme k vám promluvit alespoň několik slov. Rádi bychom zůstali déle u svých milých synů a dcer, o kterých víme, jak jsou hodní.

Přišli jste k nám z daleka a vaše cesta vyžadovala mnoho obětí a námahy, obzvláště obětí finančních, v době všeobecné hospodářské krize. Víte vás s obzvláštní účastí, protože jste přišli z Čech, a připomínáme si přitom dobu, kdy jsme Prahu a krásné Hradčany nejen viděli, ale i v dobré paměti uchovali. Buďte nám proto zvláště srdečně vítáni!

Radujeme se, když na vás hledíme, neboť vidíme, že svým šatem vyznáváte ve své vlasti katolickou víru před všemi odpůrci. Ale i vaše jméno je tolik významné. Nazýváte se Orli. A Orel to není pouhé jméno - Orel znamená boj, a to boj o vítězství křesťanské myšlenky.

Orel jest také znakem evangelisty sv. Jana - znamená vysoký vzlet myšlenek. Tak jest i vaším úkolem, nejmilejší synové a dcery, boj o křesťanský život v každém ohledu. Proto také nepečujte pouze o dokonalost tělesnou, nýbrž také o křesťanskou dokonalost duše. Uskutečňujte heslo: „Zdravý duch ve zdravém těle!“ Stáváte se tak vojskem, jehož šiky přinesou do vlasti mírumilovné myšlenky.

---

¹⁰⁴ Srov. NESNÍDAL Václav Antonín: Hrst vzpomínek, str. 53.

¹⁰⁵ Srov. tamtéž, str. 53.

¹⁰⁶ Srov. KROHA Karel, vzpomínka na Augustina Schuberta. Nepublikováno. Uloženo v klášteře sv. Tomáše v Praze na Malé Straně.

Radujeme se s vámi z vašeho příchodu a ještě jednou vás, nejmilejší synové a dcery, pozdravujeme a žehnáme vám z celého srdce, a nejen vám, nýbrž i všem, které jste nechali doma. Žehnáme vašim přátelům, kteří jsou s vámi jednoho smýšlení. Žehnáme vašim rodinám, vašim rodičům i vašim domovům, i celé vaší vlasti a naše požehnání necht' vás provází i po opuštění římských zdí. Přejeme vám šťastného návratu a hojnost požehnání celé vaší vlasti.¹⁰⁷

Touto řečí skončila poměrně dlouhá audience zástupců ČS Orla u Svatého Otce. Na závěr papež požehnal celé skupině a vydal se do dalšího sálu, kde už na něj jistě netrpělivě čekali další, kteří očekávali audienci. Snad pro to, že poutníci nechtěli, aby tyto krásné okamžiky skončily, začali zpívat svatováclavský chorál. Papež pohnut touto srdečností postál, vyslechl ji, a za zpěvu papežské hymny, kterou celá skupina hned přidala se již definitivně vzdálil k další audienci. Poutníci nadšení z reakcí na jejich kroje, které velice zapůsobily i na kolemjdoucí, když se vraceli z audience, se shodli na tom, že musí „krojovaný“ průvod ještě alespoň jednou na pouti zopakovat. Organizační výbor včele se Schubertem tento nápad schválil a při sobotní prohlídce Říma, tedy většina vyrazila v krojích.¹⁰⁸

8.4 Návrat z pouti

Symbolické rozloučení s věčným městem proběhlo opět v chrámu svatého Petra, kde u oltáře svatého Václava pronesl Dr. Schubert promluvu, ve které pochválil poutníky za odvalu s jakou reprezentovali svou vlast a své přesvědčení.

Poutníci ještě krátce navštívili Pompeje, ale na více zážitků již nebyl čas a tak se vlakem stejnou cestou vydali do Prahy. 13. září dorazili do Prahy.¹⁰⁹ Takřka desetidenní pouť vstoupila do Orelských dějin jako velice ambiciózní počín.

---

¹⁰⁷ NESNÍDAL Václav Antonín: Dr. Aug. Schubert, dachauský vězeň č. 27127, str. 21.

¹⁰⁸ Srov. NESNÍDAL Václav Antonín: Hrst vzpomínek, str. 56.

¹⁰⁹ Srov. tamtéž, str. 56.

9. Stoupající hvězda mladého kazatele

Díky svým organizačním schopnostem, které se plně projevily v přípravě pouti do Říma, stejně tak jako při organizaci menších setkání na území Čech a Moravy, byl Schubert zván na všemožné akce. Za poměrně krátkou dobu se tak stal vedoucí osobností společenského života na Malé Straně. Byl odpovědným duchovním pastýřem, který měl pod svou správou skoro 4000 duší.¹¹⁰ Jeho působení se ale neomezovalo jen na Malou Stranu. Vyjížděl i ven do farností na okrajích města, kde kázal a měl i přednášky, ve kterých s lidmi diskutoval o duchovních a sociálních tématech. Velice dobře dokázal pochopit životní poměry pracujících lidí a věděl jak k nim promlouvat, vždyť sám pocházel z chudého prostředí. Sotva měl nějaký kněz tolik přátel právě z řad těžce manuálně pracujících.¹¹¹

Další jeho nespornou předností bylo i to, že uměl velice dobře německy. Proto byl nejen vyhledávaným kazatelem, ale i zpovědníkem, a to nejen Čechů, ale i početné skupiny německých věřících.¹¹²

9.1 Osvětová činnost

Na podzim roku 1933 se opět rozeběhl cyklus župní osvětové školy.¹¹³ Předchozí ročníky ukázaly, že tyto akce je třeba provádět a setkávaly se s velkým zájmem posluchačů. Ani tento rok nebyl výjimkou, na všechny přednášky bylo plno. Hlavním přednášejícím byl i zde Dr. Schubert. Běžely dva paralelní kurzy, jeden v Jednotě katolických tovaryšů na Anenském náměstí a druhý ve Vršovicích.¹¹⁴

Tématem přednášek bylo jak správně prožívat víru. Zde bylo především naznačeno, že celé lidstvo zažívá krizi, která se pak samozřejmě přenáší i do duchovní oblasti. Schubert viděl základní problém v nesprávném nahlížení lidí na život. Lidstvo se odvrátilo od Boha a z toho plyne jeho nesprávné chování, zlepšení stavu je možné pouze návratem k původnímu určení, které mu Bůh dal.¹¹⁵ Ovšem chyba není jen u těch kteří Pána

---

¹¹⁰ Srov. FRANKE Ambros: op. cit.

¹¹¹ Srov. P. WENZEL, Unser P. Augustin, in: Regionalvikariat Wien, Augustinerrundbrief 1-100.

¹¹² Srov. FRANKE Ambros: op. cit.

¹¹³ Srov. NESNÍDAL Václav Antonín: Dr. Aug. Schubert, dachauský vězeň č. 27127, str. 23.

¹¹⁴ Srov. tamtéž, str. 23.

¹¹⁵ Srov. NESNÍDAL Václav Antonín: Jednoho jest zapotřebí, Praha: Středočeská orelská Pospíšilova župa v Praze, 1947, str. 52.

nepoznali, ale také u nás. Pokud se nám tomuto odloučení nepodařilo zabránit, jaká je pak naše víra?

K této otázce se Schubert vyjádřil ve svém článku v Orelském věstníku z roku 1933.¹¹⁶ V krátké úvaze se snažil probudit opravdové a radostné křesťanství a vystihnout potíže, se kterými se každý věřící musí ve svém duchovním i civilním životě potýkat. Článek se zaměřuje hlavně na mládež, s níž Schubert pracoval a věděl tak o problémech, které ji trápí. Zároveň věděl, že právě mladá generace je daleko náchylnější k výkyvům v jakékoliv oblasti lidského života. To se týká i otázek víry, i dnes si mladí lidé, a nejen oni, kladou otázky jako: „Jaká má být moje víra?“, „Dělám vše pro to, abych byl dobrým křesťanem?“ a jiné. Právě proto Schubert uveřejnil článek, který měl být napomenutím a výzvou, stejně však i ukázkou pochopení a povzbuzení. Jde o několik pohledů na každodenní úskalí, kterými musí procházet člověk, který chce být pravým křesťanem. Článek nese velmi výstižný nadpis „Chtěl bych, ale...“.

Uvádím zde pro ilustraci jen části, které snad dokáží osvětlit v jakém duchu se celá úvaha nese.

„Ano, chtěl bych býti zbožným katolíkem, ale když je to tak divné: chvilku mi to dělá radost a pak se mi to nějak znechutí.“¹¹⁷ A na to Schubert odpovídá. Všimněme si, že nemluví v abstraktních pojmech, ale používá konkrétní případy ze života, což bylo samozřejmě většině jeho posluchačů mnohem blíže. Píše: „Jste schopni nadchnout se pro náboženské ideály, ale když vezmete do ruky některou náboženskou knihu, nebo slyšíte kázání o některém z našich světců, pak je po radosti a chuti...Evangelium znamená radostné poselství – ale zdá se vám, že čím více se mu přibližujete, tím méně radosti pozorujete...A proto jste se zbožností tak opatrní, abyste příliš do ní nezabředli...Chcete žít tak, abyste život věčný neztratili, ale pozemského života přece jen užili...Dovedete si představit člověka, jenž hraje fotbal, kouří, chodí do divadla a chodí tancovat a je vůbec veselý kamarád?...Dovedete si představit, že tento člověk by mohl býti světcem? To si asi již představit nedovedete, já však bych si to dovedl docela dobře srovnat. Jsou-li vaše názory takové, tedy vězte, že to není naprosto nic zlého, že se za ně nemusíte stydět, a že i na těchto názorech se dá vybudovati velmi pěkný a horlivý život!“¹¹⁸

Schubert nabádal své posluchače, aby žily jako děti Boží, tzn. milovat Boha nadevše a tím se lépe obrnit proti pokušení hříchu. Velice pranýřoval, jak on sám tento postoj

---

¹¹⁶ NESNÍDAL Václav Antonín: Jednoho jest zapotřebí, str. 52.

¹¹⁷ Tamtéž, str. 53.

¹¹⁸ Tamtéž, str. 53.

nazýval, „pohodlný náboženský život“. Píše: „...Nesmí býti naši svrchovanou žádostí nepáchatí těžkých hříchů, musíme chtítí více: státi se podobnými Bohu napodobováním vlastností Božích. Kdo této snahy nemá, nevyhne se nikdy těžkému hříchu, protože lidská přirozenost, zkažená hříchem dědičným, je dravým proudem, proti kterému se musí plovat a jakmile máme pouze snahu setrvat na místě tj. nepáchatí těžkých hříchů, okamžitě nás tento proud strhne. Takové náboženské snažení vyžaduje ovšem obětí, sebezáporu a stálého zápasu s vlastní povahou a choutkami.“¹¹⁹

Dne 17. června 1934 se konal další župní slet, tentokrát v Praze XII, na Dannerově stadionu.¹²⁰ V současné době je toto sportoviště spíše známé jako „Vršovický d'olíček“, a je tradičním sídlem dnes již prvoligového týmu Bohemians. Po předchozích snahách o setkání jeho organizátoři očekávali výsledek s nemalými obavami. Účastníci však tento slet kvitovali s povděkem. Tento překvapující úspěch shrnul v Orelském věstníku Augustin Schubert takto:¹²¹

„Každá opravdová akce se musí neustále kontrolovati. Různé spolky jdou na to různě a nejoblíbenějším způsobem kontroly, který působí také reprezentativně na veřejnost, je způsob statistický. Nejsem přítelem tohoto způsobu, neboť svědectví statistiky, mechanické registrace, mnoho nepoví o duchu. Svědectvím statistiky může se nanejvýš zachytiti úsilí, které bylo vynaloženo na určitou věc, ale nikdy úspěch, se kterým se toto úsilí setkalo. Jsme hnutím výchovným, které chce tvořiti morální hodnoty, a měřítkem dosažených hodnot nemůže nikdy býti materiální statistika, morální hodnoty se mohou zjistiti jedině, když žádáme praktické provedení úkolu, který je bez mravních hodnot neproveditelný a jehož procentuální úspěch jest přímo odvislý od výše mravní úrovně provádějících. Takovým úkolem jest nesporně organizace a provedení podniku jako je velký župní slet. Proto jsem vědomě sledoval všechno sletové a předsletové dění z tohoto hlediska, abych nabyl obraz, do jaké míry se setkalo naše výchovné úsilí s úspěchem. Výsledek tohoto pozorování jest: můžeme být spokojeni. Nechci tím snad říci, že nám nezbyvá již žádná práce, ale můžeme se právem těšiti, že naše práce nezůstává bez patrných výsledků. Viděli jsme také jasně všechny naše nedostatky a chyby, ale rozhodně byl také patrný značný pokrok, jenž spočívá hlavně v tom, že máme celou řadu vedoucích, jak technických, tak organizačních, kteří jsou si plně vědomi odpovědnosti svých funkcí,

---

¹¹⁹ NESNÍDAL Václav Antonín: Dr. Aug. Schubert, dachauský vězeň č. 27127, str. 24.

¹²⁰ Srov. tamtéž, str. 26.

¹²¹ Srov. NESNÍDAL Václav Antonín: Jednoho jest zapotřebí, str. 26.

dávají se bezvýhradně a obětavě do jejich služeb a vše konají radostně. Můžeme klidně říci, že nám neselhal ani jediný sletový odbor. Hladce byla zdolána doprava, ubytování, stravování, rozprodej odznaků a vstupenek a tělocvičné vystoupení ukazovalo naprostý soulad, kázeň a obětavost všech zúčastněných vedoucích. Kdo nestál v ruchu těchto oborů bezprostředně, kdo nebyl účasten přípravných prací v posledních týdnech, ten nepochopí, jak ohromný úkol byl sletem zdolán a jak krásné vysvědčení pro naše hnutí je takového hladké zdolání velkého úkolu. Neznamená to nic jiného, než že jsme skutečně vychovali členstvo, které se dovede za myšlenku obětovati a radostnému bratrskému duchu nasadit nejen volné chvílky, nýbrž, když toho bylo třeba, i celé noci. Bez opravdové mravní vyspělosti a vroucného zanícení pro myšlenku byl by tento úkol neproveditelný, a proto se smíme radovati z této vnitřní stránky našeho sletového úspěchu. Víme ovšem dobře, že této úrovně nedosáhlo ještě všechno naše členstvo, víme, že takových pracovníků mělo býti ještě mnohem více, ale víme také, že jen postupnou výchovou náš úspěch se může státí pronikavější. Máme na vůdčích místech i pro drobnější práci schopné členstvo, a budeme-li ve své svědomité práci pro výchovu členstva pokračovati dál tak jako dosud, pak máme krásnou budoucnost zajištěnu. Vám všem, kterým tato zasloužená chvála platí, bratřím i sestřám: Zdař Bůh!“¹²²

Stejně jako každý rok i v letech 1935 proběhla Župní osvětová škola (v pořadí již třetí). Soubor přednášek a zamyšlení, které připravil pro posluchače P. Augustin Schubert měl společné téma: „Orelská myšlenka životním ideálem“.¹²³ Schubert se opět, jako mnohokrát předtím, snažil své posluchače nabádat k tomu, že v Orel nestojí jen na ideálu spolčování, ale že musí jít především o plné prožívání života, který posléze můžou tyto ušlechtilé myšlenky dotvářet. Velice také dával důraz na to, aby se členové a vůbec celá organizace vyvarovala přílišné politické angažovanosti.

---

¹²² NESNÍDAL Václav Antonín: Dr. Aug. Schubert, dachauský vězeň č. 27127, str. 26.

¹²³ Srov. tamtéž, str. 29.

10. Změna poměrů v reakci na zahraniční vývoj

Velice těžce nesl Schubert vývoj v hnutí Staffelnstein, kterého byl členem ještě v době kdy studoval vysokou školu.¹²⁴ Tento a jemu podobné spolky, obzvláště pokud měly nějakou spojitost s Němci, se postupně začaly radikalizovat a opouštět tak své základní přesvědčení.¹²⁵ Toto nebezpečí ale hrozilo každému spolku. Znepokojivé události u západních sousedů vedly k tomu, že se začaly množit případy, kdy mnoho lidí ztratilo odvalu a chtělo se dát směrem, kterým se ubíral politický proud. To ovšem nebyl případ našeho augustiniánského převora. Jak o něm řekl jeho přítel Franke: „P. Augustin měl instinktivní „čich“ na vše nekřesťanské co viděl v nacionálním socialismu a pro nebezpečí, které hrozilo s nástupem Hitlera české církvi, ale ohrožovalo i jednotu zemí koruny české. Kromě toho byl v politické příslušnosti přesvědčeným demokratem a bojoval s každým druhem fašismu.“¹²⁶

I proto se 23. února 1936 zúčastnili orelského sjezdu tak významní hosté jako například kardinál Kašpar, Msgre Šrámek, a další. Orelská činnost a práce uvnitř Orla byla hodnocena ze všech stran. Nástin plánů do dalších let pak získal konkrétní obraz na sjezdu v roce 1938. Ke známým osobám, které se zúčastnily předchozího sjezdu přibyl i náčelník ČS Orla Dr. V. Jílek.¹²⁷ To už bylo naprosto jasné, že republika i mír v Evropě je v nebezpečí. Náhlé změny, které několik let probíhaly v sousedním Německu samozřejmě nemohly nechat činovníky Orla v klidu. Zatímco Orel rozšiřoval své branné oddíly, které pak velmi posloužily hlavně v průběhu války, kdy se zapojily do odboje, Schubert organizoval poutě po různých mariánských poutních místech, aby modlitbami společně s poutníky vyprošovali mír celému světu.¹²⁸

V předvečer svátku svatého Václava se konala pouť k hrobům českých patronů.¹²⁹ V té době už byla situace kritická. Augustin Schubert ve svém kázání v chrámu svatého Víta povzbuzoval všechny věřící k modlitbě za vlast i za sebe navzájem.

Právě obrovskou sílu pro křesťany viděl P. Schubert v modlitbě. Ze vzpomínek pamětníků, kteří k němu například chodili na náboženství vyplývá, že se jim snažil vštěpovat od začátku jejich duchovního života tuto pravdu. Velice dával důraz na to, aby

---

¹²⁴ Srov. FRANKE Ambros: op. cit.

¹²⁵ Srov. ŠEBEK Jaroslav: op. cit., str. 247.

¹²⁶ FRANKE Ambros: op. cit.

¹²⁷ Dr. V. Jílek a Dr. Augustin Schubert byly jedny z prvních obětí z řad ČS Orla za dob nacistického teroru.

¹²⁸ Srov. NESNÍDAL Václav Antonín: Dr. Aug. Schubert, dachauský vězeň č. 27127, str. 39.

¹²⁹ Srov. tamtéž, str. 31.

modlitba nebyla jen odříkáváním prázdných slov, ale aby byla intenzivní, prožívaná, vroucí. V těžké době, která nastávala našemu národu po roce 1938, kdy byl vydán na milost a nemilost nacistickému Německu, a když nastala všeobecná mobilizace, právě tehdy volal nejvíce po tom, aby lidé prosili Boha. V Orelském věstníku byl otištěn článek nesoucí název „Modlili jsme se“.

„Ano, modlili jsme se, modlili jsme se tak, jak už jsme se dlouho modlit neuměli, z hloubi srdce, se zápalem vroucnosti a opravdově. Tak neklečel český národ již dlouho před Bohem a musel poznati, že Hospodin nechce smrt hříšníkovi, nýbrž chce, aby se obrátil a živ byl.

Když jsme cítili, že lidská pomoc nás opouští, tu se počaly naše chrámy plnit a modlitby plynuly z našich rtů, které se často domnívaly, že se modlit neumějí. Když otec a syn, bratr a manželka v rychlém rozloučení opustili domova, mnohá matka žena prchala z domova, který najednou se zdál pustý, do kostela, kde přece jen cítila, že na ni čeká otecká láska Boží.

Nechťjme dnes souditi, zda tyto modlitby, vytrysklé z nouze a opuštěnosti, byly mravně nejdokonalejší, byly jistě upřímné a odhalily srdce národa, které přece jen není tak víře odumřelé, jak se někdy tvářilo. Nevíme ani, jak to bude budoucně, až se vrátí doby klidné a normální.

Jedno ale je jisté: Bůh dává našemu národu novou lhůtu k návratu do domu otcovského. Národ vystřízlivěl z popřevratového blouznění pokrokového a jeho srdce je přístupnější než kdy jindy.

Tu máme velký úkol apoštolátu dítek Božích, zůstavších z milosti Páně v domě otcovském: musíme otevřít do široka brány domu a zvát každého, kdo se chce vrátit v duchu a pravdě. Vítat upřímně a bez vedlejších úmyslů, vítat radostně a bez výčitek, těšit se bez podezřívání a úzkoprsosti z návratu sourozenců zbloudilých. Tak to žádá zájem Boží.

Ve dnech, kdy nabývá vlast nové tvářnosti pozemské, nesmíme zapomínat na království Boží mezi námi. Musíme národu připomínat nezadatelná práva Boží, která na národ má, práva upíraná, a přece jen nevyhlazená, právo na první místo v zákoně, rodině, škole, právo na první místo v srdci národa. A tato práva nelze uplatňovat pouze světským způsobem; zde musíme vrhnout na vážky plnou sílu našich nadpřirozených zbraní, abychom vyvážili obratnost a lstivost dítek tohoto světa; každý z nás se v těchto dnech, o budoucnosti rozhodujících, musí modlit, modlit a zase modlit, aby Bůh osvítil mysl

rozhodujících mužů, kteří mohou směr plavby lodičky našeho národa obrátit zpět k domu Božímu. Nebudeme-li účinnost nadpřirozené síly modlitby podceňovati, můžeme vykonati pro národ více než státníci a mocní tohoto světa.

Proto: Modlili jsme se a musíme se modlit ještě horlivěji: Bůh a vlast toho žádá!“¹³⁰

Samotná poutní mše, která se konala v katedrále sv. Víta, byla podle pamětníků vskutku netradiční. Z důvodů zatemnění, nebylo v katedrále moc světla, pouze několik nezbytně nutných lamp a jakoby odnikud k poutníkům promlouval hlas P. Schuberta, který stál v temnotě na kazatelně.¹³¹ Z důvodu špatného osvětlení nepřicházelo v úvahu, že by promluvu četl, říkal ji z paměti. Podařilo se mi ale získat, zpětný zápis promluvy, i když jak píše zapisovatel, není úplně doslovně stejná jako ta, kterou pronesl P. Schubert při mši. Původní text se nedochoval. Schubert promluvil k věřícím takto:

„Drazí bratři a sestry!

Z hlubin hoře svého volám k Tobě, Pane, Hospodine, vyslyš hlas můj! V dobách těžkého pronásledování vyvoleného národa vytryskly z jeho srdce modlitby, které vždy ještě byly vyslyšeny. Jak dovedeme dnes cítiti s tísní tohoto národa, když stojíme uprostřed vřavy a v očekávání nespočetných běd hrozící války. Hleděl-li věřící člověk v tvář dnešní době starostlivě, musel pozorovat odvrát od Boha a vládu pohanských ideálů, ženoucích svět do rozbrojů a válek. Vše dobré, Bohem stvořené, dovede hříšná ruka lidská pokazit a rozvrátit.

Velké je utrpení našeho národa v těchto dnech. Cítíme se pronásledováni ve věci spravedlivé! Cítíme se ohroženi zbraněmi, proti nimž se tak těžko bojuje: lží a pomluvou. Vidíme ohroženy životy, statky a přirozeně statek nejvyšší: svobodu. Vidíme, jak se na nás hrne příšera války, která je tak hrozná, že sám zbožný pěvec Starého Zákona volal tváří v tvář válečnému štvání: Rozvrať, Pane, národy, kdož válku chtějí. Válka je tak hrozná věc, že katolík musí podniknouti vážné zpytování svědomí. Pakli jsme svůj národ milovali vroucně, máme v těchto dnech příčinu jej ještě více. Můžeme říci, že nepatříme k národům, kdož válku chtějí. Měli jsme tak často obavu o křesťanskou podstatu našeho národa, těžká zkouška těchto dnů však ukázala, že v našem národě proudí ještě více svatováclavské krve, než jsme se sami odvážili doufat.

---

¹³⁰ NESNÍDAL Václav Antonín: Jednoho jest zapotřebí, str. 47.

¹³¹ Srov. NESNÍDAL Václav Antonín: Dr. Aug. Schubert, dachauský vězeň č. 27127, str. 33.

Sv. Václav je na pohled zvláštní světec: voják v plné zbroji – a přece světec; nebo: světec – a přece jen voják v plné zbroji. A to nás může naplnit opravdovou pýchou a zvroutit lásku k našemu národu. Pevně a odhodlaně třímá ve své ruce svatováclavský meč, na který přísahali králové naší tisícileté říše, přitom ale válku si nepřeje a chce přinést nejtěžší oběť, aby vykoupil mír. To je linie svatováclavská, to je linie křesťanská. To je onen soulad rovin přirozených a ideálů nadpřirozených, které dovede nalézt jedině světec, a jsme vděční, že národ tohoto světce má, a ještě vděčnější, že dnešní vůdcové v jeho duchu rozhodují.

Jak hlubokou nám je útěchou v dnešní tísní skutečnost, že v této vřavě a v tomto nebezpečí nestojíme pouze se slabými silami malého národa. Konáme pouť k hrobům svatých českých patronů u vědomí, že národem není pouze ono viditelné těleso dnešních dnů, nýbrž že je organismem s nadpřirozenou nadstavbou, že k němu patří a s ním spojení jsou svatí a světice. Spojení, to znamená, že s námi cítí, s námi myslí, s námi se modlí. My všichni jsme povinni národ bránit. Ti, kteří jsou k tomu povoláni, zbraní, my ostatní modlitbou. I ta je zbraní – nepodceňovat ji – proti hříchu je nejúčinnější.

Mojžíš a Aron! Dnes s námi spínají ruce a k trůnu Božímu volají i naši patronové. Nejsme osamělí ve zbraní ani v modlitbách. I v Německu se lid modlí – plní kostely.

Tím, že se modlíme, neoslabujeme národ. Část musí mítí pěst sevřenou, část sepjatou k modlitbě. To se musí doplňovat. Ať přijde cokoliv, my víme, co činit. Jsme v rukou Páně. Rozhodující dny trávit v modlitbách. Bůh věřící lid vysvobodí. Nezhynie národ, jenž věřit neustane – dědictví otců zachovej nám, Pane! Amen.¹³²

---

¹³² NESNÍDAL Václav Antonín: Jednoho jest zapotřebí, str. 42.

11. Válečná léta

Rok 1938 a 1939 a roky poté se černě zapsaly do historie naší vlasti. Zahraniční události, Anschluss Rakouska a především mnichovská dohoda zapříčinily, že Československo, relativně nový stát v Evropě, který slavil výročí 20 let své existence, začalo přicházet o svá pohraniční území. Vskutku trefně přirovnal P. Augustin ve svém kázání u sv. Tomáše 4 týdny před Mnichovem Československo k biskupskému městu Hippo, které bylo obklíčeno Vandaly a kde i zemřel sv. Augustin.¹³³

11.1 Následky pro Schuberta jako pro činovníka ČS Orla

I jeho činnost v Orlu se začala komplikovat. Tělocvičné jednoty, které v pohraničí působily, se buď přeorientovali na německou stranu, nebo úplně zanikly.¹³⁴ I proto Osvětová rada vydala již v lednu 1939 pokyn župám a jednotám, aby uspořádaly druhý běh osvětové školy.¹³⁵ Náčelník Orla V. Jílek, o tom napsal: "Nehleďte na okolnosti, pracujte klidně dál! Vykonejte co nejvíce pro blaho svých bližních, pro rozkvět milovaného národa a pro spásu svých duší. Lidský soud může dočasně i rozhodnout proti nám, nikdy však nemůže vyrvat dobrým apoštolům vlajku boje za vítězství kříže v našem národě."¹³⁶ Další velikou ranou byl 15. březen 1939, kdy nacisté obsadili, v té době už jen torzo, Československé republiky.

Obzvláště po studentských bouřích, které proběhly na protest okupantů si Němci dávali veliký pozor na to, aby veškeré organizace, které se nechovaly proříšsky důkladně sledovali. Zároveň postupně omezovali veřejné shromažďování a nošení standart a stejnokrojů na veřejnosti, aby se zapomnělo na tato uskupení a ona sama zanikla, a zároveň aby rozbili spojení těchto organizací na domácí i zahraniční odboj.

---

¹³³ Srov. FRANKE Ambros: op. cit.

¹³⁴ Srov. NESNÍDAL Václav Antonín: Dr. Aug. Schubert, dachauský vězeň č. 27127, str. 37.

¹³⁵ Srov. Historie Orla, http://www.orel.cz/profil/historie_10.html, (16.2. 2008).

¹³⁶ Tamtéž.

11.2 Kázání v slzách

Schubert stejně jako mnoho ostatních cítil velkou nespravedlnost, která se českému národu stala. Proto hned ten samý den, kdy vstoupily okupační jednotky na naše území, sloužil mši svatou, kde při promluvě vyjádřil skutečné překvapení a lítost nad tím, co se stalo. Mezi lidmi se toto kázání stalo známým jako kázání v slzách, protože hořkost a lítost s jakou Schubert promlouval na kazatelně vedla k tomu, že mnoho lidí v kostele plakalo včetně samotného kazatele.¹³⁷ Jeden z členů konviktu o této události řekl: „Snad nejpůsobivější bylo kázání po okupaci 1939, kdy kostel, nabitý posluchači, sledoval jeho líčení současné politické i náboženské situace v našem národě a jeho vizi budoucnosti. Byl velký vlastenec, nemohl se smířit se stavem, který příchodem Němců uvrhl český národ do nsvobody. Jeho kázání skončilo pláčem, pro slzy už nemohl dále mluvit.“¹³⁸

11.3 Pokračování navzdory zostřeným poměrům:

A právě v této rozbouřené době plné nejistoty ještě více vzrostl význam kláštera bratrů augustiniánů na Malé Straně. Už při prvních náznacích omezování spolčování a tedy nemožnosti bezpečně se scházet v orlovnách popř. jiných prostorách, se centrální činnost malostranského Orla přesunula do zdí právě tohoto kláštera.¹³⁹ Aby se zvýšila pružnost působení osvětového výboru Pospíšilovy župy, byla část peněz dána k dispozici přímo Augustinu Schubertovi a tyto finance pak posloužily hlavně pro vydávání tiskovin a udržování spojení s ostatními župami.¹⁴⁰ Už od roku 1938 se Orel připravoval na blížící se pohromu, tím, že rozšiřoval brané zálohy a všelijak se připravoval na válečný stav. V roce 1939, kdy starosta ČS Orla Msgre Dr. Jan Šrámek odešel do exilu a přidal se v Anglii k exilové vládě, začalo i orelské hnutí odporu nabývat konkrétnějších forem. Z počátku šlo hlavně o kontakty s vojenskou organizací Obrana národa¹⁴¹. Orelské hnutí odporu fungovalo podle směrnic Dr. V. Jílka, takže se jednotlivé buňky shromažďovaly pod vedením župních náčelníků. Zpravodajskou službu obstarávali organizační nebo

---

¹³⁷ Srov. Praha, Archiv Ministerstva vnitra, fond Oberhauser Kurt Friedrich 27.5.1903, 10428/240: Profil kláštera sv. Tomáše na Malé Straně.

¹³⁸ KRAJÍČEK Václav, vzpomínka na Augustina Schuberta, 1.10. 1999. Nepublikováno. Uloženo v klášteře sv. Tomáše v Praze na Malé Straně.

¹³⁹ Srov. NESNÍDAL Václav Antonín: Dr. Aug. Schubert, dachauský vězeň č. 27127, str. 38.

¹⁴⁰ Srov. tamtéž, str. 38.

¹⁴¹ Srov. tamtéž, str. 38.

osvětoví župní činovníci.¹⁴² I v Pospíšilově župě se vše točilo okolo Dr. Augustina Schuberta, který tvořil také hlavní spojku ČS Orlu s organizací ÚVOD.¹⁴³ Vzhledem k tomuto vytížení mu bylo ulehčeno tím, že část jeho vzdělavatelských povinností přebrali na svá bedra J. Řezníček a V. A. Nesnídal. Jejich povinnosti pokrývali hlavně vydávání a distribuci orelského věstníku, který v té době mnohdy byl jediným možným způsobem komunikace vedení s ostatními členy.

Právě Antonín Nesnídal vzpomínal jak obdivuhodný výkon na poli duchovním ještě Augustin Schubert předvedl. Stále byl zván na všemožné akce, kde se snažil svým nezaměnitelným způsobem povzbudit lidi slovem i činem. I přes všechna úskalí, které mu úřady kladly do cesty se snažil lidem stále dodávat odvalu, aby neklesali namysli. A když to nešlo v kostelech a na veřejných shromážděních, vydal se za svými ovečkami do jejich domovů.¹⁴⁴

Práce bylo vskutku mnoho a ani takový akceschopný člověk jako byl Schubert, nemohl stíhat všechno. A poznali to i lidé okolo něho. Jak vzpomínala paní Řeřábková, Schubert dříve chodil pravidelně povzbuzovat mládež na různé sportovní akce, hlavně pak cvičení, která probíhala v ČS Orlu. Ale i to se po začátku války změnilo. „K nám mladým, tehdy dorostu v Orlu již ani v poslední době nechodil, zahlédli jsme ho jen krátce, jak pospíchá Josefskou či Tomášskou nebo Mosteckou ulicí v chladných dnech nahrben pod širokým černým kloboukem.“¹⁴⁵ „Od rodičů jsem věděla – jednou mi naznačil i on sám – že zdravotně není v pořádku a také denně ráno jsem viděla, když sloužil mši svatou u oltáře Panny Marie Matky Dobré rady o půl sedmé, a my s maminkou jsem sedávaly v lavici těsně před tímto oltářem, jak s potížemi při mši svaté pokleká a i pokašlává a jeho tvář nad kalichem je nějak jiná, tak moc jiná.“¹⁴⁶

Nedivme se té změně, přece každý v té době žil v neustálém stresu a napětí. Schubert se ale musel mít obzvláště na pozoru. Gestapo ho totiž jako jednu z hlavních osobností ČS Orlu a vůbec veřejného života vedlo bedlivě v patrnosti. Informátoři, které si platila tajná policie měli za úkol osoby jako byl Schubert sledovat a hlavně pak navštěvovat jejich kázání, aby nashromáždili co nejvíce výroků, které by se daly použít k jejich obvinění. Nejinak tomu bylo i u Schuberta. První velká příležitost se tajné policii naskytla na každoroční orelské pouti na Hostýn, kde se setkala skoro 60 000 cvičenců a kde se

---

¹⁴² Srov. NESNÍDAL Václav Antonín: Dr. Aug. Schubert, dachauský vězeň č. 27127, str. 38.

¹⁴³ Srov. tamtéž, str. 38.

¹⁴⁴ Srov. tamtéž, str. 38.

¹⁴⁵ ŘEŘÁBKOVÁ Eliška, vzpomínka na Augustina Schuberta, srpen 1987. Nepublikováno. Uloženo v klášteře sv. Tomáše v Praze na Malé Straně.

¹⁴⁶ Tamtéž.

Schubert ve svém kázání snažil s vášnivým nasazením posílit sílu myšlenky a niterního odporu českých katolíků proti ohrožení jejich národního i církevního života.¹⁴⁷

11.4 Augustin Schubert – vzdělavatel ČS Orla

Nadcházející rok 1940 začínal pro funkcionáře ústředí Orla otázkou, jak pokračovat v práci, co vlastně bude dovoleno a co ne. Proto byly velmi pečlivě a odpovědně připravovány programy v radě osvětové i v náčelnických radách mužů i žen i programy tělovýchovné a sportovní.¹⁴⁸

I z těchto důvodů se 10. prosince 1939 sešla v Brně Ústřední rada ČS Orla. Po zásazích z minulých měsíců, kdy bylo mnoho funkcionářů odstraněno nacisty, bylo také nutné opět vybudovat nový fungující systém vedení. Bylo potřeba schopné lidi, kteří již v Orlu něco dokázali a zároveň u nich bylo prokazatelně jisté, že nejsou nějak spojeni s nepřítelem. Bylo potřeba i zvolit nového vzdělavatele ČS Orla. V červenci totiž rezignoval na tuto funkci ze zdravotních důvodů Jindřich Křenek, katecheta z Vyškova.¹⁴⁹ Na funkci ústředního vzdělavatele ČS Orla byl samozřejmě navržen i Augustin Schubert. Stalo se tak na základě jeho bohaté činnosti vzdělavatele v Pospíšilově župě a také proto, že jeho zásluhy a bezúhonnost byly nepochybné. Hlasování tehdy dopadlo jednomyslně ve prospěch župního vzdělavatel Pospíšilovy župy.¹⁵⁰

V květnu roku 1940 byl Schubert, coby nově zvolený vzdělavatel Orla a František Leiner, tehdy starosta Orla, pozváni k audienci u Jeho Eminence kardinála Karla Kašpara. Při tomto setkání oba popřáli kardinálovi k jeho sedmdesátým narozeninám a vyřídili i gratulaci celé obce orelské.¹⁵¹ Zprávu této události otiskl časopis Orel na titulní straně. Toto jeho veřejné působení však neuniklo pozornosti tajné policie.

---

¹⁴⁷ Srov. FRANKE Ambros: op. cit.

¹⁴⁸ Srov. Historie Orla, http://www.orel.cz/profil/historie_10.html, (16.2. 2008).

¹⁴⁹ Srov. Tamtéž.

¹⁵⁰ Srov. PAPEŽ Josef, vzpomínka na Augustina Schuberta, 2.11. 1999. Nepublikováno. Uloženo v klášteře sv. Tomáše v Praze na Malé Straně.

¹⁵¹ Orel, Ústřední list Orelstva, ročník XXV., číslo 10, 1940, str. 1.

11.5 Orelské desatero

Augustin Schubert byl už od svého vstupu do Československého Orla horlivým zastáncem idejí, které tato tělovýchovná organizace hlásala. Velice pilně pracoval ať už jako řadový člen, nebo později jako župní vzdělavatel. Jeho zvolení ústředním vzdělavatelem Československého Orla bylo dáno právě jeho tvůrčí činností hlavně na poli duchovním. Jeho práce však pokrývala i jiné oblasti než pouze kázání, promluvy, osvětové školy. Stál i za mnoha akcemi, které spoluorganizoval s vedením Orla. Vzpomeňme pouť do Říma, slety ať už župní, nebo všeorelské. Jeho zkušenosti, které touto svou činností načerpal se snažil uchovat budoucím pokračovatelům orelské tělovýchovy ve formě určitých rad, které nazval „Nástin ideových základů orelské tělovýchovy“, ale které do povědomí lidí vešly spíše jako „Orelské desatero“.¹⁵² Tyto zásady přišly v době, kdy hrozilo, že nebude možné Orel řídit centrálně, ale že jednotlivé malé skupiny se budou muset o svou existenci a činnost postarat samy. I díky tomuto desateru se ČS Orlu podařilo uchovat si v době války svůj svébytný ráz, který ho odlišuje od jiných tělocvičných organizací.

V úvodních slovech prvního odstavce desatera jsou nastíněny a vymezeny činnosti a základy z nichž vyrůstá orelská idea. Podle nich jde o kulturně tělovýchovnou organizaci, budující svou výchovu na základě morálky římskokatolické církve. Všechny směrnice, které s v Orlu dodržují, by tedy měly vycházet z norem katolické mravouky, kterou nám předkládá učitelský úřad církve. Následující body se snaží reflektovat slova, která o tělovýchově pronesl v encyklice *Divini illius Magistri* papež Pius XI.:

„Ale někteří lidé příliš lpí na původním významu slova a pokoušejí se životní dokonalost vybudovati na pouhé lidské přirozenosti a chtějí dosíci výsledků jen lidskými silami. Proto snadno upadají v omyl, neboť neupírají duševní zrak na Boha, počátek a cíl všech věcí, a zhlížejí se jen v sobě a tonou v časných a pomíjejících věcech. Proto je velmi důležité, aby ve výchově nebylo omylů, stejně jako není přípustné zblouditi od nejvyššího cíle, k němuž musí směřovat veškerá výchova. Je přece účelem výchovy dáti člověku takové vzdělání, jakého za pozemského života potřebuje, aby mohl dojíti nejvyššího cíle, stanoveného stvořitelem. Nemůže tedy býti v pravém slova smyslu výchovou taková výchova, která by nevedla k poslednímu cíli. Proto v tomto řádu světa, jak jej zařídila

---

¹⁵² Srov. NESNÍDAL Václav Antonín: *Jednoho jest zapotřebí*, str. 11.

prozřetelnost Boha – když se zjevil ve svém jednorozeném Synu, jenž jediný je cesta pravda a život – nemůže být plná a dokonalá výchova, leč křesťanská.¹⁵³

Témata, která tato encyklika poodhaluje rozvíjí bod druhý v Orelském desateru, který se snaží objasnit rozdíly mezi pojmy tělocvik a tělovýchova. Svým způsobem je toto rozdělení velmi důležité, protože bylo nutné vysvětlit, že Orel není jen odtrženou částí Sokola, ale že přináší svým členům něco jiného, hodnotnějšího.¹⁵⁴ Podle Schuberta je tělocvikem nazýváno záměrné tělesné cvičení, jehož účelem je pouhé zprostředkování radosti z pohybu a síly a udržení i upevnění tělesného zdraví, oproti tomu tělovýchova je snaha po výchovném ovlivnění celého člověka, snaha vybudovaná na poznatku úzkého spojení a vzájemného ovlivňování duše a těla. Tělovýchova chce duchovní strážce člověka pomoci tím, že tělesnou schránku udržuje zdravou a dokonalou a používá tělesného vlivu na duši k vytváření určitých duševních vlastností, schopností a názorů. Proto můžeme o tělovýchově mluvit jako o oduševnělém a účelně usměrněném tělocvikem. Pokud tento tělocvik není usměrněn tělovýchovou dochází sice k vývoji člověka také, ale je to proces náhodný a nekontrolovatelný.¹⁵⁵

O člověku jako bytosti tělesně duchovní pojednává odstavec třetí a čtvrtý. Schubert v nich vysvětluje, odkud se bere, jak on sám nazývá „odboj těla vůči duši (vůli)“.¹⁵⁶ Jeho původcem je hřích, protože tělo spíše uposlechne žádosti, které z něj vyrůstají a mají v něm oporu, ty nazývá Schubert nižší síly, než aby se drželo vyšších vznešených příkazů vůle. Tato porušenost vztahu tělesného a duchovního brání v používání všech prostředků potřebných k dosažení spásy duše. K nabytí nové „vlády“ vůle (duše) nad tělem má právě pomoci tělovýchova. Ta má dovést člověka k správnému uspořádání nitra, aby se opět nastolila rovnováha mezi duší a tělem. Ale tělo a tělesnost tím není stavěno do role škůdce, nebo kamene úrazu ve stvořitelském plánu. Člověk je plně duchovně tělesná bytost, a proto se musí zušlechťovat obě složky, tak jak je o tom řečeno v bodě pět.¹⁵⁷

V šestém bodě se snažil Schubert varovat před takovým přístupem lidí k výchově a tělovýchově, před přístupem, se kterým se setkáváme velmi často i dnes. Totiž před kultem těla, kdy je cílem člověk, který navenek působí krásně a sebejistě, člověk, který se ale pak stává měřítkem všeho posuzování. Nesnáz opět spočívala podle Schuberta v tom,

---

¹⁵³ NESNÍDAL Václav Antonín: Jednoho jest zapotřebí, str. 12.

¹⁵⁴ Srov. tamtéž, str. 12.

¹⁵⁵ Srov. tamtéž, str. 14.

¹⁵⁶ Srov. tamtéž, str. 14.

¹⁵⁷ Srov. tamtéž, str. 14.

že tímto přístupem se učí člověk být hmotně zaujatý, sice s vyvinutým smyslem pro svobodomyšlnost, ale s naprostým nepochopením náboženských otázek, které ukazují na Boha, jako na nejvyšší autoritu, ne na člověka. Přiznává, že co se týká pěstování vůle, může světskými ohledy řízená tělovýchova pomoci, ale chybící vztah k Bohu je velikým nepřekonatelným nedostatkem. Schubert píše: „Z těchto snah vyrůstá nutně člověk autonomní, který třeba má silnou vůli, bystrý rozum i snahu konat dobro, toto dobro ustanovuje, ale nikoliv měřítkem zákona Božího, nýbrž pouze měřítkem přirozeným, tj. lidského rozumu.“¹⁵⁸

Všichni, kteří provádějí křesťanskou tělovýchovu, by měli mít na paměti rovnováhu duševního a tělesného vzdělávání a výchovy. V tomto vlastně Schubert plynule navazuje na osmý odstavec z Orelského dekalogu, který se zabývá vychovateli. Musí to být charakterní, zralí, vzdělaní s křesťanstvím srostlí lidé.¹⁵⁹

O ženském tělocviku pojednává jedna z posledních částí. Nemysleme si ovšem, že je skoro na posledním místě a že je jaksi separovaná od „mužské“ části, je výrazem nějaké diskriminace. Naopak! Schubert ženy a jejich cvičební aktivity velice hájí, hlavně v městském prostředí, kde žena často zastává sedavé zaměstnání v kanceláři a je tedy nutné dát možnost ženám rozšířit možnosti k pohybu. Velice se přimlouvá za to, aby tělocvik zohledňoval rozdíly mezi mužem a ženou, aby ženám byly přizpůsobeny cviky a zcela aby se vypustily ty, které by nějak mohly ohrozit zdraví. Schubert byl odpůrcem „zmužšťování“ žen, tedy toho, aby v přílišném zaměření tělocvičných sborů na mužskou část obyvatelstva byly ženy nuceny dělat vše stejně jako muži.¹⁶⁰

Tyto zásady velice posloužili Orlům hlavně v poválečných letech, kdy se opět začaly jednotlivé spolky vzpamatovávat z válečného stavu.

Zásady vyšly v roce 1939 v Orelském věstníku, jehož redakce měla již své stálé zázemí v budovy kláštera augustiniánů na Malé Straně a později i v časopise Orel. V této době, kdy byla jakákoliv taková činnost velice omezována, šlo o velikou věc pro všechny členy ČS Orla. Bohužel ani tento stav netrval dlouho. Dr. Schubert svou činností byl trnem v oku místním říšským orgánům, které samozřejmě neměly zájem na tom, aby se mezi lidmi pohyboval někdo s takovým vlivem na své okolí.

---

¹⁵⁸ NESNÍDAL Václav Antonín: Jednoho jest zapotřebí, str. 18.

¹⁵⁹ Srov. tamtéž, str. 17.

¹⁶⁰ Srov. tamtéž, str. 18.

11.6 Setkání v Jedovnicích

Na toto významné setkání, na které se sjelo mnoho významných orelských pracovníků zavzpomínal i pan Josef Papež, dnes čestný starosta Orla. Na tomto setkání se pan Papež se Schubertem střetl jen krátce, ale i přesto v něm tato událost zanechala velice silnou stopu. 28. června – 7. července 1940 v Jedovnicích proběhl II. ročník škol nových směrů v orelské tělesné výchově. Pan Papež se jej účastnil jako 25 letý mladý odborný učitel tělesné výchovy, kterému byla později svěřena péče o mládež Šilingovy župy.¹⁶¹

Tohoto setkání se samozřejmě účastnili i členové náčelnické rady a samozřejmě i vzdělavatel Augustin Schubert. Ten přijel do Jedovnic 2. července a zůstal tam až do 5. července. Měl naplánované dvě přednášky, jednu na téma Náboženství a tělesná výchova a druhou Národ a tělesná výchova (někdy jsou také uváděny názvy Orel a tělesná výchova a Orel a národ).¹⁶² Po obou následovaly zajímavé a velmi živé debaty. Když vezmeme v potaz, že se celá akce uskutečnila již v době okupace, daly se témata Schubertových přednášek označit za více než odvážná.

Vše bylo řečeno otevřenou formou, že úkol Orla v tehdejší společnosti musí směřovat k osvobození církve a státu z rukou německých okupantů. Podání bylo velmi jasné, odpovědné a zanechalo v posluchačích hluboký dojem.¹⁶³

Setkat se Schubertem osobně nebylo z časových důvodů možné, protože tam za přítomnosti br. Dr. Vojtěcha Jílka, náčelníka ČS. Orla a jiných byl připravován orelský odboj.¹⁶⁴ Přece jen se ale panu Josefu Papeži naskytl příležitost na bližší poznání bratra vzdělavatele. To když ho na hřišti učil házet bumerangem.

„Jednou k večeru po zaměstnání jsem vzal bumerang a zkoušel dovednost na hřišti u rybníka Olšovec. Přišel za mnou Dr. Schubert a aktivně se zapojil. Rozběh, správné držení bumerangu, prudký hod a čekání, zda se k vám vržený kus dřeva vrátí, vyžaduje pevnou ruku, rychlost nohou a dává radost z návratu. Bratr ústřední vzdělavatel byl tak velmi zaujat, vytrvale zkoušel a zkoušel, až se mu částečně hod podařil. Měl v těch chvílích dušičku malého orelského chlapce naplněnou radostí z úspěchu. V této hodině jsem poznal br. Schuberta jako milého bratra, silné postavy v tmavé řádové sutaně, avšak

---

¹⁶¹ Srov. PAPEŽ Josef, vzpomínka na Augustina Schuberta, 2.11. 1999.

¹⁶² Srov. Historie Orla, http://www.orel.cz/profil/historie_10.html, (16.2. 2008).

¹⁶³ Srov. PAPEŽ Josef, vzpomínka na Augustina Schuberta, 2.11. 1999.

¹⁶⁴ Srov. tamtéž.

s mladou duší naplněnou orelskými ideály a pevnou vírou v lepší budoucnost v těžké době.¹⁶⁵

Důvod proč jsem zde tuto zdánlivě nepodstatnou zprávu zveřejnil je ten, že se zde velice dobře ukazuje povaha Františka Schuberta, tak jak jsme ji mohli poznat při jeho studiu v semináři, a která nám možná v záplavě povinností a funkcí, které později zastával ustoupila trochu do pozadí.

11.7 Pout' na Hostýn 1940

Posledním Schubertovým tištěným příspěvkem, který se zachoval byla výzva k 18. srpnu 1940, kdy se konala tradiční pout' na Hostýn. V době, kdy se mnoho lidí bálo manifestovat tímto způsobem své přesvědčení, se Dr. Augustin Schubert ještě naposledy pokusil vyburcovat národ z letargie, kterou přinesla válka. Napsal:

„Všechno orelské bratrstvo celé naší vlasti chystá se k velikému činu. Opětovně se shromáždíme na pouti, nikoliv abychom rokovali a mluvili, nýbrž v první řadě, abychom jednali. Naším skutkem však bude: společné obcování s Bohem ve společné oběti a společné modlitbě.

Víme dobře, že mnozí z dnešních lidí pohrdají takovým skutkem a nepřisuzují mu žádného účinku. Ale víme také, jak se odlišují myšlenky lidské a myšlenky Boží, a protože nás celá tíha naší víry strhuje na stranu Boží, nejednáme a nesoudíme jako děti tohoto světa, nýbrž důvěřujeme každému slovu Božím, vkládáme do oběti a modlitby celou váhu našeho katolického přesvědčení.

Protože každé slovo Boží je nám ryzím drahokamem nezměnitelné pravdy, věříme, že nám není ničeho více třeba, než hledati v první řadě království Boží a jeho spravedlnost, a proto musíme býti schopni zanechatí všech starostí denního života a vydati se za hledáním tohoto království Božího. Ať si třeba praktický člověk dneška v tom spatřuje útek ze skutečnosti světa v duchovní ústraní. Naše náboženské počínání nemá nic společného s jakýmsi blouznivým zažíváním citové či myšlenkové krásy, nýbrž musí býti prodchnuto silou vrcholného lidského skutku, musí nésti všechny prvky opravdové práce se všemi znaky námahy, vypětí sil a uvědomělosti sledovaného cíle. Musíme umět pracovati o svůj duchovní chléb právě tak opravdově, jak jsme nuceni starati se o chléb pozemský.

---

¹⁶⁵ PAPEŽ Josef, vzpomínka na Augustina Schuberta, 2.11. 1999.

Co práce vkládáme jen na příklad do příprav a provedení našich velkých tělovýchovných podniků! Nedomnívejme se, že duchovní den Orelstva je podnikem menším nebo pohodlnějším než nějaký velký slet, a nemysleme, že jeho zdaru můžeme docílit pohodlněji a s menší námahou v přípravě i provedení, než je tomu u podniků rázu světového. Náš duchovní den bude mít před Bohem jen tolik váhy, kolik námahy a obětí vložíme do jeho příprav i do jeho uskutečnění.

Bez dobré přípravy můžeme snad docílit jen úspěchu organizačního, ale opravdové ceny dodáme duchovnímu dni jen tehdy, když duše všech účastníků připravíme již předem na hlavní poslání, aby všichni přišli již soustředěni pro skutek, jež mají společně provést.

A tímto skutkem je: My všichni, Orli a Orlice, chceme v jeden den, v celé vlasti společně, možná v stejnou hodinu, pozvednouti společně svůj hlas a volati ke Královně nebes: Pomoz zachránit naše duše pro Boha, zachraň svou mateřskou ochranou srdce naší mládeže, žehnej a podporuj svou přímlovou práci našich rukou, otevři oči pro Boha osleplé, aby prohlédli duchovní slepci, rozvaž k modlitbě jazyky, dosud strnulé v smrtelné křeči odporu proti Bohu, a obrať své milosrdné oči také k Boží Všemohoucnosti, aby neměřila své milosrdenství množstvím našich hříchů, nýbrž hojností tvých zásluh!¹⁶⁶

Pout' na Hostýn v roce 1940 se stala jakousi manifestací odporu proti okupačním silám. Snad i proto nechybí zmínka o ní, stejně jako o osobě Augustina Schuberta snad v žádném soupisu dějin ČS Orla.¹⁶⁷

---

¹⁶⁶ Orel, Ústřední list Orelstva, ročník XXV., číslo 13-14, 1940, str. 1.

¹⁶⁷ Srov. Historie Orla, http://www.orel.cz/profil/historie_10.html, (16.2. 2008).

12. Srpen 1940

12.1 Výročí vstupu do řádu

V roce 1940 okolo svátku svatého Augustina slavil Augustin Schubert jedno významné výročí. 28. srpna, tomu bylo přesně 15 let, kdy vstoupil jako bratr Augustin do augustiniánské řehole. Jak vzpomněl jeho přítel Nesnídal, sešlo se v té době u bratra Schuberta mnoho gratulantů, kteří mu chtěli popřát všeho dobrého na přímluvu svatého Augustina.¹⁶⁸ Zvláštní hrou osudu však tyto šťastné dny, měly vystřídat brzy dny plné utrpení a bolesti.

A začalo to poměrně nenápadně. Při příležitosti svátku svatého Augustina, měl Schubert přednést do rádia krátké seznámení s tímto světce. Během dne, kdy mělo dojít k přenosu, se však několikrát ozvala redakce, že v jeho přednášce bylo provedeno více škrtů, než by bylo pro celistvost přednášky únosné.¹⁶⁹ Je nám asi jasné, že si Schubert tuto příležitost promluvit k lidem nenechal ujít a do přednášky se snažil vnést něco vlasteneckého optimismu. Je jisté, že narážky na obležené Hippo v němž světec za nájezdu barbarských kmenů zemřel, muselo v posluchačích evokovat vzpomínku na nedávné brutální zabrání celého pohraničí Československa. Proto cenzura tento projev nepustila dál. Kdoví jestli tohle byla poslední kapka, nebo snad bylo zatčení naplánováno a další zviditelnění malostranského kazatele by již nebylo žádoucí.

12.2 Schubertovo zatčení

Hned dopoledne dne 30. srpna vtrhlo do kláštera gestapo s cílem zatknout převora řádu.¹⁷⁰ Šlo o pětičlennou skupinu pod vedením SS-Untersturmführera Kurta Oberhausera.¹⁷¹ Schubert se nevzpíral, bylo by to zbytečné. Ukázal jim svou celu, která

---

¹⁶⁸ Srov. NESNÍDAL Václav Antonín: Dr. Aug. Schubert, dachauský vězeň č. 27127, str. 43.

¹⁶⁹ Srov. tamtéž, str. 44.

¹⁷⁰ Srov. Praha, Archiv Ministerstva vnitra, fond Oberhauser Kurt Friedrich 27.5.1903, 325-83-1/134: Vyšetřovací spis.

¹⁷¹ Kurt Oberhauser. Narodil se dne 27.5.1903 v Duisburgu, okres Düsseldorf, kde byl i křtěný. Byl synem Petra a Elfriedy roz. Lünemannové. Od roku 1923, kdy skončil svá studia na střední škole, navštěvoval 8 semestrů techniky v Mnichově, kterou skončil v roce 1930. Mezitím vykonával v továrnách různé práce. V roce 1933 byl povolán k vojenské službě, kde dosáhl hodnosti svobodníka, ale pak mu bylo zprostředkováno místo u policejního úřadu v Mnichově jako úředníka správní služby, později byl přijat do služby výkonné. Koncem roku 1933 byl přidělen politické policii v Mnichově a dne 5.11. 1934 byl odvelen

byla důkladně prohledána, aby případné nálezy ještě více uškodily zatčenému. Podle zprávy pražského gestapa byly po prohledání jeho cely zajištěny mnohé posměšné básničky proti nacismu v mnoha výtiscích, kde byl Hitler nazýván Berchtesgádenským trotlem.¹⁷²

Jak jsem již dříve řekl, Augustina Schuberta bylo vždy vidět jen v řádovém hábitu. Odvádět ale kněze v řeholním oděvu se přece jen Němcům nechtělo. Nedělalo by to dobrý dojem. Proto Schuberta vyzvali aby se převlékl do civilního oděvu. On ale žádný neměl, takže se nakonec musel obléci do šatů po otci, které si po jeho smrti v roce 1938 přinesl na památku.¹⁷³

Provinciál Bonaventura Czerny, který byl dlouholetým přítelem Schuberta se gestapáků zeptal, jaký je důvod zatčení. Podle svědků dostal odpověď: „Staatsfeindlichkeit“ - vlastizrada. Jeho námitka, že je nutné vše nejprve vyšetřit a dokázat, byla okamžitě smetena: „Buďte ujistěn, že proti němu máme tolik materiálu, že s jeho návratem nemusíte počítat. Štve na kazatelně, kazí mládež a podrývá říšskou myšlenku.“¹⁷⁴ Obvinění, která už mnoho kněží před tím slyšelo z úst zatýkajícího.¹⁷⁵ Od nástupu nacismu k moci v Německu, byly kněží jako odpůrci národa odsuzováni v obludných monster-procesech do koncentračních táborů právě za tyto zločiny, které se samozřejmě nezakládaly na pravdě.¹⁷⁶

Jedním z těch, kteří byli očitými svědky Schubertova zatčení byl i tehdy mladý Václav Krajíček, v té době chovanec augustiniánského konviktu. Jak sám vzpomněl, bylo to po návratu ze školy po 13. hodině kdy jako obvykle zazvonil u fortny a br. Petr mu bzučákem

---

do služeb německé tajné státní policie (gestapo) v Berlíně, kde dosáhl v roce 1935 hodnosti kriminálního asistenta. 1.5. 1937 vstoupil do strany NSDAP. Po krátké praxi v různých odděleních berlínského gestapa, byl přidělen do referátu církevních záležitostí, záležitostí strany NSDAP a oboru homosexuálního. V Berlíně pracoval až do března 1939.

Dne 15. března 1939 byl odvelen ze zvláštním oddílem členů gestapa do Prahy, kde byl přidělen do referátu židovského u gestapa v Praze v Petschkově paláci a již od srpna 1939, kdy byl rozdělen židovský a církevní referát, byl ustanoven v referátu II B 1 samostatným referentem v záležitostech církevních a to církve římskokatolické, starokatolické, pravoslavné a mohamedánské. V tomto směru podléhal vedoucímu oddělení pověstnému surovci, kriminálnímu komisaři Fuchsovi, se kterým obviněný spolupracoval, případně kterému dával Fuchs směrnice pro postup proti duchovenstvu. Asi v roce 1940 nebo 1941 bylo při poradě církevních referentů služeben gestapa, kteří se scházeli k celoříšským poradám v Berlíně, usneseno na návrh Oberhausera, aby byly pro duchovenstvo, zejména v okupovaných územích ustanoveny emeritní domy, ve kterých by si odpykávali tresty duchovní, kteří se provinili nějakým způsobem proti říši. Takový emeritní dům byl v Zásmukách, kam bylo posíláno mnoho duchovních, kteří tam byli bez soudního rozsudku vězněni za zostřených kázeňských podmínek (Srov. Praha, Archiv Ministerstva vnitra, fond Oberhauser Kurt Friedrich 27.5.1903, 12421/145: Životopis.).

¹⁷² Srov. Praha, Archiv Ministerstva vnitra, fond Oberhauser Kurt Friedrich 27.5.1903, 325-83-1/134: Vyšetřovací spis.

¹⁷³ Srov. NESNÍDAL Václav Antonín: Dr. Aug. Schubert, dachauský vězeň č. 27127, str. 44.

¹⁷⁴ Srov. tamtéž, str. 44.

¹⁷⁵ Srov. HOFFMAN Bedřich: A kdo vás zabije..., Společenské podniky, Přerov, 1946, str. 16.

¹⁷⁶ Srov. tamtéž, str. 16.

otevřel dveře. Po otevření a vejítí do ambitů hned proti sobě uviděl augustiniánského převora v civilních šedých šatech mezi dvěma muži v dlouhých pláštích s typicky německých gestapáckých kloboucích na hlavě. „Ihned mi blesklo hlavou, že to jsou gestapáci, odvádějící P. Schuberta. Nebyl jsem schopen ze sebe vypravit slova pozdravu, jen naše oči se setkaly. Ten vše říkající pohled cítím vlastně dodnes. Říkal vše. Bolest, obavu i naději a hlavně – loučení.“¹⁷⁷

Pamětníci vzpomínají, jaké to vůbec bylo když se dozvěděli, že byl Dr. Schubert zatčen. U Řeřábků byli jedni z prvních, kteří se to dozvěděli. Paní Eliška vzpomíná, jak tuto zprávu přijali. „Přišel ke mně tatínek a s velikou úzkostí v hlase řekl: “Tak už je to tady, P. Augustin byl zatčen a odvečen někam“, maminka nemohla pro slzy vůbec mluvit a mne se zmocnil strašný strach, opravdu strašný, mnohým věcem v té době ani já, ani moji vrstevníci zcela nerozuměli, všechnu tu nadcházející hrůzu jsme nemohli prakticky pochopit, vždyť ani velká část dospělých kolem nás téměř nic nechápala, strachovali se vlastně jen o denní věci a poslouchali jsme všichni z úzkostí rozhlasové zprávy, které byly den ode dne horší. Ale jasně jsem pochopila, že nastává něco hrozného, když odveкли našeho patera Augustina a mnohé další a my nevěděli kam a co s ním i s ostatními bude.“¹⁷⁸ Podobně popsal tuto situaci i pan Milan Schuller. „Jak jsme na to reagovali? Jako všichni Češi, byli jsme zstrašení. Vy jste to nepoznali, ale to bylo hrozný, člověk se bál mluvit před kamarádem. Společenský život nebyl, protože lidi se báli vystupovat na veřejnosti.“¹⁷⁹

---

¹⁷⁷ KRAJÍČEK Václav, vzpomínka na Augustina Schuberta, 1.10. 1999. Nepublikováno. Uloženo v klášteře sv. Tomáše v Praze na Malé Straně.

¹⁷⁸ ŘEŘÁBKOVÁ Eliška, vzpomínka na Augustina Schuberta, srpen 1987.

¹⁷⁹ SCHULLER Milan, vzpomínka na Augustina Schuberta, 4.5.2007.

13. Počátek křížové cesty Dr. Schuberta, věznění v Čechách

Schubert tedy nadobro opustil klášter svatého Tomáše. Byl převezen do Pečkova paláce, kde si tajná německá policie zřídila své velitelství. Z „pečkárny“ byl Dr. Schubert převezen do vězení na Hradčanech. Zde strávil několik dní, v nichž byl každodenně eskortován na několikahodinové výslechy. O několik dní později byl převezen do věznice na Pankráci.¹⁸⁰

13.1 Proč byl vlastně zatčen

Zajímavé je, že se mi v průběhu bádání dostalo do ruky několik možných verzí, resp. důvodů, pro které byl augustiniánský převor uvězněn. Jaká z teorií však byla skutečným důvodem?

Předně se v jednom prameni uvádí, že konflikt mezi úřady a Schubertem vznikl již na začátku okupace. Při oklešťování území, na kterém se rozprostíralo Československo, tedy hlavně oblast Sudet, odmítl prý Schubert vzdát se majetků, které patřily augustiniánskému řádu ve prospěch Říše. Tuto informaci jsem získal od pana Karla Krohy, který byl s Schubertem v jedné cele při jeho věznění na Pankráci a zmiňuje se o tom i Ing. Karel Krátký, který byl jako student zavřený společně se Schubertem v koncentračním táboře Sachsenhausen - Oranienburg.¹⁸¹

Druhou možností proč byl Schubert „nebezpečný“ na svobodě, byl jeho nesporný vliv na své okolí. Jako oblíbený kazatel mezi všemi generacemi, mohl oslovovat obrovské množství lidí. Jeho činnost v ČS Orlu, který za války pomáhal odbojovým skupinám, byla také více než nežádoucí. K tomu se i vyskytuje názor, že důvodem zatčení byla jeho mše, kterou sloužil u svatého Tomáše na Malé Straně za uvězněné studenty při razích na vysokých školách. Zmínka o sloužení mši svaté v listopadu 1939 pochází ze vzpomínky, kterou otiskl P. Ferdinand Pokorný v novinách, a ve které vzpomíná na své věznění v koncentračním táboře.¹⁸²

Důvod, který uvádím až na posledním místě je ovšem také nejcitovanější jak ve vyšetřovacích spisech, tak i ve většině textů, které mluví o Schubertově životě. Když totiž

---

¹⁸⁰ Srov. Praha, Národní archiv, fond 46/II ŘA: Korespondence.

¹⁸¹ Srov. KRÁTKÝ Karel, vzpomínka na Augustina Schuberta, 12.11.2005. Nepublikováno. Uloženo v klášteře sv. Tomáše v Praze na Malé Straně.

¹⁸² Srov. Praha, Národní archiv, fond 46/II ŘA: Novinový článek.

15. března 1939 vstoupily německé oddíly do Prahy a směřovaly přes Malostranské náměstí na Pražský Hrad, měl Schubert, který toto dění pozoroval, prohlásit k okolostojícím: „Podívejte to se sem valí hnědé bahno!“¹⁸³ Na svou obhajobu při výslechu uvedl, že šlo pouze o pozměnění židovské anekdoty: „Stejně jako Židé museli přejít přes Rudé moře, tak i my projdeme tímto bahnem“.¹⁸⁴

Velice smutné je, že tuto informaci předal tajné policii kněz. Byl to německý kněz Werner Bobe, převor Maltézských rytířů. Tento člověk byl oddaným udavačem Gestapa a neštil se využít svých kontaktů ke kariérnímu postupu.¹⁸⁵ Napadne nás ale otázka jak se o tomto výroku Bobe vůbec dozvěděl. Byl přece známý svými kontakty s tajnou policií, a tak si nemůžeme myslet, že by Schubert prohlásil něco takového v jeho přítomnosti. Bobe tuto informaci dostal od dalšího maltézského rytíře P. Heinricha Sachera, který měl být v okruhu lidí, kteří stáli okolo Schuberta, když toto řekl.¹⁸⁶

Nejpravděpodobnějším důvodem věznění Dr. Augustina Františka Schuberta byla tedy možnost druhá podpořená možností třetí. Udání, které poskytl Bobe¹⁸⁷ velice ulehčilo úřadům hledání důvodů, proč zatknout všemi oblíbeného kazatele od svatého Tomáše. Jak je patrné z vyšetřovacího spisu, byl Schubert trnem v oku místním říšským úřadům, neboť ve spisech můžeme číst: „Schubert i Czerny, oba ryze německého původu, odložili německou národnost a stali se Čechy. Jako všichni renegáti byli i Schubert a Czerny zuřivými šovinisty nové národnosti a utiskovatelé každého německého hnutí v augustiniánském klášteře.“¹⁸⁸ Podobně jinde ve spisech čteme: „Schubert, který je z otcovy strany původu německého, se přiznává k češství tím že řekl: „mé srdce tluče pro

---

¹⁸³ Ve vyšetřovacích spisech doslova: „Seht hin, da kommt die braune Scheisse an!“ (Praha, Archiv Ministerstva vnitra, fond Oberhauser Kurt Friedrich 27.5.1903, 325-83-1/134.).

¹⁸⁴ Praha, Národní archiv, 82/41 – II B1, Materiály německé tajné policie o Alfonsovi Mitnachtovi a řádu augustiniánů.

¹⁸⁵ Zajímavostí je, že ze spisů, které o Werneru Bobe máme, je patrné, že jej nacisté chtěli protlačit do funkce pražského arcibiskupa. To se naštěstí na zákrok maltézského řádu a Říma nepovedlo. V poválečných protokolech je tento člověk popisován jako jeden z nejrafinovanějších nástrojů nacistického režimu v Československu, který vědomě a zlomyslně šel proti všemu českému. Mimo jiné spolupracoval i na odhalení parašutistů skrývajících se po atentátu na Heydricha. (Praha, Archiv Ministerstva vnitra, fond Oberhauser Kurt Friedrich 27.5.1903 305-657-5/59)

¹⁸⁶ Srov. Praha, Archiv Ministerstva vnitra, fond Oberhauser Kurt Friedrich 27.5.1903 305-657-5/138: Vyšetřovací spis.

¹⁸⁷ Mimočodem to bylo jeho první udání, ke kterému ale brzy začaly přibývat další. (Praha, Archiv Ministerstva vnitra, fond Oberhauser Kurt Friedrich 27.5.1903 305-657-5/138).

¹⁸⁸ Praha, Národní archiv, 82/41 – II B1, Materiály německé tajné policie o Alfonsovi Mitnachtovi a řádu augustiniánů.

Čechy.¹⁸⁹ Jako přitěžující bylo i udání, ve kterém se píše, že Schubert napomínal německy smýšlející občany za to, že nosily odznaky německých organizací.¹⁹⁰

Schubert byl vskutku v očích tajné policie nepřitelem, který je pro německý národ nebezpečný a kterého je třeba odstranit.

13.2 Dr. Schubert na Pankráci

Co v té chvíli prožívaly jeho matka a sestra si asi jen těžko dokážeme představit. Kusé zprávy, které se k nim z kláštera dostaly hlavně od Schubertova přítele Bonaventury Czerneho, jim mnoho naděje nedávaly. Schubertovi se podařilo z věznice na Pankráci poslat mamince a sestře alespoň dopis. Byl to velice důležitý dopis, protože byl první ucelenější informací, kterou získaly o situaci svého syna, resp. bratra.¹⁹¹

„Milá maminko a sestro!

Tuším a velice se trápím při vědomí, že situace, do které jsem se dostal několika neopatrnými slovy, která v rozčilení člověku uklouznou, je příčinou Vašich velkých úzkostí a starostí o mne. Mám nyní příležitost Vám poslati alespoň několik řádek a chci jich využití k tomu, abych Vás ujistil, že skutečně a podle pravdy nemusíte mítí o mne žádných vážných obav. Vždyť omezení osobní svobody na určitý čas není tak hroznou věcí a nic jiného se mně nestalo. Zdravotně a tělesně jsem neutrpěl vůbec, zvykl jsem si na změněné poměry a jsem ve společnosti lidí, s nimiž styk není nepříjemný a dobře se doplňujeme. Modlíme se hodně, čteme knihy a noviny, kouřit smíme, procházku máme i přikupovati si smíme různé věci, tudíž není opravdu důvodu k nějakým obavám o mé blaho ani o mé zdraví. S celou věcí jsem se vnitřně vyrovnal – vše беру z rukou Boží prozřetelnosti odevzdaně a klidně a prosím Tebe i Kamilku, abyste učinili totéž. Když na mne i Vás Bůh tuto zkoušku seslal, jistě ví proč tak učinil, na nás ale je, abychom trpělivým snášením z ní vytěžili.

Víte že několik řádek od Vás mne nesmírně potěší, dejte je P. Bonaventurovi on pak zařídí vše další. Slíbil mi, že věc s činží pro Vás zařídí a doufám, že tak učinil. I ve všech ostatních starostech se na něj obraťte, jistě učiní vše, co je v jeho moci.

---

¹⁸⁹ Praha, Archiv Ministerstva vnitra, fond Oberhauser Kurt Friedrich 27.5.1903 325-83-1/134: Vyšetřovací spis.

¹⁹⁰ Srov. Praha, Archiv Ministerstva vnitra, fond Oberhauser Kurt Friedrich 27.5.1903 10428/240: Vyšetřovací spis.

¹⁹¹ Srov. Praha, Národní archiv, fond 46/II ŘA, Augustin Schubert: Korespondence.

Budete mi věřiti, že mnoho na Vás vzpomínám a v duchu vás často líbám. Čím větší je dnes náš stesk, tím větší bude naše radost při shledání. Musím končiti, abych dopis včas odevzdal a dřív začítí jsem nemohl s psáním, neboť jsem neměl psací potřeby. Proto Vás v duchu co nejsrdečněji líbám a prosím ještě jednou o několik řádek od Vás za prominutí, že jsem Vám, ač nechtěně takovou bolest způsobil. Buďte srdečně pozdraveny a modlete se za Vašeho Franciho.

Právě mi přikazuje pan prelát Kubáň, abych Vás zdravil také od něj srdečně a prosil o Vaši modlitbu.¹⁹²

I zde máme důkaz toho, že důvodem zatčení byl pravděpodobně nějaký výrok, možná šlo o jeho promluvy. Nicméně obvinění, které bylo proti němu vypracováno znělo: urážka německé armády.¹⁹³ Tato žaloba byla předána vojenskému soudu, který se konal několik dní po zatčení. Ale jelikož důkazy nebyly přesvědčivé, tedy nebyla prokázána skutková podstata, byl Schubert předán civilnímu soudu. Zde byla žaloba ze stejných důvodů zamítnuta. I přes toto osvobození jej Gestapo nechalo v ochranné vazbě a poslalo ho do pevnosti v Terezíně.

13.3 Augustin Schubert v Terezíně

11. prosince 1940 byl odvezen do Malé pevnosti v Terezíně do cely č. 9.¹⁹⁴ O poměrech, které tam vládly máme krátký moták, který Schubert dokázal hned v prvních dnech odeslat svým blízkým, tedy matce, sestře a spolubratru Bonaventurovi Czernému.¹⁹⁵ Jak se mu ale podařilo sehnat tak rychle kontakt s okolním světem? Pomoc přišla od jeho spoluvězně faráře Fraity, který byl také členem ČS Orla, a který byl nyní v Terezíně farářem. Sestra tohoto faráře, slečna Anastasie Fraitová, obstarávala svému bratrovi něco na přilepšenou a posílala mu to do vězení za pomoci závozníka, který do věznice vozil chleba.¹⁹⁶ Právě touto cestou mohl Schubert zaslat svým bližním dopis o svém stavu. Napsal: „Víte asi, že jak vojenský tak civilní soud proti mně zastavil řízení a že mne čeká koncentrák. Jsem od včerejška v Terezíně na pevnosti kde očekávám další rozhodnutí.

---

¹⁹² Praha, Národní archiv, fond 46/II ŘA: Korespondence.

¹⁹³ Proč ale tuto skutečnost Oberhauser nesdělil P. Bonaventurovi, když se ptal proč Schuberta zatýkají? Němci pravděpodobně neměli mnoho v ruce, aby ho mohli řádně odsoudit.

¹⁹⁴ Srov. Praha, Národní archiv, fond 46/II ŘA: Korespondence.

¹⁹⁵ Srov. tamtéž.

¹⁹⁶ Srov. NESNÍDAL Václav Antonín: Dr. Aug. Schubert, dachauský vězeň č. 27127, str. 47.

Je zde jakýs pracovní tábor – makáme různým způsobem a bydlíme po 30-40 pohromadě – slast to věru není, ale vůči utrpení Pankráckého vězení je to výhoda a mnohem lepší než koncentrák. Měl bych proto zájem aby Terezínský pobyt trval co nejdéle - mám zde možnost dostat mimořádnou cestou něco potravin a peněz a vyříd' proto aby mi obojí poslali na adresu: Slečna Anastasie Fraitová, farní úřad Terezín.¹⁹⁷

Mít v kriminále možnost komunikovat s okolím bez toho, aby vše kontrolovaly příslušné úřady byla vsuktu velká pomoc. Za tuto službu se Schubert slečně Fraitové ještě měl šanci odvděčit. Ve vánočním dopise, který adresoval svému příteli P. Bonaventurovi jej požádal o pomoc pro tuto ženu, která osobně dopis předala. Kvůli tomu, že její bratr farář Frait byl zatčen, ztratila možnost obživy, protože se dotyčným starala o domácnost. Schubert v dopise žádal svého přítele, aby jí pomohl jednorázovou částkou 2000 Korun a bude-li to nutné tak i dalším obnosem, protože, jak píše: „... Frait splatí vše v době po svém propuštění, neboť plat mu bude potom doplacen, protože není z beneficia suspendován.“¹⁹⁸ Schubert přitom apeloval i na fakt, že tento kněz byl, jak sám píše, nějaký čas i v klášteře u sv. Tomáše.

Dále v dopise pozdravuje svou matku a sestru a vypovídá o své situaci, což v oficiální korespondenci nemohl. Napsal: „Čeká mě koncentrák – pro nějakou dobu jsem dán do Terezína kde je jakýsi lágr. Nechci se rozepisovat, bylo by toho příliš mnoho a vyhlídka na cestu do koncentračního tábora je vše jiné než vábná – zde by to bylo mnohem snesitelnější.“¹⁹⁹

Oproti dopisům matce, kde se jí snažil utěšit, aby neměla starosti, se v dopise svému příteli daleko více zmiňuje o svém duševním stavu. Schubert už věděl, že pojedje do Říše a dokonce i že to bude nejméně na rok, ale spíš déle. Jen stále nevěděl kdy se to stane. Toto čekání a nejistota měly za následek, že byl, jak napsal, „nervově téměř úplně hotov“. Přesto ale ani v tomto dopise neztratil odhodlání a víru. Na závěr svého dopisu totiž připsal „omnia possumus in eo, qui nos confortat.“²⁰⁰

Alespoň, že trochu jistoty dosáhl v zaměstnání, které musel vykonávat každý vězeň. Po různých střídáních pracovních skupin, kterými Schubert prošel, se mu podařilo uchytit se v kuchyni dozorců. Tato práce sice trvala celý den, od rána do deseti večer, ale alespoň se nejednalo o tak jednotvárnou práci, jako vynášení latrín, jak poznamenal Schubert ve svém

---

¹⁹⁷ Praha, Národní archiv, fond 46/II ŘA: Korespondence.

¹⁹⁸ Tamtéž.

¹⁹⁹ Tamtéž.

²⁰⁰ Tamtéž.

dopise. Naděje na návrat, ale stále žila, neboť skoro každý dopis zakončoval pozdravy a slibem, že až se vrátí domů, že bude vše vypravovat ústně.

Jelikož byl odsun z Pankráce poměrně nečekaný, zůstaly osobní věci P. Augustina v této věznici. I peníze a ty potřeboval v tvrdém žaláři více než na svobodě. I když vězňům mohlo přicházet až 100 Korun čtrnáctidenně, přesto ještě Schubert žádal o zaslání větší jednorázové částky neoficiální cestou.²⁰¹ Také jídlo, které ale muselo být malé a výživné, tedy maso, tuky a cukr. Aby nevzbudil podezření, napsal si samozřejmě o část věci oficiálně úředním lístkem. Zásilky chodili pravidelně každých čtrnáct dní.

Schubert věděl, že ho čeká koncentrační tábor, což znamenalo, že se ocitne v nepřátelském prostředí daleko od domova. Proto si na poměry, které vládly v Terezíně neztěžoval, přece jen ještě stále byl doma. Přesto ale optimistické vyhlídky na brzký návrat, který můžeme najít v prvních dopisech z vězení, již nejsou tak patrné. I v takovéto situaci však bylo stále vidět odhodlání brát vše jako Boží vůli.²⁰²

V pozdravech adresovaných příteli Antonínovi napsal: „Utrpěl jsem hodně nervově – vážím sotva 80 kg – a nemám naděje na brzký návrat. Nutno trpět, každý svým způsobem. Vzpomínám často na všechny přátele a pozdravuji co nejsrdečněji Tvoji rodinu – jinak nikomu nic!“²⁰³

Na závěr ještě dodává:

„Odpusť čmárám a kusý obsah píši za zvláštních okolností. Dopisy mohu dostávat normální cestou, nezávadného obsahu. Čekám proto alespoň vánoční pozdravy na adresu, kterou oficiálně sdělím.“²⁰⁴

Vánoční pozdravy přišly, dokonce několik desítek. Orelská župa v čele s bratry Hejcmanem a Nesnídalem zorganizovala hromadnou zásilku, do které přidaly desítky lidí svůj pozdrav svému vzdělavateli, aby neklesal na mysli.²⁰⁵ Bohužel to byla poslední možnost, jak podpořit hromadně svého vzdělavatele. O několik týdnů později byl odvezen pryč ze své domoviny. Cílem jeho transportu byl koncentrační tábor Sachsenhausen – Oranienburg.

---

²⁰¹ Srov. Praha, Národní archiv, fond 46/II ŘA: Korespondence.

²⁰² Srov. tamtéž.

²⁰³ Tamtéž.

²⁰⁴ Tamtéž.

²⁰⁵ Srov. NESNÍDAL Václav Antonín: Dr. Aug. Schubert, dachauský vězeň č. 27127, 1948, str. 47.

14. Cesta koncentračními tábory

14.1 Koncentrační tábor Sachsenhausen - Oranienburg

Koncentrační tábor Sachsenhausen byl tím nejmodernějším táborem v celé Říši. Zabíral plochu 1,6 km². Jeho půdorys by se dal nejlépe popsat jako trojúhelníkový. Celý tábor byl obehnaný vysokou zdí, v kombinaci s ostnatým drátem a drátem s elektrickým proudem. Do tábora byl jediný vstup, a to sice hlavní branou, která byla součástí dvouposchod'ové budovy.²⁰⁶ Okolo „apellplatzu“, místa, kde se třikrát denně shromažďovali vězni bylo do půlkruhu rozmístěno šedesát sedm baráků. Dále zde byla umístěna táborová nemocnice, kuchyně, prádelna a kancelář vězeňské samosprávy. V táboře bylo ještě několik menších oplocených prostorů. Předně to byl prostor pro trestní komando a bunkr, místo, kde byli vězni zavíráni do betonových jam a mučeni. Dále byla od tábora oddělená část pro ruské zajatce a pro Židy.²⁰⁷

Při výstavbě se počítalo s tím, že tábor bude sloužit jako výcvikový. Mnoho dozorců zde prošlo školením a od roku 1939 zde sídlilo ústřední vedení všech koncentračních táborů.²⁰⁸ Tento tábor sloužil i jako ukázkový. Když se zdálo, že zahraniční veřejné mínění začalo příliš pochybovat o „humánnosti“ těchto zařízení, pozvala se sem delegace nezávislých odborníků, kteří to měli vyvrátit. Pro ně byla připravena vsutku divadelní podívaná. Byl vypracován přesný plán trasy, kudy se má procházet, aby návštěva viděla jen to co má. Nejprve navštívili barák č. 2, kde měl každý vězeň svou postel s příkrývkou a polštářem a čistou umývárnu. Dále jim byla ukázána táborová knihovna, kde si prý každý vězeň měl možnost půjčit knížku. Přes moderní prádelnu se vydali do zadní části, kde byly umístěny chlívký s prasaty a zeleninové záhony. Nikdo pak již nepochyboval, že vězni mají co jíst, ba že stravy mají dostatek. Vrcholem všeho byla ukázka vězňů, kteří si právě přebírali výplatu, za kterou si mohli pořídit v kantýně co hrdlo ráčí. Pravdou bylo, že jednou z mála komodit, kterou si vězni museli kupovat za peníze poslané z domova byly noviny, výmysl propagandy, aby byli informováni o úspěších Třetí říše.²⁰⁹

Vězni přebývali v barácích natřených zelenou barvou, okenní rámy byly bílé. Stavebním materiálem byly nevysušené hoblované desky, mezi kterými se po několika

---

²⁰⁶ Srov. LEIKERT Jozef: Sny v okovech, Rodiče s.r.o., Jihlava: 2002, str. 177.

²⁰⁷ Srov. tamtéž, str. 178.

²⁰⁸ Srov. tamtéž, str. 178.

²⁰⁹ Srov. tamtéž, str. 179.

změnách počasí začaly vytvářet i několikacentimetrové mezery. V oblasti Berlína, resp. Sachsenhausenu, kde bývaly tuhé zimy, to byla další z mnoha útrap, které mnohé z vězňů stály život. Baráky se skládaly ze dvou částí (jak jim vězni říkali Aflýgl, Bflýgl). V každé byla část pro spaní a denní pobyt, uprostřed byla umývárna. Každé křídlo bylo původně plánované pro sedmdesát vězňů, což ale ani zdaleka nebylo dodržováno a tento stav se přibývajícím časem ještě více zhoršoval. Spalo se na slamnicích, na kterém se často tísnili dva až tři vězni.²¹⁰

Cesty, pokud vůbec byly upravené, byly škvárové. „Hlavní třída“, tak vězni nazývali největší cestu táhnoucí se přes celý lágr, byla vybetonovaná. Čeští vězni, mezi kterými bylo nespočet studentů, kteří sem byli převezeni po nepokojích spojených s pohřbem medika Jana Opletala, které bezprostředně následovalo uzavření všech českých vysokých škol v protektorátu, se často scházeli na tzv. Masarykově třídě. Tak si pojmenovali jednu z cest mezi baráky.²¹¹

Nápisy, které známe z každého dokumentu o koncentračních táborech „Arbeit macht frei!“ samozřejmě nechyběly ani zde. Nejvíce nové příchozí zarazilo heslo, jehož jednotlivá slova byla napsána na barácích, které znělo: „Es gibt nur einen Weg zur Freiheit und seine Meilensteinen heißen: Gehorsam, Fleiss, Ehrlichkeit, Sauberkeit, Ordnung, Nüchternheit, Opfersinn, Wahrhaftigkeit, Liebe zum Vaterlande.“²¹²

14.1.1. Schubert v koncentračním táboře Sachsenhausen

Augustin Schubert přišel do tohoto tábora 4. dubna 1941²¹³ a spolu s ostatními spoluvězni prošel při vstupu do lágru zavedeným postupem, který čekal na každého budoucího vězně koncentráku. Každý vězeň musel absolvovat zápis, kde mu bylo přiděleno číslo, oděv a proběhlo fotografování, zepředu a z profilu, s čapkou a bez ní.²¹⁴ Každý z vězňů byl od té doby pouze číslem, Augustin Schubert měl označení 34930.²¹⁵ Ještě ostříhání vlasů. Vězni se tak stali pouze šedou masou, bez rozdílu. Rozdíly mezi nimi

---

²¹⁰ Srov. HOFFMANN Bedřich: op. cit., str. 63.

²¹¹ Srov. NESNÍDAL Václav Antonín: Dr. Aug. Schubert, dachauský vězeň č. 27127, str. 51.

²¹² Ke svobodě vede jen jedna cesta a její milníky se nazývají: Poslušnost, Píle, Čestnost, Čistota, Pořádek, Skromnost, Obětavost, Pravdivost, Láska k vlasti... (Leikert Jozef, Sny v okovech, Rodiče s.r.o., Jihlava, 2002, str. 165.).

²¹³ Srov. Gedenkstätte und Museum Sachsenhausen: Seznamy zatčených.

²¹⁴ Srov. LEIKERT Jozef, op. cit., str. 168.

²¹⁵ Srov. Praha, Národní archiv, fond 46/II ŘA: Korespondence.

určovaly na první pohled bezvýznamné barevné trojúhelníčky, kterým se říkalo vinkl.²¹⁶ Měly podobnou funkci jako žluté hvězdy, které si Židé přišivali na prsa. Němci chtěli mít přehled. Trojúhelník se přišival na oděv hrotem dolů na levou stranu hrudníku a na nohavici. Nejvíce bylo červených, ty označovaly politické vězně, mezi něž Němci řadili i studenty, dále zelený vinkl označoval zloděje a vrahy, židé měli žlutý, cikáni hnědý, homosexuálové růžový a fialový hluboce věřící a všichni, kterým víra zakazovala vzít do ruky zbraň. Pokud se někdo pokusil o útěk, za což bylo dvacet pět, podruhé padesát ran holí, nosil ještě zvláštní označení, červený kruh s bílými čtverci.²¹⁷

Schubert se nejprve dostal na několik dní do izolace na revíru.²¹⁸ Později byl přeražen na blok č. 14 v malém lágru.²¹⁹ Po nějaké době v nepřátelském prostředí se alespoň setkal se svým přítelem z ČS Orla br. Sislem, který byl vězněn ve velkém lágru.²²⁰ Ve vzpomínce se také pan Sisel zmínil o tom, že Schubert věděl o tom, že se sem dostal na udání německého kněze. Že to byl Werner Bobe,²²¹ převor Maltézských rytířů v Praze to asi netušil.

Dalším vězněm, kterého známe jménem, a který se Schubertem setkával byl František Štverák později arcibiskupský vikář a notář.²²² Ten se od jednoho z mediků, kteří zde byli po zavření českých vysokých škol, dozvěděl, že je zde ještě jeden kněz. Jak vzpomínal byla to pro něj zrovna velmi těžká doba, protože se léčil z průstřelu plic, boku a ruky.²²³ Jelikož všechny kněze poslali transportem do Dachau, uvítal, že zde alespoň jeden je. Po nějakém čase se Schubert přestěhoval na blok 57, což bylo skoro přes celý tábor až na tzv. revír, jak se nazývala táborová nemocnice.²²⁴ Často k němu Schubert zašel aby ho buď vyzpovídal, nebo jen potěšil a porozprávěl s ním. Jedna Schubertova věta se mu vryla do paměti: „Němci mohou spálit těla, myšlenku však nespálí, ta spálí je.“²²⁵ Kromě slov útěchy mu Schubert také přinášel chleba a cigarety, zboží, které kolikrát vězni zachránilo i život. Toto nedostatkové zboží totiž mohli vězni použít jako úplatek dozorcům a kápům.²²⁶

²¹⁶ Srov. LEIKERT Jozef, op. cit., str. 168.

²¹⁷ Srov. HOFFMANN Bedřich: op. cit., str. 14.

²¹⁸ Srov. Gedenkstätte und Museum Sachsenhausen: Seznamy zatčených.

²¹⁹ Srov. Praha, Národní archiv, fond 46/II ŘA: Korespondence.

²²⁰ Srov. NESNÍDAL Václav Antonín: Dr. Aug. Schubert, dachauský vězeň č. 27127, str. 51.

²²¹ Srov. Praha, Archiv Ministerstva vnitra, fond Oberhauser Kurt Friedrich 27.5.1903, 325-178-2/69-71: Informace o spolupracovnících gestapa.

²²² Srov. NESNÍDAL Václav Antonín: Dr. Aug. Schubert, dachauský vězeň č. 27127, str. 52.

²²³ Srov. HOFFMANN Bedřich: op. cit., str. 266.

²²⁴ Srov. Praha, Národní archiv, fond 46/II ŘA: Korespondence.

²²⁵ Srov. NESNÍDAL Václav Antonín: Dr. Aug. Schubert, dachauský vězeň č. 27127, str. 52.

²²⁶ Kápo se označoval vězeň, který vedl skupinu vězňů z jednoho baráku.

I dále mu pak velmi pomáhal, protože byl P. Štverák přeražen do kárné roty na dobití. A byl to opět P. Schubert, který se mu snažil pomoci kde mohl. Tajně posílal peníze a cigarety blokáčovi Mandlovi, který je ale nikdy dál neposlal, spotřeboval je sám, ale aspoň dal ostatním vězňům trochu vydechnout.²²⁷

14.1.2 Schubert u výslechu v Praze

Přece jen se ještě Schubertovi podařilo vrátit do jeho rodného města. Augustina Schuberta si totiž opět vyžádalo pražské gestapo k výslechu.²²⁸ Vrátil se odtamtud zbitý a hladový, ale jak vzpomíná František Štverák, hned přijal mnoho návštěv, které těšil a povzbuzoval. Všichni byli zvědaví na to, jak to vypadá u nich doma, v Čechách.²²⁹ Mnoho jim toho povědět nemohl, protože z Pečkova paláce se skoro vůbec nedostal, ani k němu nebyla puštěna jeho sestra, ačkoliv několikrát prosila vrchního vyšetřovatele Oberhausera. Schubert pak vzpomínal na jeho surové jednání s ním i jeho sestrou, když ji tuto návštěvu odmítl povolit.²³⁰ Bylo to pravděpodobně někdy kolem 20. května 1941, dochoval se nám totiž krátký dopis matce a sestře.²³¹ Nevíme jakou cestou se podařilo tento dopis v Praze předat, ale nezdá se pravděpodobné, že při Oberhauserově povaze, šlo o oficiální cestu. Naopak, z výpovědí dalších lidí, kteří s tímto vyšetřovatelem měli co dočinění vyplývá, že jej těšilo utápět vyslýchané v beznaději.²³² A dokázal toto přenášet i na jejich blízké. To už Schubert věděl, nesetkal se s ním poprvé. Uvědomoval si ale také, že dopisy, které mu přijdou v době, kdy bude z tábora pryč se vrátí jeho rodině s nápisem nedoručeno, což by si doma mohli vykládat, že zemřel. Takovému napětí je nechtěl vystavit. Proto v tomto motáku uklidňuje hlavně matku.

Píše: „... Nebojte se, že se vám nyní dopisy, které mi posíláte, vracejí zpět. Je to kvůli tomu, že nyní nejsem na této adrese. Jsem v Praze na přelíčení. Zakrátko bych se ale měl vrátit zpět, pak už zase budou chodit dopisy normálně. ... Doufám, že se má Kamilka lépe

---

²²⁷ Srov. NESNÍDAL Václav Antonín: Dr. Aug. Schubert, dachauský vězeň č. 27127, str. 52.

²²⁸ Srov. Praha, Národní archiv, fond 46/II Řád augustiniánů, č. kartonu 56, Augustin Schubert: Korespondence.

²²⁹ Srov. NESNÍDAL Václav Antonín: Dr. Aug. Schubert, dachauský vězeň č. 27127, str. 53.

²³⁰ Srov. tamtéž, str. 54.

²³¹ Srov. Praha, Národní archiv, fond 46/II Řád augustiniánů, č. kartonu 56, Augustin Schubert: Korespondence.

²³² Srov. Praha, Archiv Ministerstva vnitra, fond Oberhauser Kurt Friedrich 27.5.1903, 325-120-3: Zpráva o Kurtu Oberhauserovi.

a že i ty se dočkáš v budoucnu oddychu. Nemějte o mě žádné starosti. Ještě jednou vás zdravím a vzpomínám na vás. Váš František.²³³

V Sachsenhausenu byl Schubert velkou útěchou i pro studenty, kteří zde byli zatčeni a kteří měli tak málo příležitostí se nadále rozvíjet a proto byla vítána každá příležitost sejít se s někým učeným, se kterým by mohli diskutovat. Na taková setkání zavzpomínal i Ing. Karel Krátký.

„Se studentem Slávkem Brožem jsme byli každý týden v neděli odpoledne na procházce na nástupišti. Pamatuji se, že Franta, jak si přál abychom ho kamarádsky oslovovali, byl zatčen proto, že odmítl odstoupení augustiniánské provincie po záboru pohraničí na území německé říše. Němci chtěli, aby se nové hranice ztotožnily se záborem z roku 1938. To jim Franta jako provinciál odmítl.²³⁴ A vzpomněl i na jinou veselou historku ze Schubertova života.

„Vyprávěl nám, že má tramskou chatu na Kačáku (to je potok někde kolem Berounky) a že tam každou neděli po kázání v kostele u sv. Tomáše jezdil na motocyklu v řádové kutně. To prý bylo pozdvižení u věřících. Ale za čas si prý na to zvykli a ještě ho během jízdy zdravili.²³⁵

Dny v Sachsenhausenu se podobaly jako vejce vejci.²³⁶ Den začínal ve čtyři, v zimě v šest hodin. Několik minut měli vězni na to, aby vykonali ranní potřeby, což bylo nelidské uvědomíme-li si, že každý barák byl přeplněný a několik minut pro tolik lidí bylo prostě nedostatečné. Někteří proto využili těchto pár minut k tomu, aby si ještě pospali. To ovšem nesměl nikdo vidět. Za jakýkoliv malý prohřešek se mohl člověk hned dostat do trestního oddílu, štráfky.²³⁷ K snídani dostávali polévku z řepy a brambor, ovšem tuto hmotu nikdo polévkou nazvat nemohl. Jídlo zde nemělo lidi živit a těšit, ale dát jim možnost přežít. Někdy dostávali i černou kávu, odvar z upražených žaludů.²³⁸

Vše se odehrálo ve chvatu a už bylo slyšet svolávání na sčítání na apelplatz. Z našeho pohledu by se mohlo zdát, že šlo jen o formalitu, pravdou ale bylo to, že právě sčítání bylo jednou z forem mučení v koncentračním táboře. Všichni museli stát v přesných zákrytech, počet musel sedět do jednoho, museli přinést i mrtvé, ti se odepisovali až po ranním sčítání. Když se esesákům něco nelíbilo, nechali vězně stát na nástupu i několik hodin,

---

²³³ Praha, Národní archiv, fond 46/II ŘA: Korespondence.

²³⁴ KRÁTKÝ Karel, vzpomínka na Augustina Schuberta, 12.11.2005. Nепublikováno. Uloženo v klášteře sv. Tomáše v Praze na Malé Straně.

²³⁵ Tamtéž.

²³⁶ LEIKERT Jozef, op. cit., str. 175.

²³⁷ Srov. tamtéž, str. 174.

²³⁸ Srov. tamtéž, str. 176.

ať páliło slunce, nebo byl mráz.²³⁹ Po sčítání pravidelně nastával rozchod, každý se zařadil do svého komanda, jak se říkalo pracovním skupinám.

Každý den, i když se venku čerti ženili, museli všichni povinně absolvovat čtvrt hodinu na vězeňském dvoře. Pohyb po táboře byl povolený pouze poklusem, pokud někdo potkal Němce, musel daleko před ním smeknout čapku a daleko za ním si ji nasadit. Mnoho se toto neepsané pravidlo dozvědělo až po bolestné zkušenosti bitím.²⁴⁰

Schubert byl v srpnu 1941 přeložen na blok 58.²⁴¹ Zde ale neměl setrvat dlouho. Čekala ho totiž další cesta.

14.2 KZ Dachau

14.2.1 Příchod do Dachau

Z koncentračního tábora Oranienburg byl vypraven 26. srpna 1941 transport, ve kterém byl i Augustin Schubert.²⁴² Cílem tohoto transportu byl koncentrační tábor Dachau, kde Schubert nastoupil 5. září 1941 jako vězeň číslo 27127.²⁴³ Už tato zdánlivá maličkost, tedy číslo vězně, které bylo v určitém smyslu dílem náhody, ale mohla zachránit život. Kápoové a vedoucí tábora totiž měli spadeno hlavně na kněze. Ti přicházeli do Dachau ve velkých transportech, a proto čísla v rozmezí 21855-22930, resp. 28026-28509, jejich nositele okamžitě uvrhal v nemilost všech trýznitelů.²⁴⁴ Schubert, který tedy neměl vyloženě „kněžské číslo“ mohl být tohoto neoprávněného šikanování alespoň ze začátku ušetřen. Stejně jako u většiny duchovních i v případě Schuberta šlo o tzv. ochranou vazbu (Schutzhaftbefehl).²⁴⁵

14.2.2 Pobyt v izolaci

Kněží byli v té době sdružováni v blocích 26, 28 a 30. Schubert ale do těchto bloků nepřišel hned. Dopis, který napsal své rodině po příjezdu do Dachau je totiž odeslaný z bloku 9/1. Toto psaní bylo adresováno matce, sestře a spolubratru Bonaventurovi.

---

²³⁹ Srov. LEIKERT Jozef, op. cit., str. 175.

²⁴⁰ Srov. tamtéž, str. 167.

²⁴¹ Srov. Gedenkstätte und Museum Sachsenhausen: Karta Franz Schubert.

²⁴² Srov. Tamtéž.

²⁴³ Srov. Stiftung Bayerische Gedenkstätten, KZ - Gedenkstätte Dachau: Karta Franz Schubert.

²⁴⁴ Srov. HOFFMANN Bedřich: op. cit., str. 156.

²⁴⁵ Srov. Stiftung Bayerische Gedenkstätten, KZ - Gedenkstätte Dachau: Karta Franz Schubert.

Schubert se v něm snažil pozvednout náladu svých blízkých, kteří opět prožívali větší nejistotu, když zjistili, že byl přemístěn. Uklidnil všechny, že je zdravý, a že mu nic nechybí. Aby rozptýlil obavy, raději se podrobně vyptával na to jak proběhly oslavy svátku svatého Augustina u sv. Tomáše na Malé Straně.

Na bloku 9/1 setrval asi měsíc. Tento blok sloužil pro nově příchozí jako izolace, než byli vpuštěni do velkého tábora.²⁴⁶ Vyhlídky, které po svém příchodu do tábora měl, nebyly nějak růžové. Zhubl ze 105 kg na 55 kg a zdraví měl podlomené tvrdou prací a zacházením, které zažil v předchozím táboře.²⁴⁷

14.2.3 Situace kněží v Dachau v době Schubertova příchodu

Schubert přišel do Dachau v době, kdy se kněžstvo v táboře dostalo do nezáviděníhodné situace. V období mezi prosincem 1940 a zářím 1941 se totiž v Dachau stala z pohledu kněží zvláštní věc. Nebyli nuceni pracovat.²⁴⁸ Proč? To nikdo nevěděl. Mnozí se to snažili vysvětlit přímluvou od Svatého Otce. A co víc. Kněžské bloky, tedy blok 28 a 30, ke kterým později přibyl ještě blok 26, začaly dostávat speciálně označené várnice s jídlem, ve kterých byl lepší pokrm, než tradiční táborová jednotvárná strava. Tato situace však byla dvojsečná. Pravda, síly, které ostatní museli vynakládat v těžké práci se sice dali ušetřit, ale zato byli nenáviděni, jak od dozorců, tak od spoluvězňů. Přitom nikdo z nich nežádal o nějaké výhody, ty přišly samy. Slibný začátek, ale neměl dlouhého pokračování. Už po krátké době byli kněží zařazováni do komand, která měla za úkol úklid sněhu v táboře.²⁴⁹ Dále museli pro celý tábor roznášet várnice s jídlem, které měly přes 60 kilogramů a nést je do vzdálenějších koutů tábora bylo pro zeslabené lidi nadlidský úkol, a proto si mnoho kněží snažilo najít svoje stálé pracovní komando, než aby museli neustále žít v nejistotě na jakou výpomoc je zavolají.²⁵⁰ Strava, která se prvních několik týdnů odlišovala byla opět stejná jako pro celý tábor. Pracující dostávali třetinu chleba, kdežto nepracující jen čtvrtinu a ještě k tomu jim byl odejmut tzv. „Brotzeit“ tedy speciální dávka jídla pro pracující a ten nebyl kněžím přiznán ani po tom co v září 1941 byla privilegia zrušena a oni opět nastoupili do pracovních komand.²⁵¹

---

²⁴⁶ Srov. HOFFMANN Bedřich: op. cit., str. 134.

²⁴⁷ BENEŠ Josef: Káine kde je tvůj bratr?, Praha, 1971, str. 102.

²⁴⁸ Srov. HOFFMANN Bedřich: op. cit., str. 101.

²⁴⁹ Srov. tamtéž, str. 102.

²⁵⁰ Srov. tamtéž, str. 112.

²⁵¹ Srov. tamtéž, str. 113.

14.2.4 Schubert na bloku 30/1:

Schubert se dostal do bloku 30/1 někdy mezi 7. a 21. zářím 1941.²⁵² Ten již byl v té době čistě pracovním blokem. Kněží v něm, kromě hrubého zacházení, měli úplně stejné povinnosti jako každý jiný vězeň. Jediná šance, jak přežít, bylo najít si práci v některé z dílen. Pokud možno někde, kde se při práci dalo ještě trochu organizovat.²⁵³

Bloky, které již tak byly dost nehostinnými místy se měly stát ještě nesnesitelnějšími, když 15. září proběhlo rozřazení, resp. oddělení německého duchovenstva od ostatních kněží. Všichni němečtí kněží byli přesunuti na blok 26, a příslušníci ostatních národností se museli odebrat na bloky 28 a 30.²⁵⁴ Jelikož jich bylo daleko více než německého duchovenstva, stal se pobyt na blocích 28 a 30 ještě více nesnesitelným. Tam kde dříve bylo maximálně 80 vězňů se jich nyní na jedné světnici tísnilo 110 a více. 20. září byli všichni z bloků 28 a 30 shromážděni a bylo jim Lagerführerem Zillem oznámeno, že se kněžská privilegia ruší, že se stávají pracovním blokem. Jenže v táboře bylo tolik vězňů, že nemohli jít všichni pracovat do komand, takže na kněze opět zbyly různé příležitostné práce.²⁵⁵

Ale tato epizoda ještě neměla konec. 30. října 1941 dorazil do tábora transport dalších polských kněží. Bylo jich asi 500. Naskytla se otázka kam půjdou. V tomhle měli vedoucí tábora jasno. Byl dán okamžitě rozkaz, aby se všichni z bloku 28 přesunuli na blok 30 a jejich místa zaujali polští kněží. Nikdo se neobtěžoval řešit problém, kam že se má tolik vězňů vejít na jednom bloku. Postele byly sraženy, spalo se všude, na postelích, mezi postelemi, v umývárně – vždyť v té době bylo na bloku 30 okolo 500 osob, a to několikanásobně překračovalo původně zamýšlenou kapacitu baráků. Byl to jen další ze způsobů, jak ještě více lidí ubíjet. Skutečnost, že protějščí liché bloky byly poloprázdné, protože byly připraveny pro nové zajatce, hlavně Rusy, na tom nic nezměnila.²⁵⁶ Kněží na

---

²⁵² Přesné datum se nedá přesně určit, ale můžeme ho odvodit z toho, že Schubert psal dopis domů 7. září ještě z bloku 9/1, kdežto 21. téhož měsíce již z bloku 30/1.

²⁵³ Organizovat byl termín, který v koncentráku používali vězni pro označení možnosti si při práci sehnat něco k jídlu. Byla to jediná možnost, jak se při nízkých přídělích udržet při životě. Zároveň to byl pro každého vězně obrovský risk. Pokud by dozorce při prohlídce (která se mimo jiné konala velice často) našel nějaké kousky jídla, následoval velice přísný trest.

²⁵⁴ Srov. HOFFMANN Bedřich: op. cit., str. 110.

²⁵⁵ Srov. tamtéž, str. 110.

²⁵⁶ Ač se nám tyto počty zdají neuvěřitelné, byla to krutá realita. Vězni po dnech úmorné práce neměli ani možnost si odpočinout jako lidé. Byli na sobě natlačeni jako dobytek. Není divu, že při takřka nulové hygieně bylo toto prostředí výborným podhoubím pro všechny druhy infekčních chorob. Čistota, která byla na

blocích zůstávali celý den, kromě nošení jídla, ranního a večerního apelu a odklizení sněhu po ránu, jim byl zakázán pohyb po táboře. Je sice pravda, že se časem poměry na blocích zlepšily, protože byla část kněží poslána na blok 28, ale spíše než tento fakt měla na snížení počtu vězňů vliv hlavně vysoká úmrtnost.²⁵⁷

14.2.5 Události o Svatém týdnu 1942

Velitelé bloků stále vymýšleli, jak by mohli někoho nachytat při něčem nedovoleném, aby si na něm pak mohli vybit svou surovost. Bohužel k tomu měli mnoho příležitostí. Nejoblíbenější zábavou trýznitelů byla prohlídka ubikací. Všichni vězni museli ven tak jak byli, bosí, nedostrojení a uvnitř baráku nastalo boží dopuštění. Prohlídka trvala několik hodin a vždy se našlo něco, co se dalo považovat za prohřešek a pokud ne, alespoň vězňům vzali i trochu toho klidného času, kdy museli přerovnávat a upravovat své světnice po prohlídce.

Schubert společně s ostatními kněžími zažil velice těžkou chvíli 28. března 1942, tedy v období Svatého týdnu. Ve skříňkách na svém bloku 30/1 a ještě na čtvrté světnici totiž měli schované mezi papírovými kapesníky posvěcené hostie. Kněží se totiž snažili přijímat Tělo Páně každý den.²⁵⁸

Schubert a jiný kněz Hoffmann, se kterým měl společnou skříňku, trnuli hrůzou, co se stane, až jejich poklad objeví. Kontrola skončila a zatím se nic nedělo. Schubert se okamžitě přihlásil na úklid bloku a jako první vtrhnul do světnice a hnal se ke své skříňce. Po zběžné kontrole zjistil, že ve skříňce není nic. Proto začal rychle přehrabovat kapesníky ležící opodál. A jakoby zázrakem v nich našel neporušené oplatky, které unikly očím prohledávajících. S P. Hoffmannem se pak shodli na tom, že to byl vskutku zázrak, že se „Pán Ježíš zachránil sám!“²⁵⁹ Podobnou radost zažíval i P. Koláček, který měl stejným způsobem ukryté hostie ve světnici 30/4. Ani zde nedošly úhony.

---

kněžských blocích vždy vyhlášená, se v takových podmínkách nedala udržet. Zprávy dokonce tvrdí, že ke konci války v letech 1944-1945 bylo na jednom bloku namačkáno 1800-2000 osob.

²⁵⁷ Srov. HOFFMANN Bedřich: op. cit., str. 114.

²⁵⁸ Možná se naskytne otázka, jak se v místě, kde byla nouze o základní potraviny najednou objevily hostie. Bylo to převážně prostřednictvím bloku 26, kde sídlili němečtí kněží, kteří přece jen měli poněkud mírnější režim, bylo jim dovoleno sloužit mše svaté a proto se na jejich bloku nacházela i táborová kaple. Dostávali proto i hostie a víno.

²⁵⁹ Srov. HOFFMANN Bedřich: op. cit., str. 151.

Kněží měli samozřejmě strach, aby nedošlo k znesvěcení Těla Páně a od té doby raději nosili hostie při sobě a pokud hrozila osobní prohlídka, tak je hned přijali.²⁶⁰

Tehdejší Lagerführer Hofman byl velice krutý člověk. Za nejmenší prohřešky dokázal lidi bít a ubíjet. Po zrušení privilegií bylo kněžím zakázáno přechovávat Nejsvětější Svátost. Za takový prohřešek by je čekal trest pětadvaceti dvojitých ran a ještě navíc by byli zavřeni do bunkru na 42 dní s postem. To se prakticky rovnalo pro vyhladovělé a zesláblé vězně trestu smrti.²⁶¹

V lednu roku 1942 se Schubert dostal do komanda, které pracovalo v řezbárně.²⁶² Přece jen šlo o zlepšení podmínek, jelikož se aspoň pracovalo pod střechou. Obzvláště v krutých mrazech, které přišli v zimě 1942. Zde se kromě jiných setkal s panem Jaroslavem Čihákem. Při vyřezávání dřevěných předmětů měli čas na rozhovory, na které pan Čihák vzpomíná: „Bylo to něco tak lidsky krásného, tvořili jsme „inteligentní kout“, jak říkal kápo – Němec.“²⁶³

I tyto „pěkné“ okamžiky však netrvaly dlouho. Přišlo léto a to s sebou přineslo i úmornou pracovní dobu. Pro vězně, jehož organizmus byl oslabený nemocemi a nedostatečnou stravou to bylo stejně ubíjející roční období jako zima se svými krutými mrazy.

---

²⁶⁰ Srov. HOFFMANN Bedřich: op. cit., str. 151.

²⁶¹ Srov. tamtéž, str. 152.

²⁶² Srov. NESNÍDAL Václav Antonín: Dr. Aug. Schubert, dachauský vězeň č. 27127, str. 61.

²⁶³ NESNÍDAL Václav Antonín: Jednoho jest zapotřebí, str. 61.

15. Dr. Schubert odchází

Jedním z posledních lidí, kteří viděli P. Schuberta volně se pohybovat po táboře byl Karel Vilém Horký. Ten se totiž v létě na apelu všiml známé tváře, ze které i přes celkovou pohublost vystupovaly nápadně velké zářící oči. Opravdu nebylo pochyb o tom, že to byl jeho kamarád Schubert. Bohužel s ním již nestačil promluvit, protože mu Schubert zmizel někde mezi baráky, tak ještě alespoň zavolal: „Schuberte, ty seš tady taky?“²⁶⁴ Potom se vyptával, kde by mohl nalézt P. Schuberta, ale po několika dnech hledání, se dozvěděl, že již byl přijat na revír. Byl to tedy jeden z posledních Čechů, kteří ho viděli živého.

15.1 Revír

Táborová nemocnice, neboli revír se v Dachau nacházela na několika oddělených blocích v táboře. Dostat se sem na léčení bylo velice obtížné. Revír byl prakticky pořád přeplněn a když si uvědomíme, jaké podmínky panovaly v táboře, není se ani čemu divit. Vězni se do tohoto zařízení pravidelně hlásili vždy po večerním apelu. Zde bylo nutné přejít přes dva stupně přijímání. Nejprve vězně prohlédl Lagerführer, nebo Rapportführer a ošetřovatel revíru.²⁶⁵ Zde již byla většina vězňů odehnána zpět do svých bloků s tím, že jsou to simulanti a nemají nárok na ošetření. Ti co zůstali byli, pokud měl přijímající dobrou náladu, vpuštěni na revír. Ale ani zde ještě nebylo vyhráno. Bylo nutné, aby vězně přijal i revírkápo.²⁶⁶

15.2 Augustin Schubert na revíru

Augustin Schubert se také pokoušel dostat do nemocnice. Špatná strava, bití, pobyt v nelidských podmínkách, to vše působilo na tělo zhoubně. I přes zkušenosti ostatních vězňů s přijímáním na revír mu však jeho zdravotní stav nedovoloval déle otálet. Oteklé

---

²⁶⁴ HORKÝ Karel Vilém, vzpomínka na Augustina Schuberta, výpověď P. Jana Nepomuka Eixnera O.S.A., leden 2008.

²⁶⁵ Ošetřovatelé na revíru byli vskutku příkladem, ze kterého jde mráz po zádech. To na co lékaři studují několik let a to se pak učí převádět do praxe, zde nevyškolení řemeslníci prováděli po několikadenním kurzu. Výměna obvazů a měření teploty, to by snad nevadilo, ale tito lidé, kteří v civilním povolání neměli s medicínou nic společného, zde stanovovali diagnózu, dávali injekce a dokonce prováděli i jednodušší operace.

²⁶⁶ Srov. HOFFMANN Bedřich: op. cit., str. 156.

nohy, které měl velké jako džbány mu znemožňovaly jakýkoliv pohyb, navíc ještě v nepohodlných dřevácích. Ještě k tomu si namáhavou prací přivodil silnou kýlu. Ale ani on neměl hned štěstí, aby byl přijat na revír. Každý večer po apelu se ubíral k nemocnici, aby se po několika fackách, kopancích a křiku opět vrátil na svůj blok a ráno nastoupil do práce. Že by blokový kápo nechal někoho na bloku přes den odpočívat, to se stalo jen výjimečně, pouze, když šlo o jeho oblíbence, nebo pokud z toho mohl mít nějaký velký užitek. Fakt, že byl Schubert knězem mu samozřejmě také nepomohl, protože tehdejší revír kápo byl zapřísáhlý nepřítel duchovních.²⁶⁷

Nakonec se ale nad zbědovaným augustiniánem přece jen smilovali, dá-li se tomu tak říci. Po prvním vyšetření, kdy byla odhalena těžká kýla, byl ještě poslán na rentgen. Byla mu zjištěna pokročilá tuberkulóza, která již zasáhla tři čtvrtiny plic. Doktoři jej odepsali jako nevléčitelného. Proto byl přeložen na blok 7/1, to byl sice blok patřící k revíru, ale zde se neléčilo, zde se umíralo.²⁶⁸

To byl zvláštní paradox, kterým se revír vyznačoval. Vězeň byl týdně vyháněn zpět do práce, protože prý je zdravý, simuluje a nechce se mu pracovat, a po přijetí na revír se zjistilo, že je smrtelně nemocný a že mu už není pomoci.

I přesto se však učinily pokusy o záchranu života. Další z Čechů, kteří byli uvězněni v Dachau Alois Cuce, totiž v tu dobu dělal ošetřovatele na revíru. Ten Schubertovi za pomoci úplatků u lékařů vymohl, aby byl přeřazen na blok 5/1, což byl vyloženě blok pro léčení TBC.²⁶⁹ Situace se pak zdála ještě lepší, když se za něj přimluvil spoluvězeň Stanislav Malý, který byl Schubertovým přítelem a měl kontakty mezi ošetřovateli.²⁷⁰ Začal dostávat zvýšené příděly jídla a léky. Jak vzpomínal ve svém vyprávění o koncentračním táboře Ferdinand Pokorný, až do poslední chvíle se těšil na návrat domů a na to jak opět bude pokračovat jeho činnost ve farnosti.²⁷¹

15.3 Smrt

Všechno přišlo ale velice pozdě. Skoro celé dva roky, byl vláčen po všemožných vyšetřovacích celách, byl ve třech věznicích a dvou koncentračních táborech. Několikrát byl povolán zpět do Prahy ke krutým výslechům. Jako kněz zažíval týrání, které duchovní

---

²⁶⁷ Srov. HOFFMANN Bedřich: op. cit., str. 157.

²⁶⁸ Srov. Praha, Národní archiv, fond 46/II ŘA: Novinový článek.

²⁶⁹ Srov. tamtéž.

²⁷⁰ HOFFMANN Bedřich: op. cit., str. 157.

²⁷¹ Srov. Praha, Národní archiv, fond 46/II ŘA: Novinový článek.

snášeli od svých vězňů. K tomu nesmírně těžká práce v katastrofálních životních podmínkách. To vše mělo za následek, že Dr. Augustin František Schubert zemřel na tuberkulózu, kterou ještě zhoršila celková tělesná slabost. Stalo se to 28. července 1942.²⁷²

---

²⁷² Srov. Stiftung Bayerische Gedenkstätten, KZ - Gedenkstätte Dachau: Karta Franz Schubert.

Závěr

Na začátcích svého bádání jsem opravdu netušil jaké bohaté a komplikované téma se mi naskýtá v osobnosti Augustina Schuberta. Nepatří sice k lidem, o kterých se dnes učí na školách a popravdě řečeno, jeho osoba je pro většinu lidí velkou neznámou. Přitom jde o velice zajímavého člověka, který ve své době byl v Praze jedním z těch, kteří utvářeli veřejné mínění, a který ovlivňoval lidi v jejich duchovním životě. Je možná dobře, že přišel do doby, která byla neklidná, a která mohla ještě více zdůraznit jeho ryzí charakter. Ve válečných letech mnozí nedokázali stát za svou pravdou a přikláněli se tu na jednu, tu na druhou stranu, jak se jim to hodilo. Schubert však vždy stál pevně na svém. Vždyť jak si jen můžeme vysvětlit to, že i v dobách útisku dále pracoval v činnosti v ČS Orlu, dále chodil kázat do mnoha kostelů, aby povzbuzoval lid, který už mnoho naděje neměl?

Skutečnost, že byl Schubert od malička vychováván v českoněmecké rodině, mu dávala možnosti přimknout se k jednomu či druhému národu. Zajímavé, je že na začátku jeho života pozorujeme spíše ovlivnění z německé strany. Německá základní škola, německé gymnázium, německá vysoká škola a k tomu ještě navíc čilé kontakty a členství v katolickém spolku německé mládeže Staffelstein. Po vstupu do kláštera pak studium teologie, opět v Německu. A přesto je potom Schubert horlivý člen a činovník v ČS Orlu a nakonec i mučedník pro své protiněmecké názory. Dle mého názoru se češství a německost v Schubertovi velice dobře doplňovalo a dokázal své zkušenosti z obou prostředí velice dobře vyvažovat a využívat, takže ani nemohl sklouznout k nějakému radikalismu na jedné či druhé straně. To byl ten důvod proč i v bouřlivé předválečné a válečné době zůstal neochvějně stát na svých zásadách. Jeho vlastenectví mu nedovolilo ustoupit, ani když už bylo jasné, že ho tato jeho ctnost bude stát život.

Neměli bychom dnes Augustina Schuberta, oblíbeného kazatele, vzdělavatele ČS Orla, kdyby nedošlo k jeho rozhodnutí vstoupit do kláštera. Pro jeho další existenci se mi tento moment zdá natolik klíčový, že jsem se nechtěl spokojit s prostou parafrází toho co o něm píše jiní, že se prostě rozhodl a hotovo. Zkoušel jsem se zamyslet nad důvodem tohoto vážného kroku. A skutečně se mi podařilo si trochu tento problém osvětlit díky svědectvím jeho spolubratrů z noviciátu. Opravdu je velice nápadné, že tito mladí lidé, kteří vstoupili v ten samý rok do augustiniánské řehole, měli jedno společné – byli členy skupiny

Staffelstein. Právě zde začal Schubert poznávat augustiniánský řád a právě zde vzešlo společně s jeho přáteli nadšení proto stát se řeholníkem. Osobně si myslím, že právě spolek Staffelstein měl na Schuberta a jeho přátele velký vliv v jejich rozhodnutí stát se řeholníky.

Důvody, proč byl vlastně zatčen jsem již rozvedl ve své práci. Přesto bych se nad nimi ještě rád pozastavil. Asi můžeme uzavřít, že šlo skutečně o nějaký výrok proti okupačnímu režimu, jak je patrné z náznaků v osobní korespondenci i ve vyšetřovacích spisech. Zvláštní však je teorie, že byl Schubert zatčen proto, že odmítl sjednotit hranice území, která patřila jednotlivým augustiniánským klášterům s hranicemi okleštěného státu. Pozoruhodné je, že s touto teorií přicházejí jen jeho spoluvězni. Byl snad tento důvod následně použit pro vypracování žaloby v době, kdy byl již ve vězení, když skutková podstata urážky německé armády nebyla prokázána? Nebo to byl jen Schubertův názor na důvod svého zatčení, o který se podělil se svými spoluvězni? To se mi zjistit nepodařilo.

Má práce si kladla za cíl zmapovat životní cestu Augustina Schuberta. Věřím, že se mi to podařilo a že ve spolupráci s augustiniánským řádem oživíme zájem o tuto výjimečnou postavu. Osobně si teď netroufám tvrdit, jak se bude dále ubírat proces blahořečení a jestli se vůbec zdaří, ale tato práce budiž prvním krůčkem na této cestě.

Přehled použitých zkratk:

AMV – Archiv Ministerstva vnitra

ČS Orel – Československý orel

NA – Národní archiv

ŘA – řád sv. Augustina

Sg. - Signatura

Sv. – svatý

UK – Univerzita Karlova

Seznam pramenů a literatury:

PRAMENY:

Archiv Univerzity Karlovy, Franz Schubert.

Gedenkstätte und Museum Sachsenhausen: Seznamy zatčených.

Národní knihovna, Diss D321, dizerační práce Franze Schuberta.

Praha, Archiv Ministerstva vnitra, fond Oberhauser Kurt Friedrich 27.5.1903, 10428/240.

Praha, Archiv Ministerstva vnitra, fond Oberhauser Kurt Friedrich 27.5.1903 305-657-5/59.

Praha, Archiv Ministerstva vnitra, fond Oberhauser Kurt Friedrich 27.5.1903 305-657-5/138.

Praha, Archiv Ministerstva vnitra, fond Oberhauser Kurt Friedrich 27.5.1903, 325-83-1/134.

Praha, Archiv Ministerstva vnitra, fond Oberhauser Kurt Friedrich 27.5.1903, 325-120-3

Praha, Archiv Ministerstva vnitra, fond Oberhauser Kurt Friedrich 27.5.1903, 325-178-2/69-71.

Praha, Národní archiv, 82/41 – II B1, Materiály německé tajné policie o Alfonsovi Mítnachtovi a řádu augustiniánů.

Praha, Národní archiv, fond 46/II Řád augustiniánů, č. kartonu 19: korespondence provinciála s úřady.

Praha, Národní archiv, fond 46/II Řád augustiniánů, č. kartonu 23: korespondence provinciála.

Praha, Národní archiv, fond 46/II Řád augustiniánů, č. kartonu 56, Augustin Schubert.

Praha, Národní archiv, Policejní ředitelství 1921-1940 Sg. S 7112/15, Schubert Franz 1902.

Stiftung Bayerische Gedenkstätten, KZ - Gedenkstätte Dachau: Karta Franz Schubert.

CITOVANÁ LITERATURA:

BENEŠ Josef: Kaine kde je tvůj bratr?, Praha: 1971.

Bryndychova župa, Vznik a stručné dějiny Orla v Čechách (1897-1921), Hradec Králové.

FRANKE Ambros: Der Dachauer KZ-Häftling Nr. 27127, Augustijns Historisch Instituut, (Heverlee, Belgie).

HOFFMANN Bedřich: A kdo vás zabije..., Společenské podniky, Přerov, 1946.

LEIKERT Jozef: Sny v okovech, Rodiče s.r.o., Jihlava: 2002.

NESNÍDAL Václav Antonín: Dr. Augustin Schubert dachauský vězeň č. 27127, Praha, 1948.

NESNÍDAL Václav Antonín: Jednoho jest zapotřebí, Praha, 1947.

NESNÍDAL Václav Antonín: Hrst vzpomínek, Praha, 1934.

P. WENZEL, Unser P. Augustin, in: Regionalvikariat Wien, Augustinerrundbrief 1-100.

ŠEBEK Jaroslav: Mezi křížem a národem. Politické prostředí sudetoněmeckého katolicismu v meziválečném Československu, Brno: CDK, 2006.

ČASOPISY:

Orel, Ústřední list Orelstva, ročník XXV., číslo 10, 1940.

Orel, Ústřední list Orelstva, ročník XXV., číslo 13-14, 1940.

INTERNETOVÉ ZDROJE:

KOLÁŘ Petr: Vzpomínka na Dr. Augustina Schuberta, http://mujweb.cz/WWW/FARNOST_MICHLE/FL0206.HTM, (16.10. 2007).

Z historie Žižkova, <http://www.praha3.cz/article.asp?id=40>, (16.10. 2007).

Historie Orla, http://www.orel.cz/profil/historie_10.html, (16.2. 2008).

SVĚDECTVÍ PAMETNÍKŮ:

HORKÝ Karel Vilém, vzpomínka na Augustina Schuberta, výpověď P. Jana Nepomuka Eixnera O.S.A., leden 2008.

KOPP Sebastian O.S.A.: Erinnerungen an Bonaventura Czerny und Augustin Schubert, 1986. Nепublikováno. Uloženo v klášteře sv. Tomáše v Praze na Malé Straně.

KRAJÍČEK Václav, vzpomínka na Augustina Schuberta, 1.10. 1999. Nепublikováno. Uloženo v klášteře sv. Tomáše v Praze na Malé Straně.

KRÁTKÝ Karel, vzpomínka na Augustina Schuberta, 12.11.2005. Nепublikováno. Uloženo v klášteře sv. Tomáše v Praze na Malé Straně.

MAREČEK František, vzpomínka na Augustina Schuberta, 5.10. 1999. Nепublikováno. Uloženo v klášteře sv. Tomáše v Praze na Malé Straně.

PAPEŽ Josef, vzpomínka na Augustina Schuberta, 2.11. 1999. Nепublikováno. Uloženo v klášteře sv. Tomáše v Praze na Malé Straně.

ŘEŘÁBKOVÁ Eliška, vzpomínka na Augustina Schuberta, srpen 1987. Nепublikováno. Uloženo v klášteře sv. Tomáše v Praze na Malé Straně.

SCHULLER Milan, vzpomínka na Augustina Schuberta, 4.5.2007. Nепublikováno. Uloženo v klášteře sv. Tomáše v Praze na Malé Straně.

PŘÍLOHY

SEZNAM OBRAZOVÝCH PŘÍLOH

- I) Pasová fotografie Františka Schuberta z roku 1925.
- II) Augustin Schubert v řádovém oděvu.
- III) Skupina Staffelstein na exerciciích ve Svojkově u České Lípy.
- IV) Schubert v noviciátě v Múnnerstadtu.
- V) P.Schubert ve společnosti krojovaných orlů.
- VI) Schubert vyslýchán o obsahu svého kázání na Levém Hradci v roce 1940.
- VII) Slavnostní odhalení pamětní desky na památku Augustina Schuberta O.S.A.
- VIII) Pozvánka na odhalení pamětní desky v roce 1947.

I) Pasová fotografie Františka Schuberta z roku 1925. (Praha, Národní archiv, Policejní ředitelství 1921-1940 Sg. S 7112/15, Schubert Franz 1902.).

II) Augustin Schubert v řádovém oděvu. (Praha, Národní archiv, fond 46/II Řád augustiniánů, č. kartonu 56, Augustin Schubert.).

III) Skupina Staffelstein na exerciciích ve Svojkově u České Lípy. František Schubert úplně vlevo. (Regionalvikariat Wien, Augustinerrundbrief 33).

IV) Novciát v Műnnerstadt, Schubert vpravo dole. (NESNÍDAL Václav Antonín: Dr. Augustin Schubert dachauský vězeň č. 27127, Praha, 1948.).

V) P.Schubert ve společnosti krojovaných orlů. (Praha, Národní archiv, fond 46/II Řád augustiniánů, č. kartonu 56, Augustin Schubert.).

VI) Schubert vyslýhán o obsahu svého kázání na Levém Hradci v roce 1940. (NESNÍDAL Václav Antonín: Dr. Augustin Schubert dachauský vězeň č. 27127, Praha, 1948.).

VII-VIII) 31. srpna 1947 proběhlo slavnostní odhalení pamětní desky na kostele sv. Tomáše na Malé Straně. Nahoře čestná orelská stráž při odhalování pamětní desky (NESNÍDAL Václav Antonín: Dr. Augustin Schubert dachauský vězeň č. 27127, Praha, 1948.), dole pozvánka na tuto slavnost (Praha, Národní archiv, fond 46/II Řád augustiniánů, č. kartonu 56, Augustin Schubert.).

JEDNOTA ČESKOSLOVENSKÉHO ORLA V PRAZE III

dovoluje si zvěsti

na slavnost odhalení pamětní desky

Dr Aug. Fr. SCHUBERTOVI O.S.A.

*převoru kláštera sv. Tomáše v Praze a vzdělavateli Čs. Orla,
který byl umučen v roce 1942 v koncentračním táboře v Dachau*

SLAVNOST SE KONÁ V NEDĚLI 31. SRPNA 1947 S TÍMTO PROGRAMEM:

V 10 hod. slavná mše sv. obětovaná za Dr. A. Schuberta O.S.A. a ostatní orelské pracovníky, oběti nacismu. Mši sv. obětuje provinciál Augustiniánského řádu P. Bonaventura Černý v chrámu Páně sv. Tomáše. * Po mši sv. odhalení pamětní desky umístěné na chrámu Páně sv. Tomáše. * Zahájení starostou Jednoty Čs. Orla v Praze III br. Hejzmanem. * Projevy hostů: za politické vězně dachauské, Ústředí Čs. Orla, Středočeskou orelskou župu Pospíšilovu a j. * Odevzdání pamětní desky do ochrany řádu sv. Augustína. * Hymna

C.A.T.

Anglická anotace

Augustin Schubert (1902-1942)

This thesis deals with the life of Augustin Schubert O.S.A., the prior of the Augustinians in St. Thomas monastery, an educator of the Československý Orel and martyr in the Dachau death camp.

The Author tries to reconstruct Augustin Schubert's life on detail for which he includes, as far as possible, all available material that can be used for the beatification process of Schubert now undertaken by the Augustinian Order.

The first part of this thesis traces the life and activity of Schubert as an Augustinian priest. The second section his work in Československý Orel, the Catholic sport organisation. His contribution to this organisation is important as the author of Orel's Dekalog. His speeches, likewise are important for understanding his thought. The last part of this thesis explains his attitude to Nazism and why he was so dangerous for the Nazi occupation authorities.

For such stand, he was imprisoned and transported to KZ Sachsenhausen and after a few months he was transported to KZ Dachau where he dies on July 27th 1942.

Keywords:

Augustin Schubert

Augustinian

Československý Orel

Staffelstein

Dachau

Augustin Schubert (1902-1942) (diplomová práce)

Vypracoval: František Futera (Katolická teologie)

Stránky	74
Slova	25204
Znaky (bez mezer)	137127
Znaky (včetně mezer)	162141
Odstavce	647
Řádky	2358